

tv-15 naš TOVARIS

Št. 42
5. novembra 1987
Leto XXV

glasilo zveze združenj borcev nov in zveze rezervnih vojaških starešin slovenije

Je šel program v pozabo?

V teh dneh, ko potekata, hkrati in druga ob drugi ali celo vpeti druga v drugo, razpravi o spremembah v ustavnih določilih ter o stabilizacijsko-protiinflacijskih ukrepih, nam pogosto hodi v misel program, ki ga je zveza komunistov zapisala v svojih resolucijah po lanskim partijskim kongresih. Na mnogih pogovorih in posvetih smo slišali kritično sodbo o tem, da so predlagatelji ustavnih sprememb oziroma dopolnil in obenem tudi predlagatelji »rešilnih« ukrepov na partijski program pravzaprav pozabili in ga v bistvu obšli. Ali še huje: prenekatera formulacija in prenekateri predlagani ukrep so so s temi jasno dogovorjenimi in izraženimi načelnimi stališči naše usmerjevalne politične organizacije celo v hudem nasprotju. Mnogi udeleženci sedanje zavzete in razgrete javne razprave o nujnih spremembah, v katere moramo usmeriti korak, so opozorili na to, da moramo lani sprejeto programsko usmeritev ponovno prebrati in si osvežiti spomin, kar nam bodi v pomoč

pri sprejemanju pravih, učinkovitih sklepov – namesto skaze-nih in destimulativnih, kot so nam v mnogih inačicah ponujeni v presojo.

Preberimo – s to mislijo v možganih – nekaj odstavkov iz Resolucije lanskega 13. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije!

Nadaljevanje revolucionarne kontinuitete zahteva predvsem:

Prvič

Da odpravimo vzroke zastojev pri razvijanju socialističnega samoupravljanja, da bi delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in v širših oblikah povezovanja in združevanja ter prek delegatskega sistema odločali o dohodku, presežnem delu in v odnosih v družbeni reprodukciji. V razvoju in ekonomski politiki ne moremo nadaljevati voluntarizma brez enotne strategije, materialnega in tehnološkega razvoja in brez usklajenosti tega razvoja z realnimi družbenimi možnostmi.

Odločitve o usodi presežnega dela ne morejo tudi v prihodnje ostati v rokah poslovnih in političnih struktur zunaj združenega dela, razvojni cilji pa seštevki regionalnih in lokalnih ambicij, ki jih zadovoljujejo z nerealno denarno emisijo, investiranjem brez kritja in pretiranim zadolževanjem v tujini. Brez tega ne moremo preprečiti avtarkije in različnih zapiranj v ozke kroge, zagotoviti delovanja gospodarskih zakonitosti in trga, zmanjšati inflacije in povečati konkurenčne sposobnosti gospodarstva na svetovnem trgu. Urejanje ekonomskih in tržnih tokov z administrativnimi ukrepi in dejavnostjo državnih organov, ki niso v skladu z ustavnimi pooblastili, morajo nadomestiti delavci, samoupravno organizirani in povezani v svobodnem združenem delu, ki so motivirani z delovanjem tržnih zakonitosti, da izboljšajo svoje delo in gospodarjenje z družbenimi sredstvi.

Zveza komunistov bo v prihodnje dosledno zahtevala, da najpomembnejše razvojne odločitve, zasnovane na znanosti in stroki,

sprejemajo delavci, delavski sveti in da se sprejemajo v okviru delegatskega skupščinskega sistema. V zvezi komunistov ni prostora za tiste, ki še naprej neposredno vplivajo na odločitve in na različne načine poskušajo odločanje, zlasti o presežnem delu in naložbah, zadržati v nelegalnih oblikah. S takšno prakso in ravnanjem, ki krepi družbeno moč birokratskega etatizma in tehnokratizma, je treba najodločneje obravnavati.

Drugič

Odločneje moramo stopiti na pot strategije intenzivnega gospodarjenja in materialnega razvoja, kakor je določeno v dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije, nosilci le-tega pa bodo v sistemu planiranja in enotne ekonomske in skupne razvojne politike delavci v organizacijah združenega dela in vseh drugih oblikah združevanja dela in sredstev, pa tudi v organih družbenopolitičnih skupnosti.

Zavzemali se bomo, da bodo skupni programi razvoja, proizvodnje in izvoza oprti na visoko tehnologijo, spodbujanje lastnih sil in usmerjeni v prestrukturiranje gospodarstva in njegovo vključevanje v mednarodno delitev dela, postali hrbtenica načrtov organizacij združenega dela in družbenoolitičnih skupnosti v vsej državi.

Težak materialni položaj gospodarstva, njegova nelikvidnost in prezadolženost, premajhna učinkovitost gospodarjenja in nizka produktivnost kot posledica dolgoletne administrativne in voluntaristične, pa tudi neracionalne porabe družbenih sredstev in naravnih virov dežele, zahtevajo temeljite spremembe v razvojni in ekonomski politiki. Upoštevati je treba ekonomska merila gospodarjenja in motivacijo delavca, kar bo spodbudilo njegovo ustvarjalnost in proizvodne sile. Brez sprememb na področju delitve dohodka v korist gospodarstva in vrnitve domače porabe v realne možnosti ni mogoče zagotoviti gospodarskega razvoja na sodobnih tehnoloških in tehničnih osnovah, pa tudi ne učinkovito prilagoditi težavnejšim pogojem gospodarjenja in poslovanja. Zaradi tega ostaja tudi v prihodnje prednostna naloga boj proti inflaciji. Premagamo jo lahko le s povečanjem proizvodnje in izvoza, z odpravo vzrokov za stagnacijo v materialnem razvoju, z bolj učinkovitim gospodarjenjem in večjo storilnostjo, z zmanjševanjem pretirane zadolženosti gospodarstva na tej podlagi, z izkoreninjanjem prakse neizpolnjevanja obveznosti, nizko produktivnega dela in slabega poslovanja z normalizacijo finančnih odnosov med organizacijami združenega dela in z odpravljanjem vzrokov, zaradi katerih se povečujejo izgube, pa tudi zavesti, da le-te nekdo mora pokriti oziroma da se izgube socializirajo. Le na okrepljenih materialnih temeljih so lahko delavci v gospodarstvu resnični nosilci svobodne menjave dela.

Tretjič

Hitreje moramo odgovarjati na izzive sodobnega razvoja znanosti in tehnologije, da se bomo lahko čimbolj enakopravno odprli svetu in se vključili v procese razvijanja in prenosa tehnologije ter v mednarodno delitev dela. Lastno tehnološko prihodnost moramo vzeti v svoje roke. Če tega ne bomo storili, ne moremo računati na gospodarskih razmerah, na izhod iz avtarkije.

Začeto preraščanje v gospodarstvu zahteva sposobne, izobražene in ustvarjalne kadre, ki so seznanjeni z razvojem sodobne tehnologije in organizacije dela ter poslovanja in so opredeljeni za socialistične samoupravne odnose v proizvodnji in delitvi. To je priložnost, da se razvijejo in uveljavijo novi kadri, najbolj sposobni proizvajalci in upravljalci. Omogočanje sposobnim, da pridejo do mest, na katerih lahko

dajo največ od sebe, je pogoj za napredek našega skupnega in posamičnega napredka.

Dokazati moramo možnosti socialistične samoupravne družbe, njeno gospodarsko učinkovitost in sposobnost, da samostojno in pravočasno sprejema pravilne odločitve o lastnem razvoju in da se enakopravno vključi v pospešen znanstveno-tehnološki razvoj v svetu. Če tega ne bomo dosegli, bomo tavalni na robju svetovnih dogajanj kot nekakšna provinci-alna družba, zmanjševala se bo naša gospodarska in politična neodvisnost. Še nedoseženi kakovostni premiki k povečanju učinkovitosti socialističnega samoupravljanja v celoti z nedoseženimi ekonomskimi, tehnološkimi in družbenimi prednostmi ostajajo naš neposredni cilj in izziv našemu razvoju v prihodnje.

Četrtrič:

Okrepiti se mora akcija vseh organiziranih sil socialistične zavesti, ki bo ustrezala zapletenim družbenim razmeram, da se tako potrdi njihova pripravljenost in neomajnost na čelu boja za dolgoročne družbene opredelitve in vrednote, s trdnim prepričanjem, da lahko sedanje razmere, ki zavirajo napredek naše družbe, korenito spremenimo samo z neposrednim angažiranjem delavskega razreda in vsakega delovnega človeka v tej akciji, izhajajoči iz tega, da sedanje razmere niso in ne morejo biti naš ideal in objektivno edino možno stanje.

Vse to je nujno, da bi spremenili obstoječe navade in zlomili odpor proti spremembam v dosedanjem načinu gospodarjenja in življenja. Prekiniti moramo z lagodnim življenjem, z malo dela in brez ekonomske odgovornosti, nad možnostmi, ki jih vsak človek in družba v celoti dosežeta z delom in dohodkom. Nasproti ravnanju, ki je posledica napačne zavesti o socializmu kot družbi, v kateri ob pravicah ni jasno postavljene tudi dolžnosti in odgovornosti, v kateri ambicije ne upoštevajo realnih materialnih meja, je nujno ponovno uveljaviti delo in ustvarjalnost kot prvi pogoj boljšega življenja in razvoja. Edina pravilna pot je motivacija in interes delavca za delo in ustvarjalnost ob hkratnem učinkovitem preprečevanju socialnih razlik, ki ne izhajajo iz rezultatov dela.

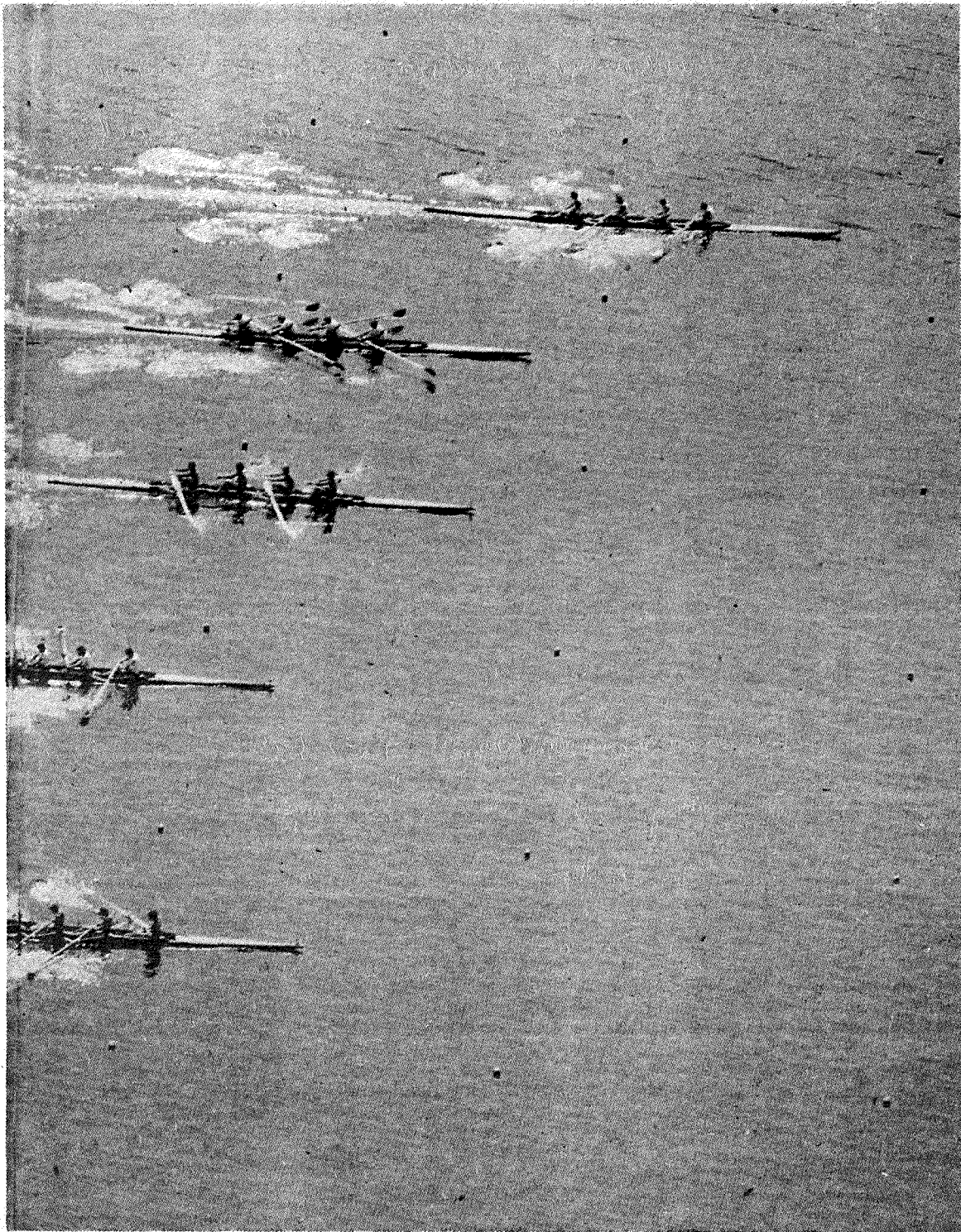
Petič

Iz sedanje krize ne moremo stopiti na enak način in z uporabo istih sredstev in metod, ki so nas v njo pripeljali, z delovanjem mimo ustavnih določil, z nespoštovanjem zakonov in brez pripravljenosti, da jih dosledno izvajamo v vsakodnevni praksi, s kršenjem družbenih norm in meril pri odločanju o naložbah, o uporabi sredstev akumulacije, o zadolževanju v tujini in z neučinkovitim izvajanjem sklepov. Izhod iz krize je možen le z drugačnimi sredstvi in novimi političnimi vsebinami v družbenopolitičnih akcijah, s spremembami v metodi dela zveze komunistov in subjektivnih sil, ki ustrezajo demokratičnim odnosom v družbi pluralizma samoupravnih interesov.

In tako dalje, s to mislijo in v tem duhu.

Kar zadeva ravnanje, predloge in ukrepe »vladajočih«, pa je nemalokrat njihovo bistvo precej drugačno. In prav zavoljo tega nam je lahko znova in znova branje partijskega programa in njegovih načel v precejšnji oporo. Kajti – citirajmo si še en stavek iz Resolucije 13. kongresa: »Z odporom dejanskim spremembam k razvitejšemu samoupravljanju je skrito varovanje pridobljenih materialnih in družbenih privilegijev, skupinsko lastninskih interesov, monopolov, moči, kariere, družbenega napredovanja brez osebnih kvalit, prikrita je agresija združenega dogmatskega in meščanskega mišljenja.«

Ni nam potrebno ugovarjati, po kakšni poti naj bi stopali iz sedanjih v prihodnje dni.

Vedno manj kandidatov za vpis v vojaške šole in akademije Kdaj se bo stanje izboljšalo?

V povojnem razvoju jugoslovanske ljudske armade, oziroma naših oboroženih sil, nismo v naši republiki niti v enem ciklusu prijavljanja mladih za vojaške poklice zagotovili oziroma dosegli načrtovanega števila kandidatov. Nasprotno, njihovo število je bilo iz leta v leto manjše. Enako število kandidatov se je prijavljalo samo v letih od 1981 do 1985, ko smo letno zagotovili približno dve tretjini kandidatov za vojaške šole. O tem, kakšen je položaj na tem področju danes in kakšne bodo akcije v prihodnje, smo se pogovarjali s predsednikom koordinacijskega odbora za usmerjanje mladih v vojaške poklice pri predsedstvu RK SZDL Slovenije Alojzjem Hrenom. Povedal nam je:

»V zadnjih dveh letih so se razmere pri usmerjanju in polnitvi vojaških šol še zaostrile. Občutno se je zmanjšal interes mladih za te šole in za vključevanje v vojaške poklice. Letos smo načrt sprejema v srednje vojaške šole uresničili le 42 odstotno. Preseneča izredno slab odziv kandidatov za vpis v Splošno srednjo vojaško šolo »Franc Rozman Stane« v Ljubljani, saj se je prijavilo kar 45 odstotkov manj kandidatov kot lani. Od načrtovanega števila kandidatov pa se je na vojaške akademije vpisalo le 44 odstotkov mladih. V Jugoslaviji je bilo v primerjavi z lanskim letom za več kot 17 odstotkov manj prijav za vpis v srednje vojaške šole, interes za vpis v vojaške akademije pa je bil za 18 odstotkov. Dejstvo je, da se je najbolj zmanjšalo število prijavljenih v Sloveniji. Letos se je povečalo tudi število diplomantov in maturantov srednjih vojaških šol, ki niso nastopili prve službe v Jugoslovanski ljudski armadi in so izbrali druge poklice. Nadpovprečno je tudi število starešin, ki so predčasno zapustili službo v JLA.«

Kje so vzroki za takšen položaj?

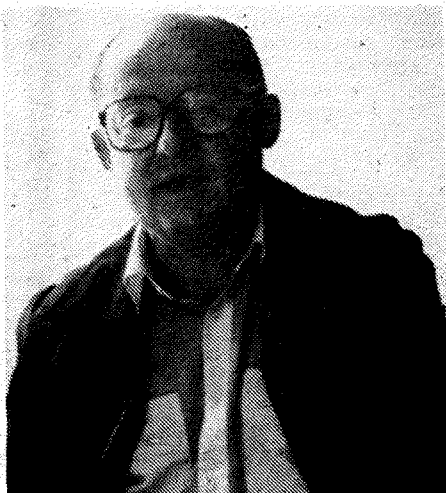
»Na podlagi izkušenj, ki smo jih dobili v dejavnosti pri usmerjanju mladih v vojaške poklice in na podlagi rezultatov raziskave o odnosu mladih do vojaških in obrambnih poklicev, so vzroki, ki pogojujejo zmanjševanje zanimanja za te poklice, številni. Glavni vzroki pa so zapletenost vojaškega poklica nasploh, saj je izredno zahteven, a hkrati neustrezno nagrajevan, splošno poslabšanje gmojnega položaja in življenjske ravni aktivnih vojaških oseb v primerjavi z delavci s podobno izobrazbo v družbi, zmanjšanje privlačnosti vojaškega poklica in večje vrednotenje drugih poklicev v družbi, velike možnosti šolanja v šolah srednjega usmerjenega izobraževanja in na fakultetah, pridobivanje štipendij in takojšnja zaposlitev. Svoj delež pa so prispevale tudi težke družbene in gospodarske razmere ter pojavi z nacionalističnih, protikomunističnih in protijugoslovanskih izhodišč in napadi na JLA ter sistem SLO nasploh, ki vplivajo ne le na interes mladih za vojaške poklice, ampak tudi na obrambo in varnost države.«

V odborih in komisijah, ki se ukvarjajo s tem področjem naše kadrovske politike, dela veliko predanih aktivistov. Ali niste vsi skupaj že izgubili volje do dela?

»Vse te negativne smernice in razmere nam niso vzele poguma. Aktivno delujemo pri uresničevanju srednjeročnega in letnih načrtov zagotavljanja kadrov za vojaške poklice. Tako smo za-

ključili prvo fazo raziskave o odnosu mladih do vojaških in obrambnih poklicev in organizirali posvetovanje o njenih rezultatih ter kako lahko uporabimo njene izsledke. Spremljali in predlagali smo pospešitev urejanja statusnih vprašanj aktivnih vojaških oseb in upokojencev, ki so se lani in letos v Sloveniji in drugih razvitih delih Jugoslavije močno poslabšale, še posebej pri nižjih oficirjih in v družinah, kjer je zaposlen samo en njen član. Posebno pozornost smo v minulem letu namenili informativno-propagandni de-

Vsi omenjeni dejavniki so sprejeli usmeritve in sklepe, katerih bistvo je, da se s kratkoročnimi in dolgoročnimi ukrepi obvlada probleme in dejavnike, ki zavirajo delo na področju kadrovske politike. To naj bi dosegli s posodabljanjem in prilagajanjem metod informativno-propagandne izobraževalne in vzgojne dejavnosti ter organizacijskih ukrepov, ki naj bi spodbudili dejavnosti in ustvarjalno delo vseh nosilcev poklicnega usmerjanja v vojaške in obrambne poklice. Vsestransko moramo analizirati statusni položaj

Alojz Hren

javnosti, ki v bistvu pozitivno vpliva na večje zanimanje mladih za vojaške šole in poklice, vendar so zaostrene razmere, v katerih je potekala ta dejavnost, saj je bilo za beleženih vrsta pojavov in dogodkov, ki so zmanjševali njene pozitivne učinke. Letos smo končno uspeli uresničiti dogovor s politično upravo zveznega sekretariata za ljudsko obrambo o prevajanju filmov o vojaških šolah in poklicih v slovenščino, kar je za poklicno usmerjanje v vojaške šole na osnovnih šolah in šolah srednjega usmerjenega izobraževanja zelo pomembno. Opravili smo vrsto dejavnosti s šolskimi svetovalnimi delavci, učitelji obrambe in zaščite z delavci upravnih organov za ljudsko obrambo, novinarji in drugimi, da bi se bolj podružbili usmerjanje mladih v te poklice in zagotovili nepretrgano tovrstno dejavnost.«

Kakšen pa je odnos drugih organov in organizacij do teh problemov?

»Letos so bila vprašanja kadrovske politike na področju splošne ljudske obrambe na dnevnem redu najvišjih organov socialistične zveze, zveze komunistov in organov SLO in DS v naši republiki in federaciji, o njih pa je spregovorilo tudi predsedstvo Slovenije. To kaže, da se zavéda o resnosti položaja in da sta slab odziv za vpis za vojaške šole in akademije ter zastopnost slovenskih starešin in starešin nekaterih drugih narodov in narodnosti resni vprašanji, ki postajata vse bolj pereči.

preučiti možnosti o zagotovitvi pošiljanja gojencem vojaških šol slovenskega tiska (od revije Naša obramba, dnevnikov Dela in Ljubljanskega dnevnika do občinskih glasil), vsem organom, ki se ukvarjajo z usmerjanjem v vojaške poklice pa bi morali poslati analizo vzrokov za osip v vojaških šolah. V okvir teh dejavnosti sodita tudi posveta s predsedniki koordinacijskih odborov za usmerjanje mladih v vojaške poklice v občinah. Prvi je bil včeraj v Ljubljani, drugi pa bo prihodnjo sredo v Mariboru. Udeležence smo in bomo seznanili s sedanjim položajem in dejavnostmi posameznih nosilcev v republiki, kot je zapisano v pismu predsedstva Slovenije, in se dogovorili za delo v sedanjih razmerah. Poudarili smo tudi naloge nekaterih nosilcev, ki imajo dnevne in zelo množične stike z mladimi, kot so šole, organizacije ZSMS, oborožene sile, predvsem JLA, upravni organi za ljudsko obrambo, skupnosti za zaposlovanje ter zveza rezervnih vojaških starešin. Ta organizacija lahko, glede na svoj položaj in pomen v naši družbi, veliko stori pri predstavljanju vojaških in obrambnih poklicev oziroma dela ter življenja v oboroženih silah.«

Če bolje poznaš učne programe na osnovnih šolah, dobiš občutek, da je problem naše obrambe in varnosti premalo poudarjen in izpostavljen?

vojaške poklice. Hkrati pa se moramo odločno upreti napadom na JLA in našo zasnovo SLO in DS in raznim žaljivkam, katerih cilj je razbitje enotnosti naše armade, njene notranje monolitnosti in njenega splošno jugoslovanskega in socialističnega značaja.«

Velikokrat radi poudarjamo, da je dobra in celovita informacija odločilna za nadaljnje odločanje. Kakšna je po vašem mnenju vloga sredstev javnega obveščanja pri usmerjanju mladih v te poklice?

»Tisk, še posebej obrambni, kakor tudi drugi mediji, imajo pri tem delu posebno nalogo. Za njihovo boljšo učinkovitost in pripravljenost smo se lani dogovorili s politično upravo zveznega sekretariata za ljudsko obrambo, da v prihodnje pripravljajo obiske novinarjev in aktivistov (iz občin naše in drugih republik, ki se ukvarjajo z usmerjanjem mladih v vojaške poklice, v šolskih centrih in pomembnejših enotah jugoslovanske ljudske armade.«

Ali je že bil kak obisk te vrste?

»Prvega smo izvedli v začetku oktobra, ko smo obiskali jugoslovansko vojno mornarico v Splitu in na otoku Visu. Menim, da je bil vsebinsko zelo bogat. Vsi, ki smo bili tam, smo se pogovarjali z mornarji, vojaki, starešinami in najvišjimi častniki v enotah jugoslovanske vojne mornarice in kopenske vojske v Splitu in na otoku Visu. Predstavili so nam številna sodobna oziroma naj sodobnejša sredstva oboroženega boja, s katerimi upravljajo starešine in mor-

dosežki inštituta za pomorsko medicino ter hidrografskega inštituta, ki veliko prispevata k bojni pripravljenosti, razvoju in namembnosti oboroženega dela jugoslovanske vojne mornarice. Hkrati pa ob tesnem sodelovanju z drugimi znanstvenimi ustanovami v Jugoslaviji prispevata k razvoju tehnologije informatike in znanosti in nas pripravljata na vstop v 21. stoletje. S takšno usmeritvijo se krepijo naše oborožene sile in ne le te; od tega ima neposredno znanstveno in materialno korist tudi širša družba, kar je v teh zaostrenih gospodarskih razmerah zelo pomembno. V centru visokih vojaških šol Maršal Tito v Splitu smo se seznanili s celovitostjo šolanja kadrov v jugoslovanski vojni mornarici in se seznanili z delom visoko izobraženih starešin naše mornarice.«

Bodo takšni obiski postali stalna praksa?

»Ta obisk bo znatno prispeval k realnemu predstavljanju poklica mornariškega oficirja dela in življenja in k razumevanju smeri razvoja naše vojne mornarice, varovanju jadranskega prostora pri mladini, delovnih ljudeh in občanah v Sloveniji. Menim in prepričan sem, da bi z obiski v šolskih centrih in enotah JLA morali nadaljevati. Omenil bi še, da so naši časopisi, radio in drugi mediji že objavili prispevke s tega obiska. Tako so članke in reportaže objavili časopisi TV-15, Ljubljanski dnevnik in revija Naša obramba, na Radiu Ljubljana pa sta bila objavljena prispevka v oddaji »Zdravo, tovariši vojaki« in na Valu 202. Povedati pa moram, da nekatera uredni-

Med obiskom v Splitu so slovenski novinarji obiskali tudi enoto torpednih čolnov. (Foto: Jože Čurin)

»Jugoslovanska ljudska armada, teritorialna obramba in sistem SLO ter DS morajo biti bolj živi v vzgojnem in izobraževalnem delu z mladimi, še posebej pa usmerjanje mladih v vojaške šole in poklice. Z dejavnostmi na tem področju moramo armado in naš celotni sistem SLO bolj približati mladim, jim predstaviti delo in življenje v JLA, akcije in dogajanja, katerih nosilci so aktivne vojaške starešine (tehniški, inženirski, pedagoški in drugi specialisti) ter s tem pri mladih razvijati zavest in domoljubje ter pripravljenost za ohranitev pridobitev naše revolucije ter vključevanja v

narji – tehniki, inženirji, magistri in doktorji znanosti. Prepričali smo se v visoko stopnjo bojne pripravljenosti, strokovne usposobljenosti in visoko stopnjo moralno-politične enotnosti. Dojeli smo utrip tovarštva, enotnosti in kolektivnosti v odnosih ter odgovornost in zahtevnost pri usposabljanju, upravljanje s sredstvi oboroženega boja in v celotnem delu in življenju starešin ter mornarjev. Predstavili so nam tudi znanstveno-raziskovalne ustanove naše vojne mornarice, delo in življenje številnih starešin znanstvenikov v teh ustanovah. Velik vtis na nas so naredili

štva niso izkoristila te enkratne priložnosti za obisk pri jugoslovanski vojni mornarici. Pogrešali smo predstavnike revije Mladina in še nekaterih, ki bi morali imeti za usmerjanje mladih v vojaške poklice še poseben interes. Kajti mlade je treba motivirati in jih zainteresirati za obrambo in jim predstaviti pomembnost vojaškega poklica, še posebej v vojni mornarici, saj smo v zgodovini pomorstva imeli Slovenci pomembne pomorščake, visoke oficirje in heroje. To tradicijo pa moramo tudi nadaljevati.«

Pogovarjal se je
Bojan Kuntarič

Stojnice v Ljubljani ob dnevu OZN

Naj bo za vami dober tudi svet!

Poleg mirovnega pohoda, proslave v Cankarjevem domu ter razstav na temo OZN in njene dejavnosti so mladinci postavili pred Maksimarketom tudi nekaj stojnic, na katerih so mimoidoči lahko spoznali vsaj delček mišljenja in dela »ozenovcev«, kamenček v mozaiku njihovih skupnih celovitih prizadevanj za mir v svetu, za dobre medsebojne odnose, za prijateljstvo s sosedi, prizadevanj za spoznavanje tega, kar se dogaja v svetu, ne samo od daleč, in širjenje tega poznavanja med ljudi. Vsakemu, ki se je pomudil ob njih, so bili pripravljeni odgovarjati na vprašanja.

Ne samo člani klubov OZN, pri stojnicah so sodelovali tudi drugi, ki si prizadevajo za boljše in lepše življenje, za življenje v pravem pomenu besede; tisti, ki so se med narodnoosvobodilno vojno bojevali in nam izbojevali svobodo, pa jim je mir še toliko bolj pri srcu, saj so na svoji koži občutili, kaj pomeni biti brez njega. V imenu vseh naših borcev je stojnico pripravil republiški odbor ZZB NOV Slovenije.

Predstavniki centra klubov OZN v Kranju, ki so postavili svojo stojnico, so nam povedali, da imajo približno šestdeset članov, iz osnovnih in srednjih šol. Sestajajo se kar vsak teden, skupaj pa pridejo tudi, če se v svetu kaj posebnega zgodi (in mislim, da je teh dogodkov iz dneva v dan kar veliko). Izdajajo svoje glasilo Ozenoveček. Ob letošnjem 24. oktobru so izdali posebno številko, na katere naslovno stran so zapisali:

*Tega sem se naučil,
in ko umiram, vem,
da to velja za vse:*

*Le kaj so vredna dobra čustva,
če ne privro na dan?
In kaj je vredno vaše znanje,
če mine brez dejanj?*

*Naročam vam:
Skrbite, da ob koncu vaših let
ne boste dobri samo vi,
da bo za vami dober tudi svet!*

»Začnimo aktivno sodelovati o miru in sožitju v svetu,« pravijo. »Vsak je del tega sveta. Res je, da je temelj naše zunanje politike miroljubno sožitje, da smo člen v verigi neuvrščeni in da nimamo jedrskega orožja. Zato tudi nekateri menijo, da smo vsi Jugoslovani veliko miroljubno gibanje in da zato osebnega zavzemanja, gibanja za mir, ne potrebujemo. Če pristanemo na to, smo le tiha večina, v imenu katerih se za mir potegujemo politiki. Tako nam je mir pravzaprav podarjen in podobno bi nam bila v skrajnem primeru podarjena tudi vojna! Zato stopimo skupaj, ker bomo skupaj močnejši!«

Nekaj o izseljevanju Slovencev

Center klubov OZN pri občinski konferenci ZSMS Ljubljana-Center je obiskovalce njihove stojnice seznanjal s kopico zanimivih novic in podatkov iz sveta in domovine; na primer o organizaciji afriške enotnosti, ki šteje 51 članov in je bila ustanovljena leta 1963 z idejo o enotni afriški republiki, o ekoloških problemih našega Primorja, o sevanju z zdrav-

stvenega vidika, o mednarodnih ekonomskih odnosih in položaju Jugoslavije v njih, o jugoslovanskem političnem trenutku, mladinskih in študentskih gibanjih itd. Zanimivi so podatki o slovenski emigraciji:

Skoraj ena tretjina Slovencev živi zunaj današnjega območja SR Slovenije. Od leta 1857 pa do danes se je izselilo okoli 700.000 Slovencev, predvsem v času, ko je bilo v Sloveniji še približno 90 odstotkov agrarnega prebivalstva. Največjo emigracijo zasledimo v letih 1920-1930, in sicer se je v tem obdobju izselilo 300.000 ljudi; od tega 230.000 v ZDA, ostali pa v Kanado, zahodno Evropo, Avstralijo in Latinsko Ameriko. Drugi večji val se je pojavil leta 1945. Takrat je šlo za politično emigracijo; in sicer kar polovica se jih je izselila v Južno Ameriko, ostali pa v ZDA, Kanado in tik za mejo. Zadnji val izseljevanja pa se je začel v protistalinskiem obdobju okoli leta 1950. Takrat je odšlo še približno dvanajst do trinajst tisoč ljudi, predvsem mladih. Veliko je bilo ilegalnih prehodov čez mejo. Po gospodarski reformi leta 1973/74 se je veliko ljudi, predvsem z manj razvitih območij, zaposlilo v Zahodni Evropi. Izselilo se je tudi precej naših raziskovalcev.

Po podatkih je polovica vseh naših izseljencev v Severni Ameriki – to je že četrta ali peta generacija – 350.000, v Kanadi jih je 32.000 (povojna generacija), v Avstraliji 250.000, 40.000 v Južni Ameriki in 80.000 v zahodni Evropi.

lani, ko so mladi Prekmurci predstavili Ljubljancem domačo hrano – potice, domače klobase, domače kruh in druge domače dobrrote, so naleteli na zanimanje. Prav tako je bila tudi tokrat, ko so pokazali samo tisto, kar je zraslo iz zemlje in dozorelo pod sončnimi žarki. Od zanimanja tržišča je pač odvisen njihov uspeh in uspeh njihove ideje.

Da, ideje! Biološka pridelava hrane ima namreč ne samo ekološki in zdravstveni, pač pa tudi in predvsem globlji pomen.

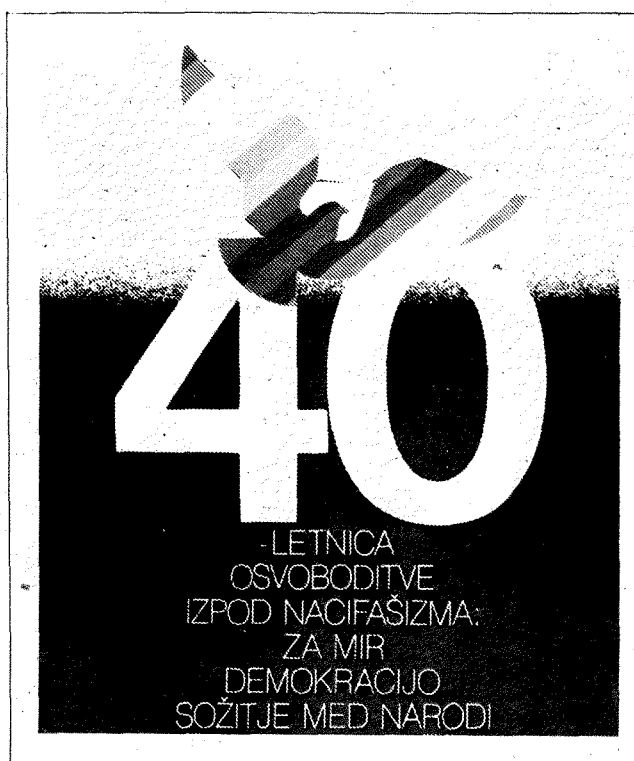
»Gre za vprašanje revolucije biti«, mi pojasnjuje svoje stališče Alojz Kavaš iz Noršincev pri Murski Soboti. »V vsakem obdobju se pokažejo neke zgrešene poti in z njimi potreba po očiščenju, obnavljanju. Zato gremo spet k naravi. Agrikulturo lahko razumemo tudi kot umetnost in poetiko, v tem smislu, da ne gre mimo naravnih zakonitosti. Obdelovanje polja, na primer, ne pojmujemo le kot tehniko, ampak je v njem neka duhovnost, duhovna tradicija in bogastvo naših prednikov, ki ga želimo izkoristiti. Ko smo na primer branili Muro, nismo mislili le na elektriko, ampak tudi na to, kako našo Muro ohraniti. Ob tem smo razvili načrt kmetijstva, ki naj bo podlaga za reševanje te reke.«

Alojz je po poklicu sociolog, a mu je to postalo drugotno zanimanje. Na prvem mestu je njegova 4,5 hektarova velika kmetija s petimi kravami in hlevu. Na biološko pridelavo hrane ni mogoče preiti čez noč, ampak postopoma. Da bo bio-hrana res čista, je treba zagotoviti tudi neoporečen hlevski gnoj, to pa pomeni, da je treba živino krmiti z neoporečnim krmo. Poleg tega se mora zemlja očiščevati. Pa nobene nestrpnosti. Trideset arov je na Kavaševi kmetiji že namenjenih bio pridelkom.

Mladi Pomurci delujejo kot sekcija za biološko pridelavo hrane pri Društvu za varstvo okolja v Murski Soboti. Letos poteka komaj prvo leto bio gojenja pridelkov, zato gre za nekakšen multi-letnik, kot so ga poimenovali. Čez štiri leta pa bo to že prava bio hrana. Vključilo se je nekaj okoliških bio-vrtnarjev, ki so sklenili gojiti svoje povrtnine brez kemikalij, pa še tri ali štiri kmete so pritegnili v svoj krog. Zaenkrat nimajo napisane nikakršne pogodbe, ker proizvajalcem ne morejo zagotoviti dobrega pridelka in potem prodaje. Če se bo pokazalo zanimanje med ljudmi na tržišču, bo seveda lažje pridobiti tudi kmete. Zato je treba preizkusiti slovenski trg. V Murski Soboti zaenkrat ne prodajajo svojih pridelkov, ker se pač

Nazaj k naravi

Najbolj privlačna, vsaj za kupce, je bila gotovo stojnica z biološko pridelano hrano, ki so jo pripravili mladi iz Pomurja – Murske Sobotne in okoliških vasi. Pogled na svežo solato, korenje, peso, fižol, grozdje in druge pridelke, na katerih ni sledov umetnih gnojil, škropil, insekticidov, fungicidov in drugih kemičnih idov je bil v tem našem zastupljenem okolju pomirjujoč za dušo, gotovo pa tudi za želodec. Če

ne kaže takšna potreba, saj je še več kot 30 odstotkov kmečkega prebivalstva. In kaj pridelujejo? Kot že rečeno, zelenjavo, vse vrste povrtnin, pšenico, samorodnice (grozdje), jabolka iz tradicionalnih nasadov (starejše sorte in ne križance), med, pa tudi bučno olje, sadjevec, slivovko. Prihodnje leto nameravajo posejati še žito, na pomlad pa proso in ajdo. Najprej pa se seveda morajo čez zimo organizirati.

Škoda je, da bi ostali zaprti v svojem ozkem krogu. Zato stopajo v stik z RK ZSMS, da bi jim pomagali pri povezavi s primorskimi in dolenskim kmetijami. Lepo bi bilo, če bi bio – zacvetelo po vsej Sloveniji!

Morda še nekaj, kar bo pojasnilo izhodišče teh biopridelovalcev iz omenjene duhovne tradicije in bogastva prednikov: v tem smislu se povezujejo z delovno skupino za duhovna gibanja. Naj nam v nekaj stavkih predstavijo svoja filozofska stališča in program:

»Iz spon stare duhovnosti se izvija nova, ki si utira pot do ljudi. Stara duhovnost je bila izražena kot nekaj posebnega, kot zazrtost v nebo, ki zviška gleda na vsakdanje življenje. Temu izrazito dvojnemu in idealističnemu vzorcu duhovnega doživljanja in delovanja se je začel ob boku razvijati precej drugačen pogled, ki idejno in materialno plat življenja razume kot dva med seboj sodelujoča vidika ene in iste resničnosti. Ta novi duhovni val začenja s svojo celovitostjo pronicati v vse pore družbenega življenja, ne da bi se tega ljudje nujno zavedali. Pri posameznikih povzroča preseganje svoje male osebe in njene omejenosti ter odpiranje navzven, v širšo skupnost. Povzroča potrebo po vzpostavljanju pravih medsebojnih odnosov v širši skupnosti, s čimer niso mišljeni samo ljudje, ampak tudi druga živa bitja in narava.

Hrana in prehranjevanje ima v tem okviru zelo pomembno mesto, saj ni pomemben le njen osnovni, temveč tudi biogenetski del. Dandanes, ko napolnjuje naša življenja histerična gonja za časom, nam hrana nimalokrat pomeni le nekakšno nujno zlo, ki ga je treba čimprej zmetati vase in nadaljevati delo. Pri tem niti ne pomislimo, da v svoje telo vnašamo nekaj, kar je ponavadi

še pred kratkim časom pripadalo drugim živim bitjem. Ne zavedamo se, da ne sodelujemo le pri izmenjavi snovi

RK ZSMS pripravila program v Pionirskem domu – Centru za kulturo mladih.

Program je sestavljen iz štirih različnih dejavnosti: ciklusa predavanj na temo družbene duhovnosti, ciklusa predavanj o človekovi notranji biti (v drugem semestru), ciklusu tematskih razprav in delavnic. Prvi semester sezone 1987/88 se je začel 6. oktobra. V novembru bo dr. Dušan Plut predaval o humani ekologiji kot celovitem odnosu človeka do narave, dr. Matjaž Kmecl bo spregovoril o duhovnosti v slovenski literaturi, Ciril Zlobec pa o nacionalni in posameznikovi biti. Delavnica bo namenjena duhovni anatomiji človeka, pod vodstvom Katarine Velikonje. V decembru sta še dve predavanji, in sicer dr. Lovra Šturma o iskanju novih paradig v znanosti ter Igorja Omerze – Novi pogledi v ekonomiji.

Doseči harmonijo v sebi, v naravi in v družbi, da ves svet bi izzvenel v en sam harmonični spev! Kje naj-

Živeti?

Čemu živeti? Roditi se, da bi umrli? Je res samo to cilj mojega obstoja na zemlji? Živeti samo zato, da izpolnim določeno dobo let? Nesmisel! Nesmisel zato, ker me ne zadovolji samo hrana in pijača, kjer potrebujem še nekaj več. Želeti, hrepeneti, presegati se iz dneva v dan...

Življenje. Vsak dan se srečujem z njim, vsak naš korak, vdih je življenje. Podarjeno nam je življenje, a ne samo to. Podarjena so nam življenja naših bližnjih, vseh, ki živimo v tem 20. stoletju, na tej čudni vrteči krogli, ki se imenuje Zemlja. Življenje nam je dano, da ga v polnosti zaživimo, da eden ob drugem rastemo in rodimo sad. Pri tej rasti in hkratnem umiranju sebi – darovanju, pa vsak od nas potrebuje sopotnika. Ne moremo živeti kot brodolomci, vsak na svojem samotnem otoku sredi morja sebičnosti, nerazumevanja in sovraštva. Eden drugega potrebujemo, eden drugega moramo podpirati, včasih le s toplo besedo, prijaznim pozdravom, morda le s tihim poslušanjem.

Odkrijmo ta dar življenja v sebi, zaživimo ga v polnosti? Poiščimo to seme tudi v vsakem človeku, ki ga srečamo na svoji poti, v novorojenčku, ki ves nebogljen joka v zibelki, v obupanem mladeniču, ki brez cilja in volje sloni ob točilni mizi. V zgrbljeni starki, ki vsa nemočna životari v domu ostarelih, v sestradanem otroku z napihnjenim trebuščkom, ki obtožujoče zre v nas s televizijskih ekranov.

Če bi znali ceniti življenje, življenje z vsemi lepotami in težavami, če bi znali ceniti in spoštovati tudi nerojenega otroka, ki si želi živeti in ugledati luč sveta v naročju svojih staršev, želi posredovati življenje naprej! O, če bi znali! Recimo življenju – DA!

Živeti? Da, saj smo tega vredni. Živeti in ljubiti – ljubezen je namreč tista, ki vse stvari naredi dobre.

BOJANA JOŠT,
SŠPRNMU, 1. P. b
Kranj

vi, ampak tudi izmenjavi življenjske energije, ki šele omogoča življenje.

O tem zaenkrat dovolj

Za tiste, ki jih zanima tako občutena in doživeta nova duhovnost, je Delovna skupina za duhovna gibanja pri

deš sodni stol, ki nanj ne sedel bi pravičnik, če mogel bi pomagati pravici? Kate-re grobije bi ne storil, da bi iztrebil vsako grdobijo? In če lahko bi slednjič preobrazil svet, česa ne maral bi storiti?

Živa Drole

40 LET

MESNA INDUSTRIJA PRIMORSKE,
n. sol. o., NOVA GORICA
65000 NOVA GORICA
PANOVŠKA CESTA 1

POŠTNI PREDAL: 144 • TELEFON: (065) 26-111 • TELEX: 34370 MIP YU • ŽIRO RAČUN: 52000-607-57642

OSKRBUJE VOJSKO Z MESOM IN MESNIMI IZDELKI

KOREKTNOST IN DOLGOLETNO SODELOVANJE V SPLOŠNO ZADOVOLJSTVO

Politkomisar Sime zbira in komentira

Kdo povzroča krizo na jugoslovanskem trgu?

Po naključju sem dobil v roke glasilo delovnega kolektiva železarne Jesenice ŽELEZAR, ki je izšlo 3. septembra. V njem pod zgornjim naslovom Tone Strajnar med drugim piše:

»Na jugoslovanskem trgu se je nenadoma pojavila precejšnja količina uvožene pločevine. Naši uvozniki so iznašli čarobno formulo in izkoristili dumpinške cene, ki smo jih med drugim povzročili tudi sami, in uvozili pločevino za nekoliko višjo ceno, kot smo jo prej prodali. Postavlja se vprašanje, če je jeklo sploh potovalo v izvoz, kar bi tako tujim kot našim trgovcem povzročilo samo dodatne stroške. Toda taka transakcija je uspešna tudi, če je opravljen transport čez mejo in nazaj, saj pri tem zaslužijo transportne organizacije in carina. Tuji in naši trgovci si manejo roke in seveda je zadovoljna tudi naša predelovalna industrija, ki je dobila poceni pločevino.

Dovoljenja za uvoz jekla ni težko dobiti, saj ga med drugim potrdijo tudi železarne v posameznih republikah. Baje sta v te posle zapleteni tudi jugoslovanski železnari, ki na ta način rešujeta svojo kožo, čeprav dobivata velike subvencije iz sklada za nerazvite.

Naši južni sosedje so spoznali, da lažje pridejo do denarja s trgovanjem kot z delom. Spekulacije na neenotnem jugoslovanskem trgu so znana stvar. Kdor se prvi znajde je vedno na boljšem.

Zato bi bilo bolje, da se tudi naša TOZD Ploščati program prelevi v trgovsko organizacijo in se tako brez napore izkoplje iz krize. Zgleda, da je to v Jugoslaviji, poleg nepokritih menic, edini še uspešen način gospodarjenja za izhod iz krize.

Če pomislimo, kakšne napore, sklepe in ukrepe za izhod iz krize si izmišljamo mi, Jeseničani, bi lahko dejali, da so nas južni bratje prekosili.

Odkrite in ogorčene besede jeseniškega železarja dovolj prepričljivo kažejo, kaj vse nekateri počnejo s skladom za

nerazvite. Zato podpiram predlog, da je treba čimprej ukiniti zvezni sklad za nerazvite in namesto tega ustanoviti banko za nerazvite, ki bo po bančnih kriterijih dajala sredstva za hitrejši razvoj gospodarstva nerazvitih republik in pokrajine.

Ob tem pa mi je povsem jasno, da ustanovitve banke za nerazvite ne bo moč prav zlahka doseči, ker bodo nasprotovanja določenih krogov zelo huda.

Podpora megalomaniji v znaku čustvenih vezi

Na zadnji seji CK ZK Bosne in Hercegovine so centralnemu komiteju ZK Jugoslavije predlagali, da Hamdijo Pozderac zaradi nekritičnega in neobjektivnega zavzemanja za megalomanski razvojni koncept Agrokomerca razreši funkcije člana CK ZKJ. Hamdija Pozderac, nekdanji podpredsednik predsedstva SFRJ, je v zagovoru med drugim izjavil, da gre pač za čustveno navezanost na domače kraje.

Ta »čustvena navezanost« pa vso Jugoslavijo zelo drago stane...

Maja letos je prostor Agrokomerca na Kmetijskem sejmu v Novem Sadu obiskal Branko Mikulić, predsednik ZIS. Po poročilu o tem obisku, ki ga je v Kladuških novostih objavil Sead Purić, takratni direktor, glavni in odgovorni urednik, se je predsednik zvezne vlade pogovarjal kar 50 minut namesto načrtovanih 30 minut.

Po istem viru je Abdić obširno seznanil Mikulića o poslovanju in razvoju Agrokomerca, zlasti še o razvojnih načrtih tega kombinata. Iz poročila je razvidno, da je Abdić do podrobnosti predstavil svoje megalomanske načrte.

Kot so pisale Kladuške novosti, je Branko Mikulić izrazil zadovoljstvo nad vsem, kar je zvedel v teh pogovorih. Podprl je vsa razmišljanja in projekte, ki so povezani s pomembnejšim povečanjem izvoza, »ker

se samo s tem država razbremeni dolžnosti, da preskrbi delavce za vrsto proizvodnih grupacij.« (Posebna izdaja Borbe 16. septembra). Do izbruha afera so v Agrokomercu veliko gradili: po grobih podatkih, ki jih je zbrala Gospodarska zbornica BiH, bi za dokončanje začelih naložb morali zbrati še okoli 88 milijard dinarjev! V Agrokomercu gradijo 19 objektov, sedem jih bo služilo proizvodnji – kmetijstvu in živilski industriji, dvanajst v ožjem smislu pa ni najpotrebnejših za proizvodnjo in uveljavitev. Pa pojdemo po vrsti.

Kombinat v Ponivah je zgrajen 71-odstotno, za dokončanje del bi potrebovali nekaj več kot 409 milijonov dinarjev. **Matična kombinata Pecka in Lajša** sta zgrajena 43-odstotno, za dokončanje manjka še 1.654 milijonov dinarjev. Zgrajeno je že 81 odstotkov **kombinata Orčeva Luka**, do konca pa še manjka milijarda in 430 milijonov dinarjev. Končano je komaj 60 odstotkov zmogljivosti za **rejo kunccev**, primanjkuje še več kot štiri milijarde dinarjev. Dela na **gojišču šampinjonov** v Čavi so komaj začeli, potrebovali pa bi še devet milijard in 483 milijonov dinarjev. **Vačilnica v Ponikvah** je skoraj končana, potrebovali bi pravzaprav le še štiri milijone dinarjev, za **predelovalnico puranjega mesa v Pjanićih** pa še tri milijarde 577 milijonov dinarjev.

V objekte, ki za proizvodnjo niso nujno potrebni, bi morali vložiti še 33 milijard in 750 milijonov dinarjev. Za **skladišče** z 21 tisoč kvadratnimi metri v Polju bi morali zbrati še tri milijarde 838 milijonov dinarjev, saj je dokončano šele 75-odstotno. **ACOfarm** v sosedstvu je končan 94-odstotno, manjka še dve milijardi 698 milijonov dinarjev, za **inštitut** za laboratoriji pa manjka milijarde 755 milijonov dinarjev (72 odstotkov).

Živilski blagovni center v Sarajevu, za katerega so trdili, da je praktično končan, je zgrajen šele 34-odstotno, manjka pa še štiri milijarde 673 milijonov dinarjev.

Za **hotelski kompleks Stari grad** v Veliki Kladuši, ki smo ga že večkrat videli na televiziji, manjka še šest milijard 698 milijonov dinarjev.

Za **delavsko menzo, kuhinjo in zaklonske** manjka še dve milijardi 398 milijonov dinarjev (15,3 odstotka), za **delavski dom** pa še šest milijard 332 milijonov (40 odstotkov).

Za **samopostrežni restavraciji** v Zagrebu in Karlovcu bi potrebovali 72 milijonov (87,4 odstotka), za **distribucijski center** v Hercegovnem 334 milijonov (33 odstotkov). **Računalniški center** je skoraj končan, potrebovali bi še milijardo 410 milijonov. Končana pa sta **vila Ada** v Voloskem in **olimpijski bazen** v Veliki Kladuši.

Pri tem je zanimivo, da Agrokomerc SDK sploh ni prijavil naložb, kakršne so gradnja kombinatov v Veliki Kladuši, Čavi, Ponikvah in Pjanićih, niti objektov v Zagrebu, Karlovcu, Hercegovnem in

Voloskem. Prav neverjetno čudno je, da vseh navedenih gradenj niso opazili številni vplivni ljudje, ki so pogosto obiskovali giganta v Veliki Kladuši in pa seveda komunalni in gradbeni inšpektorji v teh mestih.

Vse posledice megalomanskih načrtov pa še vedno niso znane...

Pa še zanimiva primerjava: Splošna banka Koper Ljubljanske banke je kupila za 17 milijard dinarjev ničvrednih menic Agrokomerca, gospodarstvo slovenske obale pa ne more zbrati 13 milijard dinarjev za gradnjo zares potrebnega magistralnega vodovoda Rižana-Koper. Na žalost slovenska obala ne premore visokega funkcionarja, ki bi bil podobno kot Hamdija Pozderac »tako čustveno vezan na domače kraje...«

Dvojni obraz Beograda

Prvi obraz:

Povsem smo lahko zadovoljni, kako so obravnavali Beo-

grad med kandidaturom za olimpijske igre 1992: v mednarodnem športnem gibanju računajo z našim glavnim mestom, ki lahko organizira tudi največja športna tekmovanja. To je poudaril predsednik skupščine mesta Beograda Aleksandar Bakočević na sestanku olimpijskega odbora, na katerem so razpravljali o poročilih o aktivnosti med kandidaturom jugoslovanskega glavnega mesta za olimpijske igre.

Ob spoznanju, da je Beograd pripravljen nadaljevati boj, so sklenili, da z odobritvijo SZDL v mestu razmislijo o možnosti ustanovitve stalnega organizacijskega telesa, ki bi se v prihodnje ukvarjal s posli okrog kandidiranja Beograda za olimpijske igre.

Po finančnem poročilu je bilo zbranega denarja za kandidaturom 208.987.136 dinarjev, izdatki so znašali 178.313.152 dinarjev, dobiček pa 30.678.084 dinarjev.

Drugi obraz:

Ekonomisti so že na začetku leta svarili, da je Beograd pred bankrotom. Njihove trditve so postale resničnost, to potrjujejo rezultati polletnega gospodarjenja.

Podatki so nedvoumni: 152 delovnih organizacij je imelo 73,8 milijarde dinarjev izgub, to je 4,3-krat več kot v enakem lanskem obdobju. Na tujem tržišču so prodale za tretjino manj blaga, 153 delovnih kolektivov ima blokirane račune.

V Beogradu ustvarijo 40 odstotkov družbenega produkta v Srbiji, tu je 37 odstotkov vseh zaposlenih v republiki, zato so oblaki, ki se zgrinjajo nad njegovo gospodarstvo, še toliko bolj črni.

Beograjsko gospodarstvo tone in za seboj vleče vse, ki od njega živijo. Čeprav je bankrot pred vrati, se stolček nikomur še ni zamajal.

Spriču navedenega svetujem beograjskemu županu Aleksandru Bakočeviću rahlo spremembo njegovih nalog: najprej naj poskrbi, da bo beograjsko gospodarstvo zlezlo na zeleno vejo in se šele zatem loti naporov, da bi Beogradu zaupali organizacijo letnih olimpijskih iger...
Vaš Sime

Brankova prednovoletna darila

»Lepo po vrsti: najprej upokojenci, potem pa...«

Belgijcem je »nekoliko neprijetno«

V intervjuju za belgijski časopis v flamsčini »Exclusief« si je domači notranji minister Joseph Michel dovolil rasistično izjavo v pravem pomenu te besede. Ko je govoril o »finančnih težavah nekaterih bruseljskih občin, v katerih večinoma živijo tujci«, je primerjal sedanji položaj – upošteva jo vse možne razlike – s položajem v rimskem cesarstvu. »Grozni nam nevarnost«, je dejal, »da bomo doživeli isto usodo kot rimsko cesarstvo, ki so ga pogoltnili barbari.« Pri tem je minister izrecno ponovil, da misli Arabce, Maročane, Turke in Jugoslovane; zanje, za tuje priseljenice v Belgiji, pravi, da so barbari!

Završalo je povsod, od koder prihajajo ljudje, ki so Belgiji potrebni za njeno gospodarsko rast, v napoto pa so njenemu notranjemu ministru. Glas so povzdignili tudi na plenarni seji evropskega parlamenta v Strassbourgu in ukazali predsedniku parlamenta lordu Plumbu, da naslovi na belgijsko vlado protestno pismo zaradi rasističnih izjav Josepha Michela. Nekateri belgijski krogi so poskušali zmanjšati težo primera, češ da je minister uporabil besedo barbari v »klasičnem pomenu, ki so ga uporabljali stari Grki, tedaj pa je beseda barbar menda pomenila toliko kot zdaj beseda »tujec!«

Hujskaško stališče

Na naslovni strani je »Gazet van Antwerpen« objavil komentar, v katerem želi prepri-

čati svoje bralce, da sporne izjave ni dal skrajnež s francoske desnice Jean-Marie Le Pen, temveč belgijski notranji minister Joseph Michel. Ta primerjava, ki so jo je dovolil komentator: položaj, kjer je prosluli voditelj francoske rasistične desnice na eni in belgijski minister na drugi strani, povsem ustreza hujskaškemu stališču enega izmed najpomembnejših ministrov belgijskega demokratsko-liberalnega kabineta do tujih delavcev v Belgiji. Kasnejše protislovno, nespretno in nepričljivo opravičevanje ministra samo še potrjuje prepričanje o »lepenovskem plesu«, v katerega se je vključil minister Michel.

V besedah ministra, da se je »pripravljen opravičiti vsakemu, ki njegovega opravičila ne razume«, je opaziti še nadaljnji cinizem. Ministrovo »razredno izobrazbo«, s tem pa tudi njegovo »klasično« tolmačenje besede »barbar«, je poskušal obrazložiti socialno-krščanski list »La Libre Belgique« in sicer iz bojzani pred posledicami, ki jih utegnejo imeti njegove izjave za predvolilno kampanjo. Opravičilo, ki ga je objavil minister Michel, je za redakcijo tega časopisa »častna odločitev«, vendar pa s tem ni mogoče pretentati belgijske, kaj šele mednarodne javnosti. Kaj hitro se je pojavil nov članek, ki nekako potresa s pepelom krščanske socialiste (pa tudi vse Belgijce, kajti Michel je minister za vso kraljevino): »Če so oni barbari, potem smo mi praprebivalci«. Obenem pa

neki članek lista zavrača možno sugestijo ministra Michela, da utegnejo biti Belgijci neke vrste »Arijci« (spet v klasičnem, grško-rimskem stilu in pomenu), medtem ko bi bili »prišleki«, to je Arabci, Maročani, Turki in Jugoslovani njihovo nasprotje, skratka »nevarni barbari«. Ne gre pozabiti, opozarja komentator, da sodijo »čisti Belgijci« tako, kakor španski in italijanski, turški ali arabski imigranti, v skupno mediteransko civilizacijo.

Izjava strokovnjaka

To na hitro pripravljeno pisanje je dobilo dopolnitev v pojasnilu nekega nespornega strokovnjaka za klasično filologijo in grško-rimsko civilizacijo. Ta strokovnjak dvomi v »klasično izobrazbo« ministra Michela in dokazuje, da so tako Grki, pa tudi Rimljani, uporabljali besedo »barbari« v istem, zelo žaljivem pomenu, kakršen je v uporabi tudi danes.

Izjavo ministra Josepha Michela je ocenil kot »žalostno« tudi neodvisni »Le Soir«, ponatisnil stavek iz nekega učbenika in ironično ponudil pojasnilo »klasične besede barbari«: »To bo zelo koristno za obogatitev klasične kulture gospoda ministra: pomen te besede je bil vedno žaljiv!«

Vse to je samo formalna plat tega škandaloznega, skrajno žaljivega političnega izpada ministra Michela, za katerega združenje belgijskih demokratičnih pravnikov izjavlja, da je »enostransko prekršil belgijske zakone, ki ne dovoljujejo

rasističnega delovanja«. Združenje pravnikov je obenem opozorilo, da je minister Michel pripadnik skrajno desničarske skupine v okviru krščansko-socialne stranke. Morada res ni naključje, če je minister v intervjuju za flamski časopis pohvalil prav župana v občini Saint-Gilles Rogerja Nolsa, politika, ki je uvedel neke vrste policijsko uro za tuje na območju njegove občine. Ta župan je znan tudi zaradi svojih dobrih zvez s francoskim skrajnežem Le Penom in zaradi kritik, ki jih je tudi na njegov račun že izrekel evropski parlament.

V Saint-Gillesu in v občini Schaarbeek je več kot polovica ljudi tujcev. Največ je maroških delavcev in Turkov, veliko pa je tudi Jugoslovancev albanske narodnosti. Michelu so še posebej trn v peti »islamski delavci«, kar so arabski veleposlaniki v Bruslju ocenili kot »nedoumljivo žalitev«. Te »islamske delavce« so pripeljali v državo pred 15 leti, ko je gospodarski razcvet v Belgiji zahteval poceni preprosto delovno silo, predvsem mišice za tista dela, ki Belgijcem ne dišijo preveč. To pa je tudi že klasična zgodba, znana po vsej zahodni Evropi.

Nam ostane le še to, da se spomnimo domačega pesnika, ki je že pred desetletji čutil ponizanje svojega naroda in nekako predvidel sedanje dogodke, nato občutek prelil v trpke verzice: »Tako smo, Evropa, te čuvali mi...«

Florjan Lajmiš

Odzivi

Pozdravljen, naš tovariš Sime

V predzadnjem TV-15 Naš Tovariš (22. oktober) nas sprašuješ, kako mi, bralci, ocenjujemo tvojo rubriko z naslovom Politkomisar Sime zbira in komentira. Moram ti priznati v svojem, prepričan pa sem, da tudi v imenu drugih bralcev, da je ta rubrika zagotovo najbolj brana. To ti prav gotovo ne trdim kar tako. Pogovarjal sem se namreč z ostalimi našimi bojevniki, ki smo naročeni na ta nam tako priljubljen časopis. Moram ti priznati, da v vsaki vrstici, ki jo preberem, občutim kot solza čisto resnico, ki je nam v današnjih časih tako zelo potrebna. Še ena velika pozitivna lastnost: kratek si, nadvse iskren, ne dolgozevi, kot je navada pri naših tako grajanih birokratih. Branje tvoje rubrike bralca kar nekam poživi, zato ti želim še veliko iskrene korajže. Izbrskaj na dan vse tisto, kar nekateri odgovorneži tako radi prikrivajo pred javnostjo!

Karol Leskovec

Spoštovani tovariš Sime

Prav v vsaki številki preberem Vaš komentar. Kot borca NOV so me nekatere stvari kar pretresle. Včasih se vprašam, ali je bila res naša revolucija samo zato, da sedaj nekateri vodilni in dolgoletni člani ZK krađejo, se ne ravna po zakonih, se združujejo v klane in jim nihče ne more priti do živega.

Pri tem bi omenil Vaš zadnji komentar o aferi Agrokomerc in se zopet vprašal: Če bi ne bilo tistih goljufivih menic, bi Abdić, Pozderac in drugi njihovi najožji še naprej gospodovali v Veliki Kladuši, Czinu, Bihacu in ne vem še kod.

Mislim, da imamo tudi v naši republiki klane, sorodstvene vezi in nihče jim ne more nič. Vse, kar rečejo, je neizpodbitno prav. Predlagam, da bi Vas mi, borci, javno obveščali o raznih zadevah, ki niso v skladu z zakoni in socialistično moralno. Vi boste prav gotovo ubrali pravo pot in razkrinkali nekatere tiste, ki pod plaščem samoupravnega socializma skrivajo marsikaj. Tovariš Sime! Odkrito Vam povem, da prav v teh politično in gospodarsko zapletenih časih potrebujemo Vaše neposredne in poštene komentarje. Tudi naši vodilni bi morali nekaj ukreniti, ne pa samo govoriti in sprejemati sklepe, na naslednjih sejah pa soglasno ugotoviti, da sklep ni bil izpolnjen. Njim je najlažje ugotavljati, da imamo težave in da bo treba nekaj storiti; odgovorni pa smo vsi.

Vinko Bovcon

Utrinek iz dela in življenja v zdravstvenem domu
v Trbovljah in njegove borčevske ambulante

Redno delo je BP

Nikakor nečemo trditi, da je delo v borčevskih dispanzerjih in ambulantah brezhibno in brez napak; toda na enem izmed obiskov, ki smo ga opravili te dni, smo se pogovarjali tako z lečetim zdravnikom kot tudi z bolniki in izvedli spodbudne podatke.

Najprej smo za hip obstali v sveže prebeljeni in sončni čakalnici trboveljske borčevske ambulante, kjer smo o njihovem zdravniku, o zdravstvenih težavah in njihovem reševanju spregovorili z Alojzijo Slapšak, Jožetom Breznikarjem, Zofijo Kofol in Elviro Agrež, medicinsko sestro v tej ambulanti.

Čakajoči v ambulantni čakalnici so skoraj v en glas zatrdili, da so z uslugami in zdravniško obravnavo že leta nadvse zadovoljni in da dejstvu, če so vedno bolj bolni in jih pesti vse več bolezni, pač ne more od pomoči niti še tako prizadeven zdravnik. Prihajajo tja, kadar jih kaj močnejše zaboli ali pa, če jim zmanjka zdravil in potrebujejo nov recept. Pogostnost obiskov v ambulanti je odvisna od potreb. Tako eden izmed naših sogovornikov prihaja tja enkrat ali dvakrat na leto, nekateri drugi pa (zaradi narave bolezni) pogosteje.

Sestra Elvira Agrež z dr. Golobom dopolnjuje ambulantni »ansambel« in pozna večino pacientov že na videz. Pri njej pacienti oddajo zdravstvene knjižice in urejajo »papirne« formalnosti, hkrati pa »prebijejo led«; po-

tožijo o svojih težavah, povedo tudi kaj o domačih razmerah in se tako razbremenijo nelagodnosti.

Dr. Golob nam je o svojih že kar dolgoletnih izkušnjah v delu z borci in njihovimi zdravstvenimi problemi povedal, da je stalnost lečече zdravnika pomembna postavka za uspešno zdravljenje starostnikov, če je le mogoče, pa je priporočljivo, da obravnava isti zdravnik oba zakonca. Pacientom in zdravnikom je s takšnim delom v marsičem olajšano: pacienti lahko bolj sproščeno povedo, kaj jih muči, zdravniki pa spoznajo njihove širše družinske razmere, ki dopolnjujejo zdravstveno sliko posameznika.

»Družinski zdravniki, kakršne so še pred nedavnim propagirali, so v današnjem času (v klasičnem pojmovanju) pravzaprav bolj utopija kot realna možnost. Upoštevati moramo namreč, da so se splošne življenjske razmere močno spremenile, prebivalstvo živi večinoma v velikih urbanih naseljih, močno se je povečalo število populacije, kar vse nam govori, da klasični način dela družinskih zdravnikov preprosto ni več mogoč. Res pa je, da je možno delati tako, da se nekdanjemu modelu, v spre-

njenih okoliščinah, ki jih moramo upoštevati, lahko približamo. Kajti dobršen del obravnave vsakega pacienta ni zgolj medicinska obdelava, ampak je tudi socialno delo. Starejše paciente pogosto pripeljejo v ambulantno njihovi otroci. Tudi njim in njihovim pripombam je treba prisluhniti.«

Včasih, so nam povedali v borčevski ambulanti v Trbovljah, se borci pritožujejo glede vrstnega reda v čakalnici, včasih so nečakani ob predpisovanju zdravil, nervozni... vendar so to bolj znamenja starostnih težav kot pa dejanskega nezadovoljstva in pritoževanja.

»Če pogledamo, kje imajo borci najpogosteje zdravstvene težave, bi lahko naredili takle vrstni red: težave z gibalno, z dihalno in s srcem. Največkrat pa se boleznijo pri prejetju in se jim pridružijo še socialne težave. Zato je pri tem delu nujna dobra povezava z občinsko socialno službo in s patronažnim oddelkom v samem zdravstvenem domu.«

Zdravnik nam je še povedal, da v zadnjem času opaža naraščanje zanimanja in želje pacientov po hospitalizaciji, kar pa pripisuje dejstvu, da je trboveljska bolnišnica sredi mesta in torej – blizu za obiskovalce – svojce. Glede zdravilišč se kaže širše razumevanje za te potrebe, zato to niti nimajo toliko težav, kolikor jih imajo, kot je slišati, v drugih občinah. Seveda se pri tem strogo držijo napotila, da je edina mero-dajna pravica tista, ki izvira

iz medicinske indikacije.

Naš sogovornik, vodja trboveljskega dispanzerja za borce, je ob ostalih temah pogovora poudaril, da kljub nezavidljivemu splošnemu stanju v slovenskem zdravstvu lahko trdi, da je za nemoteno delovanje njihovega borčevskega dispanzerja dobro poskrbljeno. Tisto o pre-zaposlenosti zdravnikov, o njihovih prenapetih delovnih obveznostih, kar se ne primerno odraža pri obravnavah, oziroma času, odmerjenemu posameznemu pacientu so že druge zgodbe, znane tudi Trboveljčanom, ki pa nimajo neposredne zveze z borčevskimi dispanzerji.

V Trbovljah ne vztrajajo pri sistematskih pregledih za vse borce v občini za vsako ceno. Ugotovili so že zdavnaj, da bi bil tako zastavljen načrt v bistvu neizvedljiv, pa tudi nerealen. Zato se lotevajo sistematskih pregledov posameznikov, po presoji zdravnika; le-te terjajo zbrani podatki o pacientu ali sami pregledi zaradi posameznih obolenj.

Kar 90 odstotkov trboveljskih borcev obiskuje njihovo ambulantno, kar je zanesljivo znamenje, da so z zdravstvenimi uslugami zadovoljni. Ostalih deset odstotkov pa si je izbralo še dva preostala zdravnika, ki v Trbovljah že tudi delujeta več kot deset let. To je le še dokaz več, da so borci in tudi ostali starostniki (kot tudi pacienti nasploh) zainteresirani za čim večjo stalnost lečečih zdravnikov, četudi jim ne moremo več reči po starem družinski zdravnik.

B. Ž. J.

V Trstu se je sestal VZPI – ANPI

Za pravice Slovencev v Italiji

Pred dobrim tednom se je sestal v Trstu Vsestranski svet VZPI – ANPI. Gre za prvo zasedanje najvišjega predstavniškega organa italijanske borčevske organizacije v tržaški pokrajini. Na ta način je štiri- sto članski organ borcev Italije izražal prijateljstvo do SFRJ, podporo skupnemu boju za mir in dobrososedske odnose ter priznanje nacionalnih pravic vsem nacionalnim manjšinam, ki žive v republiki Italiji.

Probleme slovenske manjšine v Italiji je posebej izpostavil predsednik italijanske borčevske organizacije Arrigo Boldrini v uvodnem referatu, za njim pa tudi številni drugi razpravljalci. Na zasedanju je bila imenovana posebna delovna komisija, ki bo ponovno preučila sklepe zadnjega zasedanja Vsestranskega kongresa VZPI – ANPI, ki je bil 1986. leta v Milanu, v zvezi z vprašanjem globalne zaštite Slovencev v Italiji.

Na povabilo predstavnikov italijanske narodnostne skupnosti, ki živi pri nas, ter predstavnikov skupnosti borcev italijanskih enot, ki so se borile v sestavi NOV in POS, je večja skupina predstavnikov vsedr-

žavnega sveta VZPI – ANPI obiskala Izolo, kjer so jih gostitelji seznanili s položajem italijanske narodnosti v Jugoslaviji.

Na tržaškem srečanju VZPI – ANPI je predstavil svoj obsežen referat predsednik tega združenja Arrigo Boldrini, ki je velik del razmišljanja posvetil vprašanju miru, vprašanju sodobne italijanske družbe, mlade generacije v njej, religije in katoliške cerkve v odnosu do šolstva in celotne družbe; dotaknil se je tudi vprašanj o nacionalizmu in rasizmu. Ta se pojavljata v različnih ksenofobičnih variantah, med drugim v pojavih neofašizma, ki se udeležuje in oglašja tudi na področju ponarejanja zgodovine. Ob tem je opozoril še na nekatere provokacije, ki jih neofašistični krogi sprožajo ob različnih družbenih trenutkih in dogodkih. Končno je govoril tudi o sodelovanju ob meji in še posebej o sodelovanju italijanske ter jugoslovanske borčevske organizacije.

Zbrane je v imenu ZZB NOVJ pozdravil tudi Božidar Gorjan, ki je med drugim tudi dejal:

»Partizani, italijanski, pa tudi slovenski, hrvaški in vseh drugih narodov Jugoslavije, smo se tudi v štirih desetletjih po vojni močno prizadevali za to, da smo ohranili veliko idejo, ki se je rodila v boju proti nacifašizmu v tem pomembnem delu srednje Evrope. Še posebej je treba omeniti vaš izredno cenjen prispevek za priznanje pravic slovenske narodnosti v Italiji. Danes imamo ponovno priložnost, da si tovariško odpremo srce tudi ob težavah, s katerimi se na normalni življenjski poti srečuje vsak demokratično gibanje, vsak narod, vsaka država...«

Ko pa je spregovoril o težavah, ki jih imamo v jugoslovanski družbi, je Gorjan dejal: »Kot solidarnostno izredno tenkočutna družba poskušamo vzdržati ta bremena na račun gospodarsko uspešnih dejavnosti. S tem bremenom smo resno zavrli tudi razvito in konkurenčno gospodarstvo in ga onesposobili za uspešno tekmovanje na svetovnih trgih. Velike razlike v sposobnostih prilagajanja zahtevam po izgradnji novega tehnološko razvitega gospodarstva, z avtomatiko, elektriko in robotiko, so še povečale idejni razkorak med različnimi zasnovami razvoja našega sistema. Danes smo sredi iskanja izhoda iz težav. Pot iščemo pod strahot-

nim pritiskom inflacije, nezaposlenosti in radikalnega prestrukturiranja velikega dela gospodarskih dejavnosti v Jugoslaviji. Pri tem smo pod močnim pritiskom svetovne dolžniške krize, zapiranja trgov v Evropi in v svetu.

Verjemite, da naši delavci tudi v sedanjih velikih težavah kažejo neverjetno razvit smisel za odgovornost do naše demokratične preteklosti in današnje socialistične stvarnosti.

Poti za rešitev iz sedanjih krize iščemo ne z odpovedovanjem samoupravljanju, ampak z njegovo reafirmacijo. Končno, nobena težava nas ne bo spravila s poti, po kateri smo stopali desetletja po vojni, zelo uspešno tudi zaradi izrednega ugleda takih osebnosti, kot sta bila Tito in Kardelj. To je pot samostojnosti in neodvisnosti ter socialističnega samoupravljanja.

Ne razmišljamo o spremembi te osnovne strategije, ki se je rodila v NOB in revoluciji in utrdila po vojni v boju za neodvisnost in samostojnost Jugoslavije.

Dragi tovariši, tudi v teh težkih dnevih nam ogromno pomeni vaše zaupanje, vaš velik vpliv na demokratično javnost v prijateljski Italiji in demokratični Evropi. Vaš uspeh je tudi naš uspeh.«

Kotlje – Pod starimi lipami

Zadnje nedeljo v oktobru je krajevni praznik Kotelj, (zato, ker so se v nedeljo 1943. Hotuljci srečali s partizani pod starimi lipami pri cerkvi). Partizani, ki so se zadrževali na kmetijah pod Urslo goro, so za en dan osvobodili vas Kotlje in po končani maši vaščanom govorili o pomenu NOB za izgon in uničenje okupatorja.

Kot vsako leto se je tudi letos na ta dan zbralo v Kotljah preko 300 krajanov: gostov iz pobratene krajevnosti Slatina – občine Čačak in nekdanjih koroških partizanov, da bi proslavili hotuljski krajevni praznik. Po slavnostni seji skupščine krajevnosti pod predsedstvom Jožeta Logarja, na kateri so podelili plakete najbolj prizadevnim organizacijam in društvom tega kraja (KZ »Trata« Prevalje, turističnemu društvu, gasilskemu društvu in organizaciji ZB), je po prihodu partizanske patrulje sledil kulturni spored pod lipami, na katerem so sodelovali godba železarne Ravne, pevsko društvo Kotlje in mladi recitatorji. Slavnostni govornik, predsednik občinske skupščine Ravne na Koroškem Maks Večko je govoril o aktualnih gospodarskih in družbenih dogajanjih, zlasti pa o dosežkih in razvoju kraja.

V imenu osrednjega odbora Skupnosti koroških partizanov je kraje in nekdanje koroške partizane ter aktiviste pozdravil njen predsednik Anton Skobir – Drago. Poudaril je, da ne smemo dovoliti, da bi zaradi poglobljanja gospodarske in moralne krize, ki jo preživlja naša družba, bili omadeževani in razvrednoteni ideali naše

NOB, ki je terjala tako hude žrtve. Borci pri tem ne bi smeli stati ob strani, čeprav se vedno bolj čutijo odrinjene na rob družbenih dogajanj.

Govornik je nadalje povedal, da je osrednji odbor te skupnosti preko svojih komisij in področnih odborov razvil obsežno dejavnost za ohranjanje tradicij NOB, pisanje zgodovine NOB na Koroškem, izdajanje publikacij (Vestnik koroških partizanov in drugo), slikanje partizanskih domačij, muzejsko dejavnost...

Za motiviranje in vključevanje mlade generacije v to dejavnost pa je nadvse pomembna ustanovitev »Gasperjeve bralne značke«, ki si je že utrla pot v mnoge sole na Koroškem in v drugih krajih Slovenije, kjer pridobiva vedno nove bralce.

Osrednji odbor skupnosti koroških partizanov najtesneje sodeluje tudi z Zvezo koroških partizanov v Celovcu, ki povezuje nekdanje koroške partizane na avstrijskem Koroškem pri izvajanju magistrale (pota miru in tovarštva), ki bo potekala po raznih krajih naše in avstrijske Koroške. Skupaj pripravljajo vodiča, v katerem bodo opisane partizanske javke (partizanske domačije) in na voljo štampiljka magistrale.

Obe osrednji organizaciji nekdanjih koroških partizanov in aktivistov učinkovito nudita tudi vso moralno in drugo podporo slovenski manjšini na avstrijskem Koroškem v boju za njene pravice in obstoj. Po končani proslavi so krajanje in nekdanji partizani nadaljevali s tovariškim srečanjem v kulturnem domu Kotlje.

dr. Tone Skobir

Medletna uskladitev občinskih priznavalnin borcem NOV

Po prevedbi občinskih priznavalnin borcem NOV in njihovi uskladitvi z rastjo pokojnin v prvi polovici letošnjega leta je bila opravljena prva medletna uskladitev (z veljavnostjo 1. 7. 1987) s katero so bile stalne priznavalnine zvišane za 30 odstotkov.

Oktober je Odbor udeležencev družbenega dogovora o priznavalninah udeležencev NOV sprejel sklep o drugi medletni valorizaciji občinskih priznavalnin od 1. 7. 1987 dalje. Tokratni sklep je bil oblikovan tako, da določa različno stopnjo povečanja priznavalnin po občinah. Ob pregledu stanja v vseh občinah po prevedbi in prvi medletni uskladitvi je bilo namreč ugotovljeno, da so nekatere občine odstopile od kriterijev in meril, ki jih je z namenom poenotenja dodeljevanja in določanja višine stalnih priznavalnin za posamezne skupine udeležencev NOV sprejel Odbor udeležencev družbenega dogovora. Z različno stopnjo valorizacije naj bi vsaj v določeni meri odpravili nekatera neupravičena razhajanja.

V skladu s sprejetimi sklepi o prvi in drugi medletni valorizaciji naj bi se v občinah, kjer so sledili kriterijem in merilom odbora udeležencev, priznavalnine v letošnjem letu skupaj povečale za 60 odstotkov. To je v primerjavi z medletnim povečanjem pokojnin priznavalnine povečale že ob prevedbi in uskladitvi z novimi predpisi v prvi polovici letošnjega leta. To kaže tudi podatek, da so se sredstva za priznavalnine v primerjavi z letom 1986 v globalu povečale za 138 odstotkov.

V občinah, kjer je bilo ugotovljeno odstopanje do dogovorjenih kriterijev in meril, naj bi po stališčih odbora izvedli individualno valorizacijo, kar pomeni, da bo odstotek povečanja priznavalnine pri posamezniku različen tako, da bi se priznavalnine po končani odmeri čim bolj približale omenjenim kriterijem in merilom. Nekateri priznavalnine pa ne bodo zvišane, ker so bile že do sedaj odmerjene višje, kot je predvideno v merilih odbora.

Odbor udeležencev družbenega dogovora se je zavzel tudi za to, da se kot osnova za določanje višine priznavalnine v naslednjem letu, poleg socialnih in zdravstvenih razmer posameznika, v večji meri upoštevata tudi čas in intenziteta udeležbe v NOB, kar še zlasti velja za borce iz leta 1941 in 1942.

Medletna uskladitev invalidnin

V Uradnem listu SFRJ, št. 64/87 so objavljeni naslednji denarni prejemki s področja varstva borcev in vojaških invalidov z veljavnostjo od 1. 1. 1987 dalje.

Osebnina družinska invalidnina, dodatek za postrežbo in tujo pomoč ter ortopedski dodatek znašajo:

Osebnina invalidnina	od 1. 1. 1987
skupaj	
I.	200.453
II.	145.262
III.	109.910
IV.	81.165
V.	57.793
VI.	35.815
VII.	24.223
VIII.	11.699
IX.	8.722
X.	5.900

Družinska invalidnina	od 1. 1. 1987
za enega uživalca družinske invalidnine (drugi odstavek 36. člena zakona o temeljnih pravicah vojaških invalidov in družin padlih borcev)	13.049
za enega uživalca družinske invalidnine, ki je to pravico uveljavil kot družinski član padlega borca (tretji odstavek 36. člena zakona o temeljnih pravicah vojaških invalidov in družin padlih borcev)	26.099
povečana družinska invalidnina (39. člen zakona o temeljnih poravicah vojaških invalidov in družin padlih borcev)	69.567

Dodatek za postrežbo in tujo pomoč	od 1. 1. 1987
za prvo stopnjo	171.842
za drugo stopnjo	132.197
za tretjo stopnjo	92.555

Ortopedski dodatek	od 1. 1. 1987
za prvo stopnjo	57.998
za drugo stopnjo	44.253
za tretjo stopnjo	28.512
za četrto stopnjo	13.792

Prejemki civilnih invalidov vojne
Prejemki civilnih invalidov vojne znašajo od 1. 1. 1987 dalje me-

Osebnina invalidnina	od 1. 1. 1987
skupina	
I.	100.22
II.	72.63
III.	54.95
IV.	40.58
V.	28.89
VI.	17.90

Osebnina invalidnina žrtv fašističnega nasilja
Žrtve fašističnega nasilja imajo pravico do 25 odstotkov povečanja zneska osebne invalidnine civilnih invalidov vojne. Osebnina invalidnine žrtv fašističnega nasilja tako znašajo:

skupina	od 1. 1. 1987
I.	125.21
II.	90.71
III.	68.61
IV.	50.72
V.	36.12
VI.	22.38

Dodatek za postrežbo in tujo pomoč civilnih invalidov vojne
Ta dodatek se odmeri v višini 85 odstotkov dodatka za postrežbo in tujo pomoč II. stopnje vojaških invalidov in znaša od 1. 1. 1987 dalje 112.367 din.

Žrtvam fašističnega nasilja se znesek poveča za 15 odstotkov in znaša od 1. 1. 1987 dalje 129.222 din.

Civilna invalidnina družinskih članov civilnih invalidov vojne
Ta invalidnina se odmeri v višini 70 odstotkov invalidnine civilnih invalidov vojne in znaša za enega družinskega člana:

skupina	od 1. 1. 1987
I.	70.158
II.	50.842
III.	38.468
IV.	28.407
V.	20.227
VI.	12.535

Civilna invalidnina družinskih članov žrtv fašističnega nasilja
Ta invalidnina se odmeri v višini 70 odstotkov osebne invalidnine žrtv fašističnega nasilja in znaša:

skupina	od 1. 1. 1987
I.	87.697
II.	63.552
III.	48.086
IV.	35.509
V.	25.281
VI.	15.661

Ob dnevu tišine in spominov

V žalski občini so organizirali žalne slovesnosti in komemoracije ob dnevu mrtvih krajevni odbori ZZB NOV in socialistična zveza ter mladina, ki je še posebej poskrbela za urejenost spomenikov in grobov padlih. Prav tako pa je urejevala spominska obeležja na jasadah gozdov, ob železniški progi, potokih in drugod.

Tudi v KS Prebold vsako leto organizirajo komemoracijo pri spomeniku žrtvam fašizma, kjer je izpisanih 172 imen iz Prebolda in okoliških vasi. Poleg tega pa je v KS še več drugih spominskih obeležij, ki so v minulih dneh bila deležna vse pozornosti. Še posebno pa so za to poskrbeli učenci OŠ Slavko Šlander iz Prebolda.

Pred osrednji spomenik v KS Prebold so položili venec.

Mrtvi ne morejo povedati resnice

Že neštetokrat me je zabolelo zaradi raznih različic o dogodku pri Beceletovi jami na Dolenjskem leta 1942, ko so ob roški ofenzivi Italijani in belogardisti s pomočjo izdajalca Žurata ujeli aktiviste. Vsi, ki so bili v omenjeni jami, so bili pobiti.

Tudi v članku M. Rutarja je napisana neresnična različica, da so nasledili italijanskim obljubam, da se jim ne bo nič zgodilo, in se predali. Če bi se predali, ne bi moj oče Alojz GREGORČIČ ubil italijanskega oficirja. Zaradi tega dogodka, in ker je bil

sekretar rajonskega komiteja (to so Italijani vedeli), so ga strahovito mučili. Samega so zaprli v kletnih prostorih šole na Otočcu; in ko so jih peljali na streljanje, so ga zelo izmučenega, vsega izmrcvarjenega pripeljali ven posebej.

Očevdci so že takrat povedali naši materi, da je oče (bilo nas je pet otrok, mlajši brat se je rodil dva meseca po njegovi smrti) skočil iz jame za izdajalcem in streljal ter pri tem ubil italijanskega oficirja.

Ne vem, komu je odgovar-

jala različica, da se je predal in da se mu zaradi tega odzamejo vsa priznanja in vse njegove politične aktivnosti, ki so bile v tistem času (na začetku vojne) še kako potrebne. Za delovanje že na samem začetku vojne kot aktivist so bile potrebne velike odgovornosti, odločnost in pogum vsakega. Povsod po Jugoslaviji se prvih sekretarjev spominjajo drugače in so jim postavili drugačne spomenike kot mojemu očetu. Ko so po vojni odkrili ploščo pri omenjeni jami, njegovo ime sploh ni bilo napisano.

Več tednov je čakalo na objavo to pismo, s katerim se je na članek Miloša Rutarja »Junaška smrt v Beceletovi jami,« objavljeno v našem listu 27. avgusta t. l., odzivala hči prvoborca-komuniste, nekdanjega prvega sekretarja rajonskega komiteja, zločinsko umorjenega med roško ofenzivo leta 1942. v Beceletovi jami.

Miloš Rutar je svoj opis dogodka povzel po pisanju Borisa Kuharja in zato sam ne more podajati odgovora na vprašanja, ki so zastavljena v pismu. Za pojasnila smo vprašali Novomeščane: občinski odbor ZZB in novomeški muzej, vendar smo ostali praznih rok. Pač pa nam je uspelo najti izpise iz oddaje Še pomnite, tovariši, ki jo je »o žrtvah v Beceletovi jami« 24. aprila leta 1983 s sobesednjim pripravil Stane Škrabar. Preberite, kaj sta o Alojzu Gregorčiču povedala Viktor Avbelj in Joža Škufca – in kaj je o Beceletovi jami leta 1953 v Slovenskem poročevalcu pisal Boris Kuhar.

Viktor Avbelj:

Po socialnem poreklu je bil v svojih pogledih zelo napredno usmerjen glede na takratne družbene razmere. Kot obrtnik – čevljar je imel dovolj stika z ljudmi. Med njimi je užival polno zaupanje, zato smo se na okrožnem komiteju dogovorili, da mu ponudimo članstvo v ZK. Po dogovoru v komiteju sem mu ta sklep sporočil jaz. Ko sem mu govoril o partiji, o nalogah partije, o tem, kakšne ljudi sprejemamo v partijo, ko sem govoril o potrebi, da se organizira partija na tem območju, je Gregorčič izrazil svoje veliko zadovoljstvo nad tem, da mu partija zaupa toliko, da ga sprejema v svoje vrste. Obenem pa je pripomnil, da se boji,

da ne odgovarja takemu liku člana partije, kot sem mu ga jaz opisal, najbrž tudi nekoliko preveč trdo. Mi smo Gregorčiča v partijo sprejeli, postal je v najkrajšem času sekretar Rajonskega komiteja v Št. Petru, pozneje je bil član Podokrožja Šmarjeta.

Joža Škufca, rojena Florjančič:

Ob 9. uri zjutraj konec sept. 1942 je šla po vasi patrolja, ki je obveščala, da se vaščani zberemo na trgu pred šolo in župniščem. Kot 12-letni otrok sem tudi jaz odšla tja, da bi videla, kaj se bo tam dogajalo. Iz šole so pripeljali Meri Becele in Fani Virant, nato Franceta Medveda, Vinkota Kosa in druge. Posebej so iz kleti otoške šole pripeljali Alojza Gregorčiča. Zelo dobro sem poznala Alojza Gregorčiča, našega čevljarja. Hodil je po hišah in popravil čevlje. Prizor je bil zelo mučen. Bil je pretepen in ves krvav. Strgal se jim je in tekel po poti proti Krki. Vem, da je znal plavati, mogoče je upal, da jim bo ušel čez Krko. Italijani so tekli za njim. Nastal je preplah in pri Bojančevi hiši so ga ujeli. Nato so ga s puškinimi kopiti pretepali in suvali, ga pripeljali do ceste in nato dalje mimo sedanjega spomenika na pot proti Kraševčevemu gorstu, kjer je bilo za vasjo pripravljeno strelišče. Tam so ga skupaj z ostalimi ustrelili.

Boris Kuhar v SP

27. julija 1953 pod naslovom: »O junaki borbi narodnega heroja Batreje in njegovih tovarišev v Beceletovi jami v bližini Otočca.« »Po prvih strelah se je pognal iz jame Žurov Pepi iz Zagradca ter se zatekel k Italijanom. 'Izdajalec!' je kriknil za njim komunist in prvoborec Gregorčič ter nameril nanj puško. Toda, smrtno je zadel le italijanskega oficirja.«

Upokojenski mešani pevski zbor

DU z domačimi in narodnimi pesmi pod vodstvom mladega pevovodje Lojzeta Štefana, recitala in pela pa je solistka Francka Kosmač.

Da je bilo vzdušje še bolj slavnostno, je s svojimi citrmi poskrbel Rado Kokalj. Za lepo petje in igranje so bili nastopajoči nagrajeni z burnim ploskanjem. Po konča-

nem kulturnem programu je delovna terapevtka Silva Demšar povabila nastopajoče in vse povabljene goste na ogled lepo urejene razstave. Po ogledu je bilo prijateljsko srečanje z majhno zakusko, ni pa manjkalo lepega petja moravskih pevcev.

Jože Novak

Še dva odmeva

Upokojenci nimajo namena odnehati

Ob zakonu o izplačevanju pokojnine za nazaj se samo od sebe vsiljuje vprašanje: kakšen status imajo upokojenci danes v naši družbi? So to nekdanji borci za socialne in narodne pravice ter delavci v združenem delu z vsemi pravici, ki izhajajo iz minulega dela, ali brezpravni sodobni hlapci Jerneji, ki so svoje dali in so sedaj v družbi odveč?

To vprašanje se mi vsiljuje tudi zato, ker so pri zahtevi, da se razveljavi ta prosluli zakon, upokojenci ostali skoraj osamljeni. Pravim skoraj osamljeni, saj so podporo, brez zadržkov dobili prav od tistega dela prebivalcev in od tiste množične družbenopolitične organizacije, katere člani niso med upokojenci – od mladinske organizacije ZSMS, čeprav mladina, vsaj posredno, ni s tem zakonom prav nič prizadeta.

Kaj pa ostale organizacije, predvsem SZDL in ZZB? Skoraj vsi upokojenci so člani SZDL in zelo veliko, takorekoč še vsi živeči borci, so že upokojeni in jih ta zakon prizadene. Poleg sindikatov so upokojenci pričakovali podporo od omenjenih dveh organizacij oziroma združenj, a doslej še nista uradno povedali svojega stališča.

Upokojenci pa niti najmanj ne mislijo odstopiti od zahteve po razveljavitvi navedenega spornega zakona. Ta je sporen ne samo glede vsebine, temveč tudi po tem, kako je bil pripravljen (v strogi zaupnosti) in sprejet (po hitrem postopku). Upokojenci bodo v prihodnje prav lahko šli v svojih pravičnih zahtevah tudi korak dlje od protestov v javnih sredstvih in od zahtev, da Ustavno sodišče zaščiti njihove pravice.

To ni prvi primer, da ZIS polni svoje vedno prazne vreče tudi na račun upokojencev, le da se je to doslej dogajalo bolj prefinjeno. Upokojenci se tudi dobro zavedajo, da če sedaj ne zaustavijo pohlepa po njihovih pravično zasluženih pokojninah, bo ZIS šel še dlje. Sledi nam menda uravnolovka, pokojnine (bi izenačili v vsej državi ne glede na življenjske stroške in druge pogoje v posameznih predelih države).

Žarko Žbogar

Je kdo pomislil na njih same?

Preiti na izplačevanje pokojnin za nazaj je isto, kot da bi ti odvzeli (ukradli) eno pokojnino. Kdo je tisti, ki si je to spomnil? Ali je to po ustavnih določilih sploh mogoče? Prizadeti bi bili številni borci in tudi prvoborci, ki so pokojnino, kot prej osebni dohodek, prejemali vnaprej. Ni razumljivo, kako bi se to lahko spremenilo kar čez noč. Komu bo potlej denar tudi namenjen: proračunu, zgrešenim investicijam? Če je tako, naj tudi vsem tistim, ki še danes prejemajo osebni dohodek vnaprej, prav tako vzamejo osebni dohodek za mesec dni; bomo videli, kam bo vse to pripeljalo. Bodo zaradi take neumnosti spet prekinitev dela? Upokojenci pa si ne bodo mogli pomagati, požreti bodo morali tudi to grenko pilulo neodgovornih. Udari po siromaku, je srbski pregovor, ki je žal resničen; vselej se je udarilo po tistem, ki si ni znal in mogel pomagati; tam, kjer so izdali ta zakon to, očitno dobro vedo.

Srečko Grašič

Teden, vreden spomina

Občinska zveza društva upokojencev Bežigrad je tudi letos priredila Teden upokojenca v dneh od 2. do 10. oktobra.

Uvodni referat na slavnostni otvoritvi je podal predsednik ZDU dr. Milan Dolenc, ki je pred nedavnim dopolnil 80 let življenja, letos pa je za svojo aktivnost prejel priznanje OF. V teh dneh so upokojenci obiskali svoje onemogle člane, ob okrogli mizi pa so se pomenili tudi s člani DPO občine Bežigrad.

Največ zanimanja je bilo za športna tekmovanja upokojencev v balinanju, kegljanju, šahu in streljaštvu.

Med balinarji je bilo najboljše DU Posavje II, tudi v kegljanju (trikrat po petdeset lučajev mešano) so zmagali Posavci s 529 podrtimi keglji, najboljši šahisti pa so bili iz DU Črnuče.

Posebna komisija pri občinski zvezi DU Bežigrad pa je ugotovila, da je med devetimi društvi upokojencev najbolj prizadevno DU Črnuče. Tu so lani s prostovoljnim delom zgradili dvostezno balinišče, v svoje vrste pa so privabili 76 odstotkov od 420 upokojencev. Pridobili so tudi nove poslovne prostore. Za svoje delo so prejeli posebno priznanje občinske zveze DU.

Vinko Bavcon

Vseh mrtvih dan

Dan, ko se spominjamo najdražjih, tistih, ki smrt jih odrešila je trpljenja, onih, ki jim pretrgala je nit življenja v mladosti, da jim brez haska je biló zorenje...

Bogati, ki živeli ste razkošno, kako težak bo vaš odhod! Kdo bo vaš dedič zemeljskih dobrot? Kot vsi ljudje po smrti: prah boste in pepel.

Vas, siromake, bo smrt hudega odrešila; pod rušo siromak in bogatin v trohnobi kmalu bosta se spojila. S smrtjo teles tudi sovraštvo umira.

Tone Kebe

Praprotni v jeseni

Praprotni rumena
v gozdu se sklanja,
vsem naokrog
jesen naznanja.

Ptičica drobna
je priletela,
v tistem gozdu
žalostinko zapela.

V tvojem zavetju
je spal partizan,
v tihi noči
bil je izdan.

Zdaj pod teboj
truplo počiva,
mladi heroj
mir naj uživa.

Listje rumeno
gomilo naj krije,
sonce jesensko
nanjo naj sije.

Jaz v tej praprotni
bom vedno ostala,
v jesen žalostinke
mu bom prepevala.

Dana Petrač

Kalejdoskop

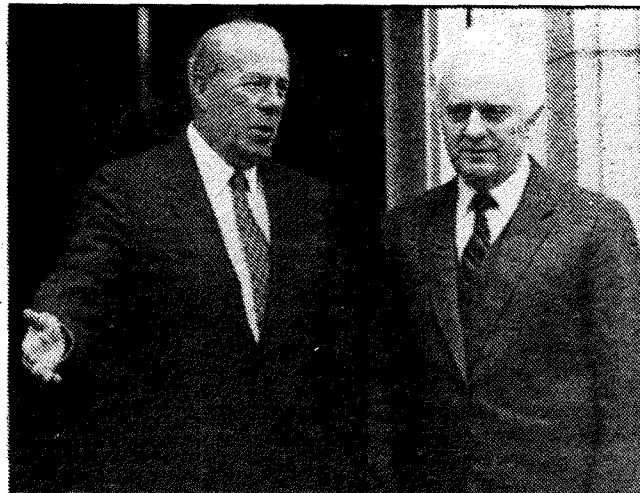
Vrhunec sporazumevanj

Potem ko je sovjetski zunanji minister Eduard Ševardnadze prinesel v Washington pismo svojega šefa Mihaila Gorbačova za ameriškega predsednika Ronalda Reagana, se je končalo »poštarsko obdobje« pripravljen na tretje srečanje voditeljev dveh velesil. Komaj kakšen dan nas še loči od »velikega dogodka«, za katerega minulo obdobje »pismo« ni bilo niti potrebno. Nekateri krogi namreč trdijo, da ZDA in SZ nimata druge izbire kakor odstraniti jedrsko orožje iz Evrope. Ali je Moskva precenila težave ameriškega predsednika, ki so se v novem času kar kopicile in jih poskušala izkoristiti, da bi dobila še nekatere ugodnosti? Izkazalo se je, da SZ v tem ni uspela, da takšno pričakovanje tudi ni v njenem interesu in da je najbolj prepričljiva tedaj, ko se pogaja.

Reševanje zapletov ni preprosto, čeprav je dobra volja očitna. New York Times je posvetil veliko pozornosti stališčem načelnika

sovjetskega generalnega štaba maršala Sergeja Ahromjeva, ko trdi, da ameriška »vojna zvezd« prinaša Američanom prednost na škodo SZ. Četudi takšen sistem ne bi mogel delovati prej kakor čez dyaset ali trideset let, maršal Ahromjev odgovarja:

– Globoko smo prepričani, da bi se z vzpostavitev

Težko bi že bilo prešteti vse ure, ki sta jih porabila zunanja ministra dveh velesil za sklenitev prvega razorožitvenega dogovora. George Shultz in Eduard Ševardnadze bosta v teh dneh doživela »kronanje« svojih prizadevanj.

antibalističnega sistema, ki bi pokrival Ameriko, radikalno povečala grožnja Sovjetski zvezi. Amerika bi imela strateško obrambo svojega ozemlja in strateške sile, dovolj močne za napad na sovjetsko ozemlje. To pomeni, da bi imele ZDA ob istem času jedrski meč in jedrski ščit v vesolju. To tudi pomeni, da bi morala enako ranvati SZ, kar bi pomenilo večno, nikoli končano oboroževalno tekmo,« je opozoril sovjetski maršal.

Ne gre gladko. Tudi na zahodnoevropskem prizorišču se oblikuje poseben pragmatizem glede varno-

sti in obrambe v sedanji fazi jedrskega osvobajanja Evrope.

Haaški sestanek sedmerice (Francija, Velika Britanija, ZR Nemčija, Italija in države Beneluxa) je vrnil Evropo v čase pred petdesetimi in šestdesetimi leti ko se je začela razvijati ideja o Uniji kot ograjeni političnega in vojaškega združenja. Tedaj je ameriški predsednik Kennedy svetoval vzpostavitev »dveh stebrov« zavezništva, francoski predsednik De Gaulle pa je zato, ker se s tem ni strinjal, umaknil Francijo iz pakta NATO. Zanimivo je, da so oživljanju Unije, vendar v njeni novi vlogi jedrske sile in ameriškega partnerja, »botrovali« Francozi. S tem so revidirali De Gaulleovo opcijo za neodvisno delovanje Francije, ki se je opirala na lastno jedrsko orožje brez vsake obveznosti ali želje, da bi ga s kom delila. Res je, da Mitterrand in Chirac zdaj tega orožja ne bosta delila z ZR Nemčijo, vendar ga bosta dala na voljo za zaščito njenega ozemlja. Enako bodo ravnali s svojim jedrskim orožjem tudi Britanci, zadovoljni, ker se vse to dogaja pod okriljem pakta NATO in v bistvu z ameriškim partnerstvom.

Neskladje – vse to se dogaja v času, ko se Evropa

Od tedna do tedna ■ Od tedna do tedna ■ Od tedna

Havana: Predsednik predsedstva SFRJ Lazar Mojsov je s pogovori s kubaškimi voditelji končal svojo turnejo po Latinski Ameriki. Na tiskovni konferenci v Havani pred odhodom v domovino je Lazar Mojsov govoril o projektih, ki so jih obravnavali med njegovim bivanjem v tem delu sveta, o gibanju neuvrčenih ter o skupnem nastopanju v okviru Združenih narodov.

Moskva: V ponedeljek se je začela večdnevna proslava 70-letnice Oktobrske revolucije v SZ. Glavni referat je imel šef sovjetske partije Mihail Gorbačov. V torek je med gosti na proslavi govoril tudi predsednik predsedstva CK ZKJ Boško Krunic in prenesel udeležencem akademije ter narodom SZ pozdrave in čestitke ob velikem jubileju.

Katmandu: Nadaljujejo se posvetovanja samih držav Južne Azije. Po plenarnem zasedanju so se nadaljevali pogovori na »zasebnih srečanjih«. Obravnavajo predloge za preopredelbo vojaških jedrskih poizkusov in druga vprašanja, ki se nanašajo na ta občutljivi del sveta.

Manama: Ameriški funkcionarji so sporočili, da je ameriška fregata v Perzijskem zalivu v nedeljo streljala na tri neidentificirane čolne, ki so se ji približali na razdaljo 500 m. Po opozorilni salvi so začeli Američani streljati na čolne s strojnimi. Menijo, da so bili to iranski jurišni čolni. Američani niso sporočili, ali je njihov strojnični ogenj zadel cilj.

New York: Neki neimenovani funkcionar ZN je sporočil, da so odgovori iraške in iranske strani na mirovne predloge, objavljene med ponedeljkovim srečanjem predstavnikov teh dveh držav z generalnim sekretarjem ZN De Cuellarjem »vzbudljivi«. Pripominjajo, da sedanji odgovori Irana in Iraka na mirovno pobudo ZN niso dokončni, temveč bolj pisni komentarji, kar ponuja priložnost za nova dogovarjanja.

Tel Aviv: V pogovoru z neko finsko delegacijo je izraelski premier Izak Šamir izjavil, da »nikoli ne bo mednarodne konference o Bližnjem vzhodu«. Takšna misel je »sovjetska shema«, je še pristavil.

Od tedna do tedna ■ Od tedna do tedna ■ Od tedna

»osvobajajo« jedrskega orožja – samo opozarja, kako zelo se še nadalje zapletajo problemi v zvezi z jedrskim in vsakim drugim orožjem.

Spoštovanja vredni in – upoštevani

Najvišje zborovanje, 13. kongres kitajskih komunistov, je bil resnična prelomnica, saj se je pomladilo najožje partijsko vodstvo (odšli so pripadniki »spoštovanja vredne generacije«); za to je dal osebni zgled kitajski karizmatični voditelj Deng Xiaoping.

Njegov umik z več pomembnih funkcij je v skladu z osebno željo, da bi zmanjšal svoje vsakdanje politične naloge in odšel »na pol v pokoj«. S tem je tudi dal vzgled ostalim iz svoje generacije osemdeset letnikov v najvišjem partijskem vodstvu. Gre za odločitev, ki nima primerjave in ki bo izjemno revolucionarno biografijo vztrajnega, neutrudnega in žilavega borca za socializem po kitajskem načinu obogatila s prispevkom, ki ga ni dal noben voditelj pred njim. Ko je v nedeljo sedel na mestu predsedujočega, je zaključno ceremonijo v celoti prepustil Zhao Ziyangu in s tem več kot nazorno povedal, da je prišel čas, ko morajo krmilo partije (in države) prevzeti mlajši ljudje.

13. kongres kitajske partije je v tem torej zgodovinsko prelomen. Obenem z Dengom je odšlo še nekaj najuglednejših vodilnih ljudi »prve garniture«, med njimi predsednik republike in član Stalnega komiteja Li Xiannian ter predsednik stalnega komiteja vsekitskega ljudskega kongresa in član politbiroja Peng Zhen.

Na podlagi zaključne seje kongresa je mogoče sklepati, da bo Den Xiaoping v prihodnje obdržal le še funkcijo v vojaški komisiji CK kitajske partije. Soglasno sprejeto poročilo z naslovom: »Napredovanje pri graditvi socializma s kitajskimi značilnostmi« je v marsičem nov in res pomemben ideološko-teoretični dosežek kitajske socialistične prakse. Že zdaj so mnjenja, da bo ostal v spominu kot Zhao govornik, prispevek človeka, ki je začel spreminjati lik kitajskega socializma še pred 3. sejo CK KP Kitajske leta 1987, ko je bil še provinzijski guverner v Sichuanu.

Devet let delovanja

Politično poročilo je daleč presežilo okvire delovanja partije med dvema kongresoma

(od 1982 do 1987), ker je zajelo rezultate vseh devetih let »nove partijske usmeritve«, začrtane na znani seji CK KP Kitajske decembra 1987. To je bilo najmirnejše, najstabilnejše ter politično in gospodarsko najuspešnejše obdobje v 38-letni socialistični graditvi na Kitajskem.

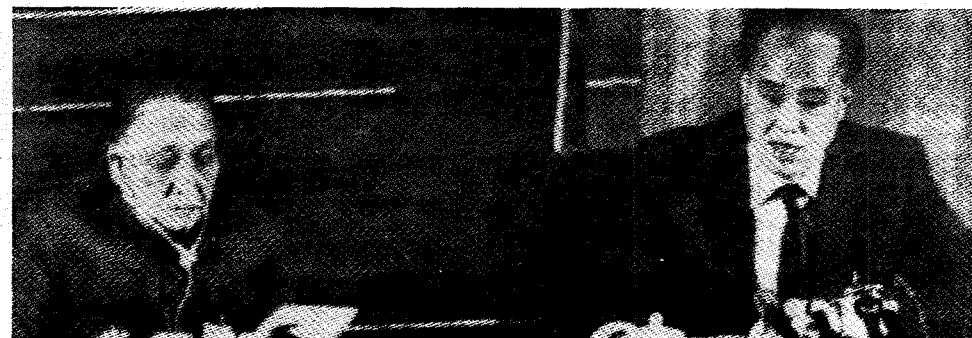
Prav v teh devetih letih sta partijsko krmilo zapustila v izrednih okoliščinah dva generalna sekretarja: Hua Guofeng leta 1981 in Hu Yaobang januarja letos. Čeprav je bila v času Hua Guofenga tretja seja CK, na kateri so definirali »Štiri modernizacije« in uvedli proces reform, lahko v prvem primeru govorimo o razhajanju pri strateških vprašanjih v zvezi z graditvijo socializma na Kitajskem: naslednik Mao Zedonga je kot predstavnik kitajskih »stoletnikov« ostal privržen preteklosti in nekdanji partijski usmeritvi. Za Hu Yaobanga to ne velja. Kot privrženec reform, novih časov in nove partijske usmeritve, kot najožji sodelavec Deng Xiaopinga, je eden izmed ustanoviteljev te politike in njen realizator. Njegov odhod v dramatičnih okoliščinah po širokem valu študentskih demonstracij v prejšnji zimi – čeprav še ni povsem pojasnjen – velja za razhod v političnem vrhu v zvezi z metodološko-taktičnim reševanjem pomembnih vprašanj istovetne strateške linije.

Kritična presoja

Nauk iz te najbolj sveže izkušnje, pa četudi plačan z visoko ceno odhoda dinamičnega reformatorja, je prispeval k temu, da so v minulih mesecih ideoloških razščiščevanj mnoge stvari prišle »na svoje mesto.« Osnovno teoretični postulat je zdaj zajet v definiciji »začetne faze socializma.« Ta kitajska »vrnitev na začetek«, pa četudi javno tega ne potencirajo, je globoka kritika lastnih zablod v preteklosti nekoliko navnega (v tem primeru tudi tujega) prepričanja, da je za zgraditev socialistične družbe dovolj dobra, močna volja. Ta je v kitajskem primeru kulminirala v »velikem skoku naprej« ob koncu petdesetih let in tedanjih zagotovilih, da bo

Kitajska v 15 letih prišla v komunizem, v materialnem razvoju pa dohitela in prehitela mnoge razvite kapitalistične države!

Sedanje razmišljanje o poteh za graditev socializma, primerih za konkretne pogoje vsake države, vrača kitajsko misel in ideologijo k Leninovim tezam o kombiniranju »dveh revolucij« (buržoazno-demokratske in proletarsko-socialistične). Iz polfevdalne, polkolonialne, materialno zaostale družbene strukture, kakršna je Kitajska, je mogoče graditi socialistično družbo. Prejšnje, začetno obdobje se mora podaljšati, v njem pa obstajajo in se bojujejo družbenoekonomske kategorije dveh sistemov (kapitalističnega in socialističnega). Javno lastništvo je dominantna oblika lastnine, zmožen pa, in potreben je, tudi obstoj zasebne, kolektivne, zadržne lastnine. Plansko gospodarstvo je značilno za socializem, toda družba na sedanji razvojni stopnji ne more brez blagovne proizvodnje in tržišča (vključno tudi tržišče kapitala, sredstva za proizvodnjo in delovne sile). Naloga začetne faze socializma je razvoj proizvodnih sil. »Osnovni kriterij socialističnosti« vsakega konkretnega družbenega ukrepa je tre-

Na odru velike kongresne dvorane v Pekingu med zasedanjem 13. kongresa kitajske partije: Deng Xiaoping in varuh njegove politične zapuščine, šef kitajske partije Zhao Ziyang.

ba ocenjevati v skladu z njegovo koristnostjo za razvoj družbenih proizvodnih sil. »Samo tisto, kar ni v prid temu namenu« – pravi ekonomist in akademik Li Guoguang – »ni socialistično«.

Obdobje Denga – obdobje Zhao Ziyanga

Ustanovni kongres KP Kitajske je bil od 23. julija do 1. avgusta 1921. leta v Šanghaju. Dvanajst delegatov je zastopalo »več kot 50 komunistov« iz vse Kitajske. V Šanghaju so komaj leto dni prej ustanovili prve partijske celice. Na ustanovnem kongresu sta izmed osebnosti, ki so kasneje postale znane po vsem svetu, sode-

lovala Mao Zedong, pod njegovim vodstvom so izvedeli revolucijo, in ustanovili LR Kitajsko, in Zhou Enlai, njegov najožji sodelavec in dolgoletni predsednik kitajske vlade. Z nekaj več kot 46 milijoni članov, kolikor jih ima zdaj, je KP Kitajske najštevilnejša komunistična partija na svetu. Članstvo je na 13. kongresu zastopalo 1936 delegatov!

Deng Xiaoping je prvič prišel v Kitajsko leta 1934. Takoj nato so ga zaradi tega odstranili s partijskega vrha. Dvakrat se je za tem zameril samemu Mao Zedongu in bil prisiljen oditi. V politično življenje, ko je prevzel usodo države v svoje roke v njenih moradah najtežjih trenutkih, se je vrnil šele po Maovi smrti. »Po-

glejte tega majhnega človeka« – je govoril Mao, ko je Denga predstavil sovjetskemu voditelju Hruščevu – »pred njim je velika prihodnost«. Po Mao Zedongovi smrti je Deng potrpelivo popravil njegove napake, ga branil pred čezmernimi kritikami, pri obračunavanju z njegovim dogmatizmom pa je najpogosteje uporabljal njegove zelo udarne misli.

Zdaj kaže pritrditi tistim, ki pravijo, da »Dengovo obdobje« kljub novim ljudem na vodilnih položajih ni končano, da bo Deng še ostal najpomembnejša osebnost kitajskega političnega prizorišča, na katerem pa se začneja »obdobje Zhao Ziyanga...«

Prilagodil: Florijan Lajmiš

Iz našega zamejstva

Veliko cvetja in svečk na grobovih in spomenikih

V številnih krajih tržaške in goriške pokrajine so bile tudi letos slovesnosti pred spominskimi obeležji in ob grobovih partizanov, ki so padli med narodnoosvobodilno vojno.

Z razvitjem prapora, sprevedom in spominsko svečanostjo je bila v Boljuncu prireditev, s katero so vaščani proslavili 40-letnico postavitve spomenika NOB dvaindvajsetim svojim sovaščanom, padlim v NOB.

Prisrčna slovesnost je imela dva dela: pred spomenikom padlih in v gledališču KD France Prešeren. Pred spomenikom so nastopili šolarji domače osnovne šole, mešani pevski zbor France Prešeren in pihalni orkester Breg. Ob tej priložnosti so predstavniki domače borbevske organizacije predali v varstvo spomenik NOB mladim, ki naj nadaljujejo z bojem za ideale, za katere so dali svoja življenja tudi borci teh krajev.

Osrednja prireditev pa je bila v gledališču, kjer je predsednik KD France Prešeren Edi Zobec orisal zgodovino postavitve spomenika NOB, ki je izraz navezanosti te vasi na ideale NOB. Osrednja govornika sta bila Neva Lukeš, predsednica Združenja aktivistov osvobodilnega boja za Tržaško ozemlje in Arturo Calabria, predsednik pokrajinskega odbora VZPI-ANPI. V kulturnem programu so sodelovali moški pevski zbor Fran Venturini, tržaški igralec Joško Lukeš je recitiral dve pesmi, celotno

prisrčno prireditev pa je zaključil pihalni orkester Breg, ki je prireditev tudi začel.

Spominske svečanosti so bile še v naslednjih krajih tržaške pokrajine: v Slivnem, Medji vasi, v Devinu, Cerovljah, v Mavhrih, v Prečniku, v Trnovcih, Sempolaju, v Križu in Nabrežini. V devinsko-nabrežinski občini so občinski upravitelji položili vence pri županstvu.

V Miljah je bila spominska svečanost ob prisotnosti vojaške straže, govorila pa sta Willer Bordon in Damjana Colarich, ki je govorila v imenu Slovencev miljske občine. Lepa svečanost je bila tudi v Križu.

V goriški pokrajini so se spomnili padlih v NOV na glavnem pokopališču v Gorici, v Pevmi, Podgori, Sovodnjah, na Vrhu, v Gabrijah, na Peči, Števerjanu, na Jazbinah in drugod.

Predstavniki Slovenske kulturno-gospodarske zveze so položili vence pred številnimi spomeniki in obeležji NOB.

Predstavniki Generalnega konzulata SFRJ v Trstu so položili vence v Bazovici, v Gonarsu, na glavnem pokopališču v Gorici, na vojaškem pokopališču na grobu jugoslovanskih partizanov v Trstu in še v številnih krajih tržaške in goriške pokrajine.

Omeniti je še treba slovesnosti na pokopališču na Katinari, pri sv. Ani, na grobu Pinka Tomažiča in v več krajih Trsta. J. O.

Naš padalski bataljon

Vrhovni štab NOV in POJ je že poleti 1944 sprejel sklep o ustanovitvi padalskega bataljona, ki naj bi ga s pomočjo zahodnih zaveznikov opremili in izurili v Italiji. Zato so na območju Hrvatske in Bosne ter Hercegovine takoj začeli zbirati prostovoljce v starosti do 30 let. V Italijo so nato z letali prepekljali kakih sto kandidatov za to edino enoto.

Za komandanta padalskega bataljona je bil imenovan Cedimir Vranić, ki je bil dotlej komandant 3. bataljona 9.

iz Istre, ki so bili prej v italijanskih taboriščih ali v vojaških enotah in ki so se po kapitulaciji Italije opredelili za NOB. Padalski bataljon je imel osem oficirjev pet podoficirjev in 170 vojakov (stanje 18. oktobra 1944) in so bili razvrščeni v tri čete. Borci padalskega bataljona so bili odlično oboroženi, saj so vsi imeli britanske brzostrelke, po oddelkih pa še protitankovska sredstva (PI-AT), v partizanih so jih imenovali »džumbule«, pa tudi strojnice britanske znamke

V padalski enoti starešine Dragomira Novakovića so obeležili dan enote v spomin na 14. oktober 1944, ko so v taboru NOVJ v Gravini v južni Italiji oblikovali 1. padalski bataljon NOVJ. Slavnostni postroj vojakov in starešin je pozdravil generalpodpolkovnik Stevan Bajčetić, ki je nato govoril tudi o oblikovanju 1. padalskega bataljona NOVJ.

Ob dnevu padalske enote JLA je komandant vojnega letalstva in protiletalske obrambe (RV in PVO) generalpolkovnik Anton Tus dodelil najvišja odličja – Diplomato padalskega inštruktorja I. razreda in Zlato značko padalskega inštruktorja. Ta priznanja je izročil generalmajor Miloš Bajčetić tudi generalpodpolkovniku Stevanu Mirkoviću in sedmim upokojenim starešinam, ter enemu aktivnemu mlajšemu oficirju. Majhni zlati znak padalskega inštruktorja I. razreda pa so dodelili dolgoletnemu poveljniku padalske enote polkovniku Radomiru Mrdanoviću.

ni». Skakali so iz višine 700, 400 in 300 metrov.

Vsak padalec je med urjenjem skočil po sedem do devetkrat. Nihče od njih pa ni imel rezervnega padala. Kljub pomanjkljivi opremljenosti in pospešenemu urjenju pa ni prišlo do nobene nesreče.

Dne 15. oktobra 1944 je bilo urjenje končano in je Milan Lah, ki je bil takrat komandant tabora NOVJ v Gravini, pred razvrščenimi borci prebral ukaz vrhovnega štaba NOV in POJ o ustanovitvi našega prvega padalskega bataljona. Ko je bataljon zaključil ustrezen tečaj na pomožnem letališču Gioia del Colle, je bil določen za odhod v domovino sredi decembra 1944. Borci so se vkrcali v pristanišče Barletta in izkrcali v Dubrovniku. Nato so se kot pehotna jurišna enota vrhovnega štaba prebili v Beograd, kamor so prispeli 6. januarja 1945. Od tod

so jih poslali na zemunsko letališče in jih uporabljali za zavarovanje, razen ene čete,

ki je bila namenjena za zavarovanje tovarne letalske opreme v Indiji.

Ta padalska enota ni stopila v boj nikoli kot padalski desant oziroma da bi opravila t. i. vertikalni manever. To seveda zaradi pomanjkanja transportnih letal in ustreznih padal, saj so takrat letalske enote nove Jugoslavije razpolagale samo z lovskimi in jurišnimi letali ter letali za zvezo. Nekateri bivši pripadniki omenjenega bataljona navajajo, da so proti koncu vojne nameravali padalski bataljon spustiti v rajonu Zidanega mostu, vendar do akcije ni prišlo, tudi zaradi zadostnega števila armadnih enot.

Albert Klun

Skupina borcev 1. padalskega bataljona NOVJ, (posnetek iz Gravine avgusta 1944). Od leve proti desni so: Josip Samsa iz Planine pri Postojni, Ivan Polis in Viktor Pokler.

krajiške brigade, politični komisar pa je postal Milan Podgornik. Padalski bataljon je bil ustanovljen 14. oktobra 1944 v partizanskem taboru Gravina pri Bariju.

Tam so v bataljon vključili še borce prostovoljce, ki so bili kot ranjenci poslani v zavezniške bolnišnice in so po okrevanju čakali na vrnitev v Jugoslavijo. Vključilo se je precej Slovencev iz Slovenskega Primorja ter Hrvatov

»Bren«. Vsak padalec pa je poleg tega bil oborožen še s sedmimi ročnimi bombami.

Urjenje jugoslovanskega padalskega bataljona je prevzela zavezniška padalska šola, kjer so urili tudi britanske, poljske, francoske in druge padalske enote (letališče Gioia del Colle). Naši padalci so se teden dni urili na tleh, nato pa so opravili prve skoke iz italijanskega transportnega letala »capor-

Trije komandanti zavezniških sil na Bližnjem vzhodu v začetku leta 1943 (posnetek iz letališča Kasfareet pred letalsko enoto kraljevske vojske Jugoslavije). Od leve proti desni: Aleksander Harold, Montgomery Bernard Law in Tader.

Partizan Stojan še živi v srcih Križanov

Kriško sekcijo VZPI poimenovali po padlem borcu Evaldu Antončiču

»Fašistični napad na Lonjer ni uspel. Na desetine sovražnikov smo pobili. Beg za Vas tovariše je še mogoč. Ustrelite me, kot smo sklenili v bunkerju, Vi pa se rešite.«

To so bile zadnje besede Evalda Antončiča-Stojana, partizanskega borca 2. brigade VDV-NO, ki je 21. marca 1945 padel v Lonjeru pri Trstu in po katerem se od nedavnega imenuje domača sekcija Vsedržavnega združenja partizanov Italije v Križu. Na povabilo Kriške sekcije tega združenja se je tega pomembnega dogodka 3. oktobra 1987 udeležila tudi stiričlanska delegacija 2. brigade VDV-NO med njimi: tovariš Stojan Kuštrin iz Podgore (goriško zamejstvo) Anton Tence, rojak iz Križa in Novogoričana Stanko Kerin in Andrej Grapulin.

Križani so želeli ta dogodek obeležiti kar z dvema prireditvama. Prva – kulturna akademija – je bila v soboto zvečer v Ljudskem domu v Križu, na njej pa so nastopili vsi, ki se sicer trudijo za bogato kulturno in politično dejavnost v vasi.

Soudeleženci so bili otroci, članica baletne skupine Ingrid Sedmak, recitatorji Rozi Košuta, Sonja Sedmak in Valter Purič ter domača godba na pihala pod vodstvom Livija Sullinija. Nastopila sta tudi moški pevski zbor pod vodstvom Iva Lešnika in dekliški pevski zbor Vesna pod vodstvom Bogdana Kralja. Celotni koncert je izzvenel v partizanskih pesmih, med katerimi je godba na pihala zaigrala tudi venček italijanskih partizanskih.

V imenu delegacije 2. brigade VDV-NO je spregovoril Andrej Grapulin o številnih tukajšnjih žrtvah borcev in internirancev, član vsedržavnega sveta VZPI-ANPI tovariš Silvano Baccicchi pa o borcu Evaldu Antončiču, ki je padel kot prvi Slovenec. Pred zaključkom prireditve

je »partizanka« Ingrid Sedmak izročila predsedniku kriške sekcije VZPI trak tovarišu Ferdinandu Bogatcu, ki ga je pripel na prapor. Tako so kriško sekcijo poimenovali po partizanu Stojanu. Obisk se je nadaljeval tudi v nedeljo. Kulturna skupina in tamburaški orkester KS Griblje iz Bele krajine sta obiskala pobratene Križane, nastopil je še Tržaški partizanski pevski zbor pod vodstvom Oskarja Kjudra; v ponedeljek pa so govorili še Mario Lizzero, nekdanji komisar furlanskih divizij »Garibaldi« in komunistični senator Stojan Spetič. Pozdrave k praznovanju so prinesli tudi predstavniki Tržaškega pevskega zbora iz Lonjera, kriških upokojencev, kriške sekcije KPI, ZZB iz Gribelj in drugi.

Domača sekcija VZPI-ANPI je ob tej priložnosti izdala lepo brošuro v obeh jezikih: Tihi junak – partizan Stojan (na sliki). Andrej Grapulin

Bela krajina v NOB – z drugega zornega kota

V spomin soborcu in organizatorju Varnostno-obveščevalne službe Osvobodilne fronte Slovenije (VOS OF) za Belo krajino

To, kar je nastalo po približno sedmih letih mojega amaterskega »pisateljstva«, ni niti knjiga, niti zgodovinska raziskava, je nekaj vmes. Za knjigo nimam pisanosti. Tudi moj prvotni koncept »Razvoj in delovanje VOS OF Slovenije za BK« se je počasi spreminjal in na koncu popolnoma spremenil. Vzrok je predvsem moja želja prikazati malo znan, a brezkompromisen boj naših ljudi v NOB.

Menim, da so naše borčevske proslave, vsaj te, na katerih sem bil, kot po nekem tiho narekovanem ceremonijalu enake in bogate v poveljevanju osebnosti, vodstev, oboroženih partizanskih enot. Skratka, so vse tisto, kar se tako ali drugače lahko prikaže kot vojaška parada. Zelo malo ali pa nič se ne govori o skromnih ljudeh obeh spolov in vseh starosti, ki pa so v veliko težjih in nevarnih okoliščinah z visoko zavestjo in predanostjo opravljali naloge, s katerimi so omogočili prvim »opevano slavo«. In paradokso? Partizan, aktivist OF, obveščevalec iz časov 1941, 1942, do kapitulacije Italije 8. 9. 1943, v isti vrsti z mobiliziranci, med katerimi so »partizani«: bivši

skrivaji, dezertjerji, belogardisti, okupatorski vojaki, karieristi in »majski hrošči«, katerim smo pa žal zato, ker so se nam pridružili, veliko oprostili. Kaj pa priznanja in odličja? Tudi tu je v mnogih primerih – blišč in beda!

Ne morem se otresti vtisa omalovaževanja obveščevalnega dela ljudi v sovražnih in kvislinških oblasteh, njihovih oboroženih enotah. Kot da smo pozabili, da je vojak brez obveščevalne službe na bojnem polju samo figura na šahovnici. Tudi Hanibal 218. leta pr. n. št. ni prešel Alp zaradi tako opevanih slonov, ampak zaradi svoje dobre obveščevalne službe. Enako je s Hitlerjem – njegov vojak »Fric« ni nič boljši vojak od balkanskega vojaka, našega partizana, ruskega mužika, anglo-ameriškega farmarja ali francoskega rudarja. Obveščevalna služba je bila tista, ki je Hitlerja pomagala dvigniti in njega z njegovo armado vred 1945. leta poraziti. Zavedati se moramo, da je obveščevalna služba igrala usodne igre od nastajanja človeške skupnosti in da bo te igre igrala do propada človeštva.

Svoje pisanje sem posvetil v spomin Branku-Bojanu Kranjcu, (s pravim priim-

kom in imenom Janez Božič, vosovec II. Šišenske VOS skupine iz prvih dni vosovstva v Ljubljani) prvemu vosovcu in našemu učitelju tega dela v Beli krajini. Tragično se je končalo njegovo življenje in še bolj tragična je pozaba njega, za heroja nerazglašene borca. Prijateljevala sva ne samo v VOS-u OF BK, ampak tudi na OK VOS OF Celje, skupaj z Mašo – Ančko Apih. V tem štajerskem osirju je Maša dobila strel skozi pljuča, Branku so obstrelili roke, jaz pa sem doživel živčni zlom. Ni bilo lahko. Bunker 3 x 2 m pod zemljo in tri, štiri mladinke za zvezo – to je bilo vse. V naši neposredni bližini pa Dobrna z večjim številom nemških pilotov in SS-ovcev na odihu, garnizija Celje s proslulim obveščevalcem dr. Webrom (Andreasom Zitzlspergerjem), Gestapom, SS enotami, SD-jem posadko Wehrmachta. Vojnik, Strmec. Zalec in druga oporišča vse do dobro razpredene nemške agenturne mreže, pa njihovi sodelavci, domači izdajalci... Tisti, kdor ni bil na tem terenu, teh težav ne more dojeti.

Branko je svojo partizansko pot končal na Ostrožnem brdu na Primorskem, kamor je bil poslan po obveščevalni nalogi januar

ja 1945. Tu ga je ranil strojnični rafal v trebuh (mati je zatrjevala, v prsa). Ranjenega so Nemci pripeljali v svojo vojaško bolnico v Postojno. To je bilo 25. 3. 1945. leta. Na poti v kletne prostore bolnice, kjer je bila soba Nemcev za zasliševanje, ga je sovražni vojak – četnik ali Nemec udaril s puškinim kopitom. Branko je padel in verjetno udaril z glavo ob stopnico ter ostal v nezavesti do smrti – 28. 3. 1945. Pokopan je

Samotna vasica Široka Set med vojno

Ze pred dobrim letom in pol me je k pisanju o tej vasi vzpodbudil domači mladinec Strmljan. »Toliko se piše o ljudeh in kraju med narodnoosvobodilno vojno, o naši vasi pa se še do sedaj nikoli ni napisalo črke...«

Vasica z nenavadnim imenom Široka Set je hribovska vasica s strmimi hišami šestih kmetij in gospodarskih poslopij. Stoji na samotni planoti, kjer raste veliko starih hrušk. Ima približno 500 let staro cerkev s pokopališčem. Okoli cerkve stojijo zelo stare lipe, ki so jih zasadili naši predniki. Vasica ima tudi malo kraško jamo. Prebivalci vasi so pred vojno slabo živeli. Niso imeli dobre dovodne poti, ne pitne vode. Zdaj pa so s svojo pridnostjo zgradili dober vodovod, ki so ga potegnili približno 2 kilometra daleč. Zgradili so dobro dovodno pot in tudi dobro cesto, kmalu po vojni so si napeljali tudi elektriko. Imajo dobro obnovljene hiše in gospodarska poslopja, a to je v glavnem plod dela gospodarjev, predvsem mladih.

Vas je med boji sodelovala s partizani. Najprej je v vas prišel dober poznavalec ljudi in razmer Jože Gričar-Metod. Z Eberlom sa se oglasila pri Lukaču, pri Janezu Ku-

harju. Ta je bil udeleženec 1. svetovne vojne in je bil eno leto v ruski revoluciji na strani boljševikov, zato ga je bilo lahko pridobiti za naš boj. V jeseni 1942. pa se je v vasi že oglašala četica parti-

zanov, iz nje pa je nastal Zasavski bataljon. Vaščani Sirokaseti so radi sodelovali z nami. Bili so enotni, ne takrat in tudi ne pozneje ni prišlo do izdaj. Ljudje so nas radovedno opazovali, še posebno zato, ker nas je bilo nekaj precej visokoraslih, kar je na ljudi naredilo še poseben vtis. Med nami sva bila Fran Mazovec-Risto in jaz

posebna dolgina. Spominjam pa se dogodka, o katerem je tudi Drobeževa mama, po domače Inackova, večkrat pripovedovala svojim otrokom, ko so že doraščali.

Nekega zgodnjega jutra sva prišla v vas s pokojnim Leopoldom Eberlom. »predvojnimi revolucionarjem in zagorskim knapom«. Povsod je bila še tema, le pri Inackovih je brlela v kuhinji petrolejka, zato sva se oglasila. Potrkala sva na zadnja vrata. Ženica se je prestrašila, vendar naju je povabila v črno, sajasto kuhinjo. Zaradi višine sem v malo izbo komaj vstopil. Ne da naju je vprašala, če sva lačna, nama je dala pečene klobase, saj so prejšnjega dne klali. Videlo se je, da je utrujena in da še menda ni šla k počitku. Ob odhodu je nama dala par klobas. Z Jamskim sva takrat iskala zimski bivač, iz katerega bi hodila ponoči do ljudi in širila ideje OF. Tisto jesen je bilo zaradi izdajstva in aretacij naših krajanov sodelovanje silno oteženo. Ljudje so se bali nadaljnjih ukrepov Nemcev. Ljudi je bilo treba prepričevati posamezno. Z Jamskim sva res končno na-

Prebivalci Široka Seti so si 13. september izbrali za dan, ko so odkrili spomnik tehniki – tiskarni Kamniško – zasavskega odreda.

Pomnik so pravzaprav prestavili – zdaj stoji ob cesti, tam, kjer je leta 1943 padel borec Kasperger. Otvoritev so se udeležili vsi še živeči vaščani, ki so med bojem tako nesebično pomagali partizanom, v pozdrav vsem navzočim, med njimi sta bila tudi Franc Kranjc in Mitja Ribičič, pa so krajan postavili slavalok. Prišli so borci Zasavskega bataljona, nekateri z družinami, vnuki. Iz krajevne skupnosti Vače so prispevali kulturni program, na proslavi pa so podelili spominske medalje preživelim borcem tamkajšnje enote. Izročal jim jih je nekdanji komandant, generalpolkovnik Poglajen. Borci in aktivisti so po hišah obiskali nekaterostarele in jim namenili nekaj toplih besed, obenem pa si ogledali prostore, kjer so se med vojno zadrževali partizani.

Slovesnost ob odkritju bo vaščanom še dolgo v prijetnem spominu, saj je bilo vzdušje zares veselo. Prepevali so partizanske in narodne pesmi, se pogovarjali pozno v noč. Izročila NOB so se tako tudi v tej vasi ohranila.

Borec v obeh vojnah stopa v svoje devetdeseto leto

Nedolgo tega sem se pri hotelu Lek v Kranjski gori srečal z domačinom Lojzom Smolejem, ki se je bil po zadnji vojni naselil v Kobari- du. Šel je na pot, nečak ga je prek Vršiča pripeljal v Kranjsko goro k hčerki, ta pa ga je spremlila v Maribor,

kjer se je kot borec za severno mejo udeležil slovesnosti ob odkritju spomenika generalu Maistru. Lojz, ki se je boril v Šefmanovi četi pod Korenom (Korensko sedlo) in v Ratečah (Na Peči), je leto februarja dopolnil 89 let. Kot takrat še ne polnoleten

mladenič je moral v prvi svetovni vojni na Soško fronto, kjer je bil ranjen. Zaradi hrabrosti in poguma je napredoval v narednika. Ta čin je imel tudi v stari Jugoslaviji. Kot velik narodnjak se je takoj opredelil proti Hitlerju. V partizanih je dobil čin zastavnika.

Iz Kobarida se pogosto vrača v rodno Kranjsko goro, kjer obuja spomine na hude čase med prvo in drugo svetovno vojno in na lepe dni v miru. To seveda pripoveduje le mlajšim, saj njegovih letnikov ni več, razen enega, po domače Matiča, ki je še eno leto starejši od njega.

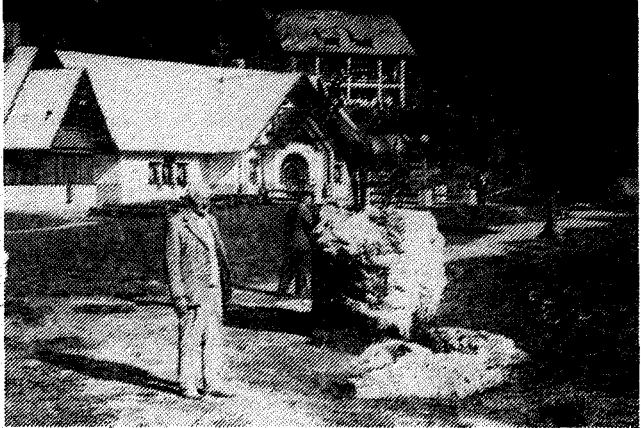
Lojz se še vedno dobro počuti, le vid mu je nekoliko opešal. Pri hoji niha, pri branju pa seveda že potrebuje očala. V Lojzu je v očeh še vedno polno iskristovitosti, na

njegovem obrazu, ki bi mu lahko prisodil 20 let manj, pa je še vedno značilen iskren širok nasmeh.

Vesel me je bil. Pa sva jo skupaj počasi mahnila po cesti proti Uršiču do pravilne Jasne, zanj, pa tudi zame, najlepšemu koščku sveta v Kranjski gori. Naj povem, da kadar sem v tem kraju, jasne zaradi čudovitih spominov v mladosti nikoli ne pozabim obiskati. Tudi Lojz ne.

Šla sva mimo slapov Pišence, mimo elektrarne ki jo obnavljajo, do malega jezera, v katerem so čofotale in vanj potapljale glavice in vratove udomačene divje rabe mlakarice. Tu sva se slikala ob umetniško izdelanem zlatorogu na skali ob jezeru, ki ga bodo v kratkem močno povečali.

Branko Blenkus

Lojz Smolej ob zlatorogu na skali ob jezeru v Jasni

bil kot nepoznan, brez častniških našitkov in z materinim pismom v žepu. Samo slutimo lahko, koliko mučenj bi moral prestati, če bi ga identificirali, smrti pa tako ali tako ne bi ušel. Prekopan je bil 1947. leta in sedaj počiva na ljubljanskih Žalah. Identificirala ga je mati Marija Burja, vdova Božič, poročena Zakotnik, sedaj že pokojna. Žal, želja Branka po svobodi, katero je zapisal v pismo 2. 1. 1945 Aliju (Anton Medvedu): »... izgleda, da 27. januar odpade, velja torej 1. maj! Upaš, da bo ta datum dobro postavljen...«, zanj ni bila uresničena. Smrt ga je prehitela, svobode ni dočkal. Tragično je končal tudi njegov brat Branko (to ime je Branko prevzel po bratovi smrti kot psevdonim), končal je kot neidentificiran ljubljanski vosovec – talec v Gramozni jami.

S tem zapisom ne želim v nobenem primeru zmanjšati veličino dela ostalih prvih pripadnikov in sodelavcev v obveščevalni službi v Beli krajini. Ne smemo pa pozabiti, da je bil Janez Božič – Branko, skupaj z Ivanom Gliho – Kovačem, Vladimirjem Stukeljem – Vladom, Martinom Petričem in Jožetom Matjašičem – Florjanom, organizator civilne obveščevalne službe (COS), kasneje VOS OF v Beli krajini. Če se imajo Belokrajinci komu zahvaliti, da ni bilo več ljudskih in materialnih žrtev, potem sem še danes mnenja, da gre ta zahvala predvsem Božiču – Branku za njegovo delo.

Da je temu tako, naj potrdi moj prispevek, pripravljen za odkritje spominske

plošče VOS-u ob sprejemanju Domicilne listine Skupščine občine Črnomelj in Metlike in podelitvi spominskih značk VOS-a OF Bele krajine, 6. septembra 1987. leta na Suhorju.

»... Dovolite mi, da vas mojo generacijo, v mislih vrnem na tiste dni, mlajšim pa odkrijem tančico o njim nepoznanem osvobodilnem boju njihovih prednikov. O ljudeh, skromnih junakih, ki so od pionirsk in pionirjev, starih tudi 8 let, pa mladink in mladincev, skorejv in skorejcev, komunist in komunistov, članic antifašistične fronte žena, vse do deklet in žena, fantov in moških, stark in starcev, brez orožja, triglavk in tiptovk in brez vojaških simbolov. Vseh poštenih in zavednih belokranjskih src z ljubeznijo do svobodne domovine, ki so opravili, in to zelo uspešno, z najnevarnejšim sovražnikom. Tega smo takrat in ga še danes na kratko imenujemo »sovražne agenture«. Prepričan sem, da v kolikor ne bi bilo tej skromnih in tihih sodelavcev v teh nevidnih fronti, bi Bela krajina preživljala še veliko težje trenutke, kot jih je in cena svobode bi bila še večja, kot je bila. To je zgodovinsko dejstvo!

Ob tem opozorimo še na drugo dejstvo in že ponarodelo reklo: Bela krajina je zibelka razvoja nove slovenske državnosti. Osebnostno menim, da je bila BK takrat oaza svobode v okupirani Sloveniji in jo vsporejam z otokom Visom v slovenskih razmerah seveda... zakaj? Že bežen pregled vseh spomin-

skih obeležij na pročeljih hiš v BK iz tistih dni nam vse to potrjuje. Tu v BK so v tistih hudih usodnih časih pogonale korenine nestetih upravno-političnih, vojaških, kultur-

Janez Božič-Branko

Kakšno pa je bilo sodelovanje z vojsko

Od leta 1943 spomladi se je partizanska vojska pogosto oglašala v vasi. Proti zimi in spomladi 1944 ter v poletju je bil odred pogost gost v vasi, pa tudi mnogo mobilizirancev je šlo skozi vas.

Odred je namreč stalno mobiliziral po Revirjih. Tudi druge enote so se ustavljale v vasi – minerci, kurirji, Vos-ovci in VDV. V zadnji zimi 1944/45 pa se je položaj otežil. Pogosto so v vas vpadli Nemci in beli. Zastraševali so ljudi, toda do izdajstva ni prišlo. Vojska pa se v vasi tudi ni mogla zadrževati, razen kurirji, pa tudi ti za kratek čas. Ko je bila hajka, je snežilo. Nemci so šli za posamezniki, kakor lovski psi.

V vas se je zatekla trojka in sicer Ignac Strekar z ženo in Franc Žužek-Grom, doma iz Ustja pri Šmartnem. Niso vedeli, kam. Vprašali so Avgusta Moharja, če ve, kam bi se zatekli pred sovražnikom. Mohar je razmišljal in dejal: »Tu v vasi je majhna kraška jama z ozko odprtino. Če bi se dalo v njo, bi bilo dobro«.

Pokrita je bila z vejami, s katerimi so ovijali zelenje za živino. Pomagali so odstraniti veje. Začeli so se spuščati vanjo. Pri prvem se je zataknilo. Videti je bilo, da se ga ne bo dalo rešiti. Po težkem naporu se je le nekaj kamnov odrušilo in vanjo je zlezal Strekar. Za njim je zlezla žena, tretji pa Grom. Mohar je jama zakril z vejami. Naslednjega dne zarana pridejo v vas Nemci. Iščejo partizane, predvsem trojko. Trdijo, da morajo biti v vasi. Komandant se usede na plašč na zasnežene veje, razgrne specialko, ukazuje, kje naj jih iščejo. Trojka pa je bila v jami pod njim. Niso jih našli.

Na spomladi so Nemci in beli zažgali Ovčarjevo starejšo hišo, ki smo jo uporabljali za skrivališče raznega materiala. Aretirali so Moharjevega brata in sestro Antonijo, jih odgnali proti Ponovičem. Med potjo so ju pobili in trupla skrili ali pa zmetali v reko Savo. Kje sta ostala mrtevca, ni bilo nikoli pojasnjeno.

Milan Garantini

šla prostor v vaški gmajni pod napajališčem. Pod neko rušo drevesa sva si napravila nekakšno jamo. Kuharjevi Angeli sva zaupala obveščanje o morebitnih nevarnostih. Jamski mi je razložil nevarnosti in posledice, če bi naju izdala. Danes že pokojna Angela je svoje poslanstvo dosledno opravila. Ko pa je zapadel sneg in sva puščala za seboj sledi, je kmet Ljukač že ob svitu gnal živino na napajališče, da je tako zbrisal sled. Naprej sva bredla po potoku navzdol, tako da sva prišla v svoj bivač. Pozno jeseni leta 1943 se je tam zdravil ranjeni sekretar litijskega okrožja Strelekar, kasneje pa še nekateri ranjenci. Po dolgem iskanju so bivač v zimi 1944/45 našli belogardisti iz Vač, seveda praznega. Vanj si niso upali drugače, kot da so zvrha v jama spustili nekaj bomb. Sodelovanje vaščanov z aktivisti

V jeseni smo imeli pod vasjo okrožni partijski tečaj.

Na njem nas je bilo okoli deset. Vsi niso bili člani KP, v glavnem pa. Vodil ga je Strelekar, predavatelj pa je bil Dalmatincec z Visa, po poklicu menda učitelj Ante Kontomengo. Čez dan smo bili ob kruhu, zvečer pa je bila za vse pripravljena večerja, enkrat pri enem, drugič pri drugem kmetu v Široki Seti. Po opravljeni večerji smo šli skupaj na vaške sestanke. Nekateri so izmenoma stražili.

Nekega dne sem na oddaljeno kmetijo na Rovišah vabil na sestanek Janeza Jurčiča-Kapeljskega. Ob tem se ga je žena oklenila okoli vratu in rekla: »Kamor bo šel moj ljubi Janez, bom šla tudi jaz«. Tako sta šla oba na sestanek, ki je bil v vasi pri Zorkotu.

V vasi Široka Set je bil dober štirčlanski odbor, v katerem so bili aktivni Angela Vozelj-Španova, Angela Lukač in njen oče ter Avgust Mohar. Pa tudi mladinski aktiv je bil zelo delaven. V njem so delali Drobeževa dekleta in fantje Tomaževa in Kuharjeva Fanika. V glavnem so opravljale zelo dobro obveščevalno službo v razne smeri Leše, Savo, Podbukovje in Vače.

nih, partijskih, zdravstvenih in drugih institucij. Spomnimo se na: strokovne organe SNOS-a, znanstveni institut, kemijsko-farmaceutski odsek, sodstvo, denarništvo, gledališče, radio, vojne in civilne bolnice, letališča, baze CK KPS, IOOF, OZNE, GL, Št. NOVS, civilne in vojaške šole, tečaje VOS-a, VDV-ja, Narodne zaščite – kasnejše ljudske milice, pa različnih tečajev radio-televizijskih, fonistov, šifrerjev, vezistov, strojepisk, učiteljev, tiskarn, podružnic Tanjuga, pevskih zborov z invalidskim na čelu, pihalne godbe, evakuacijske baze, zobozdravstva, veterine itd. V BK so prihajali na izpopolnjevanje borke in borci in civilni tečajniki skoraj iz cele Slovenije in zamejstva. Od tu je hitela XIV. divizija na svoj slavni in težki pohod na Štajersko in od tu se je začel vsesplošni pohod v Ajdovščino, Trst in Ljubljano.

Da bi BK lahko izpopolnila to zgodovinsko vlogo in nalogo so že v samem snovanju te zamisli – katero je tudi narekovala vojno-politična in geografska lega BK, naši snovalci osvobodilnega boja in revolucije skupaj z Belokrajinci morali razrešiti dva osnovna problema. Prvi, ki je izhajal iz tega, da je ozemlje Bele krajine svobodno in drugi, težji, da se bodo vse naloge opravljale nemoteno od vdorov sovražnikov oboroženih sil, predvsem pa, da se teren zavaruje pred delovanjem vseh sovražnih agenturnih služb, v kar je všteta tudi domača agenturna služba protirevolucionarnih sil...«

(Se bo nadaljevalo)

Metod Jurčič

Prehod čez mejo

V gluhi noči drugega julija 1942 so se bataljoni podali na pot, da bi se vsak izmed njih posebej prebil čez mejo. Na gorenjsko stran so nas vodili vodiči, gorenjski partizani, ki so teren dobro poznali. Poznali so tudi mejo in dela na žičnih ovirah. Toda, ker so prišli v Dolomite nekaj dni pred pohodom, niso vedeli, koliko so dela na preprekah na meji napredovala, ker so prav v teh dneh Nemci prepreke pospešeno gradili. Po prehodu meje bi se morali bataljoni zbrati na določenem zbirnem mestu, na Pasji ravni.

Šiškov bataljon je krenil v noč neznan. Borci smo vedeli le toliko, da gremio na Gorenjsko, da moramo ponoči nekje čez mejo, da nas vodijo izkušeni vodiči-partizani ter da se bomo zjutraj ponovno sešli zopet vsi bataljoni in štab grupe, tokrat že na Gorenjskem. Dobili smo tudi zagotovilo, da meja ni zgrajena niti minirana, ne preveč zastražena in ne nevarna.

Pred pohodom smo se oskrbeli z novimi količinami streliva (sam sem nosil okoli 600 nabojev za puško), dobili smo tudi kilogramsko konzervo paštete za »železno rezervno«, pojesti pa je nismo smeli brez izrecnega dovoljenja. Na pot smo krenili dokaj lagodno. Pri borcih je bila visoka bojna morala, na pot smo se podali brez tesnobe, skoraj brezskrbno. Mogoče je komandant Šiška že v tej noči tuhtal, imel drugačne misli in namene, tega ne vemo. Vendar je bil ta pohod zadnji pohod popolnega zelo dobrega bataljona, kajti po tem pohodu je komandant

Šiška, doslej dober komandant, popolnoma odpovedal in postal navaden avanturist, odpadnik; o tem kasneje.

Po dokaj napornem tavanju v temni noči brez pojasnila, sem in tja po brezpotju, kjer smo enkrat naleteli na žicami zagrajeno mejo, drugič padli v manjšo zasedbo, a se takoj umaknili, ko nas je utrujene že lovilo dan, smo postajali že nejevoljni in nezaupljivi. Imeli smo sicer občutek, da moramo le biti že na nemški strani ali, da je meja blizu; na pohodu pa smo bili celo noč in z gotovostjo nismo vedeli, kje smo. Če smo prispeli na Gorenjsko, smo se spraševali, zakaj ne gremo na zborna mesto bataljona, temveč smo se utaborili, oziroma bolje posedli položaje v visokem bukovem gozdu? Čeprav smo bili na dokaj razgibanem terenu, smo posedli dokaj raven nevelik gozd.

Ostali sredi gozda

Borci smo bili gotovi le, da od meje nismo daleč in da je tu nevarno. Pohod bi lahko nadaljevali. Z negotovostjo smo se spraševali, zakaj ta postanek, zakaj se tu zadržujemo. Pogleli smo pod stari mi bukvami z razvejanimi krošnjami. Vendar se utrujeni nismo podali k počitku, temveč smo kar sami od sebe ostali budni, pričakujoč Nemce po sledi za nami. Lačne in utrujene, na neznanem terenu, nepoznavajoče položaj, se nas je lotevala tesnoba. Bili smo v pripravljenosti, malo dremajoč smo prebili ves dolg popoldan, prepričani, da se tu po nepotrebnem zadržujemo in da bi lahko že bili na zbornem me-

stu. Ali smo se tu zadrževali vsled avanturizma in ubogljivosti komandanta Šiška, tega ne vem. Vem le, da smo v komandanta še vedno imeli zaupanje. Okoli poldneva so nas iz severne, to je Gorenjske strani, napadli Nemci. Močno streljanje se je začelo. Ni jih moglo biti veliko, motilo pa nas je, ker so na nas prvič uporabili tromblone in dumdumke. Trombloni so se razprševali v krošnjah bukev, mi pa smo imeli občutek, da nas obstreljujejo z vseh strani. Te vrste izstrelki so bili za nas popolnoma novi, vendar smo na nemški ogenj odločno odgovorili.

Kljub močnemu streljanju nam Nemci niso mogli do živega; eksplozija tromblona nad nami je desno od mene težje ranila v ramo mitraljeza Gašperja. Boj je trajal le kakšne pol ure, ko se je bataljon začel zmedeno umikati; smer umika in zborna mesto nam niso naznačili. Ta umik se nam je zdel v resnici zelo čuden, saj pritisk Nemcev ni bil tolikšen, da bi se morali umikati. Za štab nismo vedeli, kam se prebija, zdelo se nam je, da bi se morali skušati prebijati proti Gorenjski, ne nazaj. Naša (Pavijanova) četa je dobila nalog, da ščiti umik ostalim, ki so se v neredu umikali nazaj proti jugu. Tako se je naša sedaj že ne več popolna četa znašla sama v boju z Nemci, ki so nas vse tesneje stiskali s severa na zahod. Boj je zdaj potekal na zelo majhni oddaljenosti. Sedaj smo uvideli, da ni drugega izhoda, kot da se tudi mi umaknemo, sicer bomo obkoljeni. Ranjencev, razen Gašperja, nismo imeli. Čeprav je v začetku boja bila komanda čete z nami, smo sedaj ostali brez četrtega poveljstva, brez vodičev, brez smeri umika, sami. Umakniti v smeri juga, kamor se pred nami umaknili ostali deli bataljona, se nismo več

mogli, ker smo bili še te strani že obkoljeni. Zato smo se lahko umikali le še jugozahodno. Umikali smo se, četudi brez četrtega poveljstva zelo organizirano, v skupini, ne da bi se razsuli. Zato nismo imeli velikih izgub.

Na nemški strani meje

Po kakem kilometru umika, sedaj že brez borbene veze z Nemci, ki vsaj niso hitro silili za nami, smo naleteli na zelo visoke žične ovire. To je bil gotov dokaz, da smo na nemški strani meje, priti čez žico pa je bila velika težava. Vzhodno nismo smeli, tam še ni bilo žičnih ovir, bili pa so Nemci. Zahodno ni bilo velikih izgledov, da bi naleteli na nedodelane ovire, pa so tudi tam mogli biti Nemci. Ovire sicer niso bile še dokončane, ni bilo še v višino in širino prepredenih bodičnih žic, bile pa so zelo visoke. Tudi minirane še niso bile. Na visokih drogovih v višino kakih treh metrov je bila vendarle napeta žična mreža. Hitro jo raztrgati, brez potrebnega orodja, ni bilo mogoče, plezati čez visoko bariero pa nevarno. Nekaj časa smo si jo ogledovali, potem pa se odločili. Z dokaj veliko spretnostjo smo jo kar hitro preplezali in nadaljevali pot v neznan in brez določenega cilja.

Navsezadnje za slučaj, v kakršnem smo se znašli, nismo imeli določenega nobene zbirnega mesta. Nismo se napotili nazaj, od koder smo prišli, v Dolomite, temveč smo tavalili bližje meji. Tako smo že na predvečer le naleteli na del Simonovega bataljona, kateremu se je tudi zgubila ena nepopolna četa, in se mu priključili. Z ozirom na okoliščine, kakršne so nastale, smo kot nova četa v tem bataljonu ostali vse do konca poti, do prihoda v Do-

lomite. brovlje na Štajerskem in nove reorganizacije II. grupe odredov. Zvedeli smo, da sta tudi Simonov in Zdravkov bataljon naletela na žične prepreke in močne zasede na meji. Zato so se vrnili v Dolomite.

Kaj se je zgodilo s Šiškom?

Ni bilo le Šiškovega bataljona. Ni se hotel vrniti v skupno taborišče, ter je na ponovljeno odločno povelje, da se vrne za ponoven prehod čez mejo, samovoljno odšel prek sv. Treh kraljev nekam v Rovte. Krenil je z borci vred na svojo pustolovsko pot avanturista. S svojo samovoljo ob odhodu II. grupe odredov na Štajersko, saj je komandant bataljona Šiško (Mirko Sliško) s samemu nemške meje odpeljal četrtno sestavo grupe, je povzročil zelo resne težave štabu. Vprašljivo je bilo uresničevanje naloge, saj smo odšli na Gorenjsko zelo oslabiljeni.

Bataljon je formiran v drugi polovici meseca maja 1942, po množičnem prihajanju prostovoljcev v II. grupo odredov, kot nova enota v II. grupi odredov. Z komandanta so imenovali Šiška, po katerem smo bataljon, kot je bil običaj v II. grupi odredov, tudi imenovali. Za politkomisarja bataljona pa je bil postavljen Saša (Aleksander Peče), ki je padel kot kulturnik Gubčeve brigade ob bombardiranju Bele cerkve poleti 1943. leta. Če hočem biti objektivni, sta se nam Šiško in sploh poveljstvo bataljona zdela dobra in sposobna. Zaupali smo mu.

Do prihoda na mejo je bil Šiška tudi zanesljiv, sposoben in osebnostno pogumen komandant. Bataljon in z njim tudi komandant so se doslej izkazali v mnogih bojih, po-

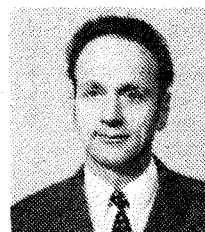
sebno v bitki na Jančah in Muljavski bitki. V osebnem življenju je bil nekoliko neresen in ekstravaganten. Rad se je postavljati in bil upadljiv. Nosil je rdečo triglavko, dolge lase in brke. Veliko je bilo ugibanja, zakaj sedaj njegova samovolja in odpovedovanje poslušnosti in discipline. Zaradi bojazljivosti ali strahu ne, smo mislili. Najbrž je vzrok v ženski, v katero se je zaljubil, pa ni bilo dovoljeno, da gre z njim na Štajersko. Ostala je na Dolenjskem, zato je tja tudi povedel bataljon – vse do Gorjancev in Gorskega Kotarja. V Sloveniji se je bal aretacije in kazni za svoje početje in se je z bataljonom nameraval priključiti hrvaškimi partizanom. Najstrožjo kazen za svoje početje je vse-kakor zaslužil, vendar štab II. grupe odredov ni imel nikakršne možnosti, da jo izvrši in vrne bataljon.

Na poti čez Dolomite in Dolenjsko je verjetno zaradi psihološke obremenitve in zavesti krivde in odgovornosti ter reševanja lastne glave, postal brutalen, do borcev se je obnašal nečloveško in počel razne nepravilnosti. Pod Gorjanci je bil aretiran, vendar je straži, ki bi ga morala peljati v Glavno poveljstvo Slovenije, pobegnil in izginil. Po nekaterih informacijah je pobegnil na Hrvaško, se tam priključil partizanom; eksplozija bombe, ki jo je kot vođa delavnice izdeloval, je končala njegovo življenje. Bataljon pa, ki je dobil novo vodstvo, je ob formiranju bil uvrščen v I. udarno brigado T. Tomšiča. Škoda, ki jo je povzročil Šiška je bila nepopravljiva, ter se ne more z ničimer opravičiti. Mejo je v tej noči uspelo prestopiti in priti do zbirnega mesta na Pasji ravni edinole Jankove-mu bataljonu; o njem pa štab grupe ni imel nikakršnih poročil.

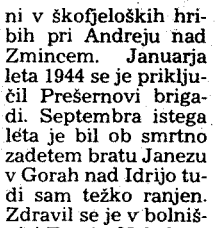
Marjanca Mrak

Rodila se je leta 1907 v Delnicah v Poljanski dolini. Med NOB je bila zaposlena na Dobračevi pri Zireh, kjer je že spomladi leta 1943 začela aktivno sodelovati z NOG. Bila je članica odbora SPZZ za vas Dobračevo. Odlikovana je bila z medaljo zaslug za narod. Umr-la je konec aprila v domu počitka v Skofji Loki.

Polde Božnar

V Lipici smo letos pokopali trinšestdesetletnega Poldeta Božnarja. Otroška leta in mladost je preživel v številni druž-

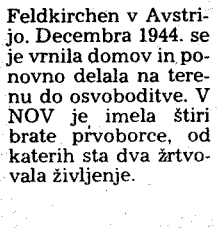

ni v škofjeloških hri-bih pri Andreju nad Zmincem. Januarja leta 1944 se je priključil Prešernovi brigadi. Septembra istega leta je bil ob smrtno zadetemu bratu Janezu v Gorah nad Idrijo tudi sam težko ranjen. Zdravil se je v bolnišnici Franja. Nekako v istem času mu je padel tudi mlajši brat, mater pa so strahotno mučili na belogardištni postojanki na Črnem vrhu. Zadržna leta je bil skrben hišnik Doma Zveze borcev. Za sodelovanje v NOV je bil večkrat odlikovan.

Tončka Hafner

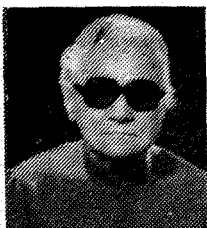
Dvainosemdesetletna Škofjeločanka Tončka Hafner je umrla maja letos. Aktivno in organizirano je delala za NOV od decembra leta 1941 pa vse do aretacije februarja 1944. Gestapovci so jo najprej odpeljali v begunjske zapore, nato v izgnanstvo v

Feldkirchen v Avstrijo. Decembra 1944. se je vrnila domov in ponovno delala na terenu do osvoboditve. V NOV je imela štiri brate prvoborce, od katerih sta dva žrtvovala življenje.

Stane Naglič

Junija je nenadoma umrl član blejske organizacije ZB NOV Stane Naglič. Rodil se je pred trinšestdesetimi leti v Radovljici, a se je že pred prihodom okupatorja preselil na Bled. Kmalu je začel sodelovati z blejskimi in radovljiškimi aktivisti in ilegalci. Maja leta 1941 je bil aretiran in poslan v radovljiški in nato v šentviški zapor. Svoje delo je nadaljeval v Pokrajinski tehniki PKS za Gorenjsko. Po osvoboditvi je postal strokovnjak za finančna dela in v bančništvu, bil je vnet športni in družbenopolitični delavec.

Apolonija Fojkar

Naše vrste je januarja zapustila osem-desetletna Apolonija Fojkar. Zaradi številne družine se je morala kmalu zaposliti. Že tedaj se je aktivno vključila v napredno delavsko gibanje. Ob prihodu okupatorja se je s svojim možem med prvimi pridružil osvobodilnemu gibanju. Postala je aktivistka OF in v letih okupacije opravljala številne in tvegane naloge. Maja leta 1943 so ji Nemci pred domom ustrelili moža.

Alojz Tekavec

V Apačah pri Radgoni smo se letošnje-

ga aprila poslovili od Alojza Tekavca, rojenega leta 1922 v vasi Zapotok nad Kureščkom. Udeleženec NOB je bil od leta 1941. Oktobra istega leta je bil aretiran in zaprt v ljubljanskih zaporih. Po izpustitvi se je vključil v delo NOB in kot prostovoljec odšel v udarni bataljon Toneta Tomšiča. Ponovno je bil zajet in odpeljan v taborišče na Rab in v Renicci. Po kapitulaciji Italije je vstopil v brigado Garibaldi. Za svoje delo je bil večkrat odlikovan.

Pavla Vehar

Od zaslužne medvojnne aktivistke Pavle Vehar smo se poslovili maja v Lipici. Rojena je bila pred šestdesetimi leti v znani partizanski vasi Delnice v Poljanski dolini. Kot vsi vaščani je tudi njena družina že v začetku vstaje sodelovala z NOG.

Pavla je bila pravi otrok revolucije, saj je svoja najlepša leta žrtvovala boju za svobodo. Bratje Ignac, Jože in Anton so bili partizani. Sama je kot mladinka in pozneje skojevka prevzemala vedno težje naloge na terenu. Posebno se je izkazala na kulturno-prosvetnem področju, postala je partizanska učiteljica, pomagala je pri organiziranju mitingov in tudi sama nastopala.

Anton Potočnik

Maja smo se na blejskem pokopališču poslovili od Antona Potočnika, rojenega pred osemdesetimi leti na Bledu. Izhajal je iz številne delavske družine in si moral sam služiti kruh pri raznih gospodarjih, nato pa je več let delal v jeseniški železarni. Zaradi slabega zdravlja ni odšel takoj v partizane, pač pa je delal kot obveščevalec VOS in v gospodarski Pomisli na terenu Je-

lovica. Oba z ženo sta zbirala material in ga nosila čez Savo.

Janez Dolžan

Letošnjega maja je umrl Janez Dolžan. Rojen je bil leta 1929 na Kokrici, kjer je tudi pokopan. Njegov oče je bil mlinar in kmetovalec. V NOG se je vključil leta 1941 in bil aktivist OF. Pred sinom Janezom, ki je bil še mlad, ni imel skrivnosti. Tako je Janez vedel, da so imeli v mlino v posebnem prostoru radijski sprejemnik, da so pri njih razmnoževali propagandno gradivo in da je bilo v skednju skladišče raznovrstnega blaga za enote NOV. Prvoborci in aktivisti, so se pogosto sestajali in se zadrževali pri njih, v mlino. Janeza so porabili za prenašanje pošte in drugega materiala. Očeta so zaprli in se iz Mauthausna ni vrnil.

Vaja Jesen '87 je dala številne izkušnje

Preprosta, a učinkovita medicinska oprema

Združena taktična vaja Jesen '87, ki je pred dnevi potekala na Primorskem, Notranjskem in Dolenjskem, je bila uspešna in koristna. Enotam naših oboroženih sil je pokazala, kako so pripravljene, usposobljene in izurjene za opravljanje nalog v morebitni vojni. Drugim obrambnim strukturam, v republiki, občinah in krajevnih skupnostih (predvsem civilni in narodni zaščiti in komitejem za SLO in DS) kaj morajo še izboljšati pri svojem delu. Delovnim organizacijam pa, kako bi potekalo delo na vojnih lokacijah in ali držijo vsa predvidevanja, ki so jih zapisale v svojih obrambnih načrtih.

Vaja pa je bila še posebna preizkušnja za naše zdravstvo. Kot smo že zapisali v prejšnji številki našega časopisa, je v vojni in drugih izrednih razmerah, kot so potresi, poplave in požari, zdravstvo edino in se ne deli na civilno in vojaško.

Tako sestavljajo sanitetni odred, ki ga je postavila JLA, predvsem rezervisti. Če bi to zapisali v odstotkih, je bilo kar triindevdeset odstotkov njegovih pripadnikov rezervistov, seveda pa so vsi po poklicu medicinci. Pri manevrski bolnišnici pa je ta odstotek še večji, saj so vsi rezervisti.

Nekaj pripadnikov sanitetnega odreda in manevrske bolnišnice smo povprašali o njihovih izkušnjah s te vaje.

Dr. Boris Povhe, otolarinolog iz Ljubljane, je razmišljal takole: »To je že moja

tretja takšna vaja in z vsake prejšnje sem odšel domov zadovoljen, zadovoljen pa bom odšel tudi iz te. Vsi sku-

Ema Špehonja

paj smo obnovili staro znanje in si pridobili novega. Predvsem je precej novosti pri opremi, ki bi jo rabili pri našem delu. Vaja je bila koristna tudi zato, ker se osebje

odreda spozna med seboj in se tudi uigrava. Pri pravih ranah in poškodbah je lahko sinhronizirano delo in usklajenost odločilnega pomena. Sam ne opravljam tistega dela, zaradi katerega sem se specializiral, ampak sem v reanimacijskem oddelku, to je oddelku za oživljanje ranjencev in bolnikov, hkrati pa jih pripravimo tudi za operacijske posege, k nam pa pridejo tudi po operaciji. Ema Špehonja je instru-

Dr. Nikolaj Kinkela

mentarka v bolnišnici v Izoli: »Na takšni vaji sem prvič. Prvič se videla tudi vojaško kirurško opremo. Dobili smo jo konzervirano in v zabojih. En komplet smo de-

konzervirali in pripravili operacijsko sobo za delo. Vse smo pripravili tako, da bi lahko opravili vsako operacijo, ki jo opravimo v naši bolnišnici, če bi bilo to potrebno. Izkušnje kažejo, da bi bilo v vojni največ poškodb nog, prevladovala pa bi strelne rane. Z nami so tudi učenke četrtega letnika zdravstvene šole iz Pirana, ki so se dobro vživele in vključile v delo. Vsa naša ekipa pa je delovala kot dobro uigran kolektiv.«

Dr. Nikolaj Kinkela, kirurg iz Izole: »Do zdaj sem bil na eni manjši vaji v Ilirski Bistrici, kjer smo postavili operacijsko postajo v šotoru,

Dr. Boris Povhe med pregledom ranjenca, ki čaka na operacijo.

tudi mi. Dve in pol uri po prihodu v Preserje je bila naša bolnišnica pripravljena, da sprejme prve ranjence. Delo in organizacija dela se nista nič razlikovala od organizacije v naši bolnišnici v Izoli. Osebe je bilo zelo uigrano, saj vsak od nas pozna svoje delo. Vaja pa je bila koristna za vse operacijsko osebje, saj smo lahko videli in preizkusili kirurški komplet, ki ga ima JLA. Nova oprema je zelo enostavna, vendar zelo učinkovita in jo moram s svojega stališča pohvaliti. Pogoji dela v šoli pa so bili skoraj idealni. Saj imam že nekaj izkušenj z velikim številom ranjencev, saj so v našo bolnišnico pripeljali poškodovance v železniški nesreči v Divači.«

Nives Šavli, učenka 4. letnika zdravstvene šole iz Pirana: »Ta vaja ni prva, na kateri sodelujem, saj sem prostovoljka v teritorialni obrambi. Tu, v Preserjah, pa sem v vlogi medicinskega tehnika. Moja naloga je, da v triaznem oddelku preobčnem ranjenca in ga umijem. Nato ga zdravnik pregleda, postavi diagnozo in določi, v kateri oddelku bo šel. Delo je potekalo po programu, seveda pa ni bilo enakomerno, ampak je imelo svoje konice. Ko ni bilo ranjencev, smo se pripravljali za njihov prihod. Precej sem pridobila na tej vaji, predvsem na področju prve medicinske pomoči in pa pri iznajdljivosti, ki je v takšnih razmerah še kako potrebna.«

B. K.

Akcija Jama '87

Kakor da bi šlo zares...

Ig pri Ljubljani, 23. oktobra, natanko ob 12. uri. Dan kot mnogi doslej. V šolah je potekal pouk, v delovnih organizacijah so brneli stroji, krajan, prosti dela pa so hiteli po nakupih. V Centru za obrambno usposabljanja pa

zaščite pa je izbruhnil velik požar. Tudi njim se ni uspelo pravočasno umakniti v zaklonilnike.

Zračni napad je napravil precej škode na stanovanjskih objektih, mnogi izmed njih sploh niso več primerni

Pri reševanju izpod ruševin so se izkazali jamarji in tako vnovič pokazali, da so pomemben člen v sistemu SLO in DS.

je naraščal nemir, saj je bilo pričakovati sovražni zračni napad. Le nekaj minut po dvanajsti so sirene opozorile prebivalstvo, da se z veliko naglico bližajo letala s smrtonosnim tovorom.

Le deset minut po tistem som skozi goste deževne kaplje zrli v ruševine, saj so bili zadetki sovražnika popolni: na območju KS IG je bila delno porušena osnovna šola. Vsi učenci se niso uspeli pravočasno zakloniti, tako da jih je nekaj poškodovanih in zasutih pod ruševinami, poškodovana oziroma delno porušena je poslovna stavba tovarne Kovinske industrije Ig. Tudi tam je pod ruševinami nekaj poškodovanih. Izbruhnil je tudi požar, na območju Mizarstva Ig gori, delno pa je porušena poslovna stavba. Ker se vsi zaposleni niso pravočasno zaklonili, je pod ruševinami ostalo nekaj poškodovancev, na poligonu Centra za obrambo usposabljanje, kjer so bili obvezniki združenega odreda Civilne

za bivanje. Tudi zdravstvena postaja Ig je močno poškodovana, poškodovani ali uničeni so objekti družbenega standarda in komunalne naprave... Prva naloga pripadnikov združenega odreda civilne zaščite je bila reševanje in prva medicinska pomoč zasutih in poškodovanih. Akcija je potekala organizirano, tako da človeških žrtev na srečo ni bilo, kupi ruševin pa so opozarjali na veliko materialno škodo. Umetne ruševine, gost dim zažigalnih bomb so dajali videz resničnega napada, čeprav je šlo za eno izmed vaj v mesečno požarne varnosti.

»Vloga družbenih organizacij in društev v sistemu SLO in DS«, bi bil skupni imenovalec vaje v sklopu NNNP, imenovane Jama '87. V vaji so poleg združenega odreda civilne zaščite mesta Ljubljane ter enot CZ krajevne skupnosti IG in tamkajšnjih delovnih organizacij sodelovali še jamarji, kinologi, taborniki, radioama-

terji, gorski reševalci, AMZS-AMTK, gasilsko društvo Ig, mestni odbor Rdečega križa, medtem ko so se morali člani Aero kluba Ljubljana zaradi slabega vremena opovedati sodelovanju.

Po uspeli končani vaji smo Martina Zorca, načelnika Mestnega štaba za civilno zaščito, zaprosili za prvo oceno. »Menim, da je vaja, ki sta jo pripravila MK SZDL in MŠCV v sodelovanju z ostalimi dejavniki SLO in DS, uspela med samo akcijo pa so se prikradle nekatere pomanjkljivosti, ki jih bo treba v prihodnje odpraviti. Posebej bi se rad zahvalil vsem udeležencem, zlasti krajanom Iga, gasilcem, kinologom, gorskim reševalcem in radioamaterjem. Slednjim predvsem zato, ker je na vseh dosednjih vajah prav zveza najbolj šepala. Realna ocena vaje Jama '87 bo znana v nekaj dneh, ko bodo opravljene vse analize.«

To zanimivo taktično in poučno vajo so si poleg številnih gostov in krajanov ogledali tudi predstavniki ljubljanskega armadnega

Načelnik mestnega štaba za civilno zaščito Martin Zorec.

območja teritorialne obrambe in drugi dejavniki s področja SLO in DS. Vaje NNNP so naslednjega dne potekale tudi v ostalih ljubljanskih občinah. Čeprav je slabo vreme povzročalo nekaj težav, je bil prikaz usposobljenosti pripadnikov civilne zaščite toliko bolj nazoren, za gledalce pa privlačen.

Jože Čurin

Sodelovanje je pogoj za uspeh

Na travniku ob klinični bolnišnici za psihiatrijo v Polju je pred dnevi potekala vaja združenega odreda civilne zaščite in nekaterih društev ter družbenih organizacij iz moščanske občine. Tudi to je bila le ena izmed treh vaj, ki sodijo v akcijo NNNP-87. »Vloga družbenih

organizacij in društev v SLO in DS«, med Ljubljancami znana kot jama 1987. Vaje v gašenju požara in reševanju ljudi ter premoženja bodo izvajala gasilska društva v DO Kolinska in skladiščih DO Petrol v Zalogu, vajo v preiskavi terena pa bodo izvedli delavci postaje milice Moste in planinskega društva Špink ta mesec.

Člani Rdečega križa so na vaji postavili šotorsko naselje.

Namen vaje v Polju je bil preveriti stopnjo mobilizacijske pripravljenosti in real-

nost mobilizacijskih dokumentov občinskega združenega odreda, materialno opremljenost ter usposobljenost pripadnikov civilne zaščite. Obenem pa so kot novost imeli namen preveriti in izpolniti organiziranost, usposobljenost in opremljenost družbenih organizacij

in društev za izvajanje nalog v izrednih razmerah, vojni nevarnosti, vojni, ob naravnih in drugih nesrečah. Poleg združenega odreda civilne zaščite so na vaji sodelovali še taborniki oddelka iz Novih Jarš, CB klub Adriatic, občinski odbor Rdečega križa in občinska zveza kulturnih organizacij. Pripadniki združenega odreda so skupaj s taborniki postavili šotorsko naselje, v katerem so člani CB kluba Adriatic vzpostavljali zveze med

štabom, saniteto in drugimi sodelujočimi skupinami. Občinski odbor Rdečega križa je postavil svoj šotor, ga opremil in pripravil za delovanje. Na vaji je sodelovala tudi kulturna skupina, ki je s svojim programom še izboljšala razpoloženje. Doseženi so bili zanimivi rezultati in izkušnje. Poleg rednega usposabljanja pripadnikov združenega odreda je bila na vaji med drugim pozornost namenjena sodelovanju z družbenimi organizacijami in društvi. Posebna pozornost pa je bila namenjena družbenim organizacijam in društvom, in sicer: strokovnemu usposabljanju članstva za potrebe SLO in DS; vzdrževanju njihovih materialnih sredstev; razvijanju psihofizične sposobnosti in izboljšanju mobilizacijske pripravljenosti in sposobnosti.

Po končani vaji smo za vti-se vprašali Janka Ljubiča, poveljnika občinskega združenega odreda civilne zaščite, ki je dejal: »Razveseljuje, da v naši občini tem vjam namerjamo vsako leto veliko pozornosti. Poleg drugih organizacij in društev je po svoji moči k uspešnosti vaje prispeval tudi občinski združeni odred civilne zaščite, ki je vajo izkoristil tudi za lastno izpopolnjevanje. Vaja nas je opozorila na še nekatere neizkoriščene možnosti, ki jih nudi sodelovanje z družbenimi organizacijami in društvi. Dragocene izkušnje in rezultati, ki smo jih pridobili, bodo lahko služili kot dobro izhodišče za nadaljnje medsebojno sodelovanje pri izvajanju nalog ob naravnih in drugih nesrečah.«

Pripravljenost za sodelovanje, ki smo jo opazili na vaji, interesna in organizacijska usposobljenost družbenih organizacij in društev so poročila za uspešno delovanje v akcijah ob morebitnih vojnah, naravnih in drugih nesrečah.

P. K.

Usposabljanje članov ZRVS

Lendavska občinska konferenca ZRVS je pripravila dvodnevno usposabljanje svojih članov. Udeležili so se ga rezervni vojaški starešine iz več kot desetih krajevnih konferenc. Člani so na usposabljanju med drugim streljali s polavtomatsko puško, pri čemer so dosegli dokaj dobre rezultate. Med usposabljanjem je občinski štab TO prikazal sodobno orožje, ki ga imajo enote naših oboroženih sil.

Jože Žerdin

Ob praznovanju občinskega praznika občine Maribor-Ruše

Ohranjanje tradicij je trajna naloga vseh nas

Za nami je letošnje praznovanje občinskega praznika, ki je bilo dokaj pestro in bogato. saj so se številni dogodki zvrstili domala skozi ves september.

Ruška občina ima izredno bogato zgodovino iz narodnoosvobodilnega boja, zato se pri dejavnostih ohranjanja tradicij NOB in revolucije aktivno vključujejo tudi organizacije Zveze rezervnih vojaških starešin v občini. to je posebej pomembno za mlajšo generacijo ZRVS, ki pretekle vojne ni poznala oziroma je ni doživljala. Tako je OK ZRVS Maribor – Ruše k rednemu načrtu izobraževanja in vzgajanja članov v svojih organizacijah priključila tudi dejavnosti za negovanje in prenašanje tradicij NOB in naše revolucije.

Ne moremo in ne smemo pozabiti na naš junaški narodnoosvobodilni boj, saj so to najsvetlejši in najpomembnejši trenutki naše zgodovine, so zapisali med svoje delovne naloge.

Ob letošnjem, že šestem občinskem prazniku, so najprej obiskali Klopni vrh, kjer le 17. septembra 1941 Pohorska četa izvojevala prvo partizansko zmago na Pohorju. Temu dogodku je posvečen tudi praznik ruške občine.

Pohoda in spominske svečanosti so se udeležili člani OK ZRVS Maribor – Ruše, teritorialna obramba, člani in pionirji PD iz Lovrenca na Pohorju, vse Krajevne orga-

nizacije ZB NOV in ZRVS v ruški občini in predstavniki družbenopolitičnega življenja v občini.

Spominske dogodke boja Pohorske čete v tem kraju leta 1941 je orisal predstavnik OK ZRVS Maribor – Ruše Franc Hrzenjak in med drugim dejal: »17. septembra so borci Pohorske čete nenadoma trčili na Nemce pri Koči na Klopem vrhu. Prišlo je do boja z oddelkom petdesetih vojakov nemškega planinskega polka. Čeprav so bili Nemci v premoči, so se kmalu pognali v beg, na bojišče pa pustili svojega ranjenega vojaka. V tem zmagovitem partizanskem boju je padel prvi partizan na našem Pohorju Franc Soklič-Brko.

Ta boj in partizanska zmagata sta imela velik odmev med našim prebivalstvom in jim je dajala veliko nove vere v pravične cilje narodnoosvobodilnega boja. Dokazalo se je, da se lahko male, a sposobne partizanske enote pod dobrim vodstvom uspešno bojujejo proti okupatorju.

Nemcem pa je dokazala, da Spodnja Štajerska ni in nikoli ne bo velikemu rajhu priključena dežela.

Po boju na Klopem vrhu je narodni heroj Miloš Zidanšek v taboru čete, ki je bila med Roglo in Peskom, podal zgodovinsko izjavo: Nemci so prvič v zgodovini na Slovenskem bežali pred

Spominsko obeležje ob cesti pod Bezovcem

jugoslovansko vojsko.

Po kratkem orisu dogodkov iz prvih dni naše revolucije in NOB na tem delu Pohorja je tovariš Hrzenjak končal govor z besedami: »Že samo del teh podatkov nam pove, kakšno zavest, predanost in pogum so imeli komunisti in aktivnosti OF, posebej še borci Pohorske čete in kako velika je bila njihova vera v prihodnost, da so zmogli vse napore, žrtve in trpljenja. Ob spominu na to zgodovinsko obdobje, naši generaciji danes ne sme biti težko premagovati napore in težave, s katerimi se v naši družbi vsak dan srečujemo.«

Nekaj dni kasneje, so se člani občinske in ruške organizacije ZRVS, skupaj s člani OK ZRVS Maribor – Rotovž, borci in vaščani Lobnice zbrali pri spominskem obe-

ležjih na Apnici in Bezovcu ter počastili spomin padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja v tem kraju.

Spominska obeležja na Lobnici so prevzele v varstvo organizacije ZRVS, obeležje padlim Lobničanom na Apnici člani OK ZRVS Maribor – Rotovž, spominsko ploščo na skalnem masivu pod Bezovcem, posvečeno krajanom Lobnice za sodelovanje z Ruško četo, člani KK ZRVS Ruše, obeležje v pečevju Bezovca, kjer je taborila Ruška četa, pa OK ZRVS Maribor – Ruše.

Ob tej priložnosti so predstavniki vseh treh organizacij položili k spominskim obeležjem vence.

»Noben spomenik ne zaživi, če ga ljudje ne sprejmejo za svojega, če ne postane sestavni del kraja in če se krajani tega ne zavedajo,« je navedel citat prof. Aleša Ariha, mariborskega strokovnjaka predsednik OK ZRVS Maribor – Ruše Jože Gašparič. »Pravilno je, da se pokrovitelji teh obeležij, skupaj z borci in vaščani, ki so dejansko ta obeležja sprejeli za svoja, srečamo tukaj vsaj enkrat v letu in se spomnimo tukajšnjih dogodkov iz NOB... Naša organizacija ZRVS se deloma že vključuje v to, ohranjanje tradicij pa mora postati naloga vse družbe, predvsem SZDL in mladine. Za to dejavnost ne zadostajo samo občasne aktivnosti, ampak morajo postati trajna naloga,« je na koncu dejal.

Ivan Bučak

Savinjska pot

»Migojnice – Hom«

V soboto je preko 400 pohodnikov odšlo že na tradicionalni pohod Migojnice-Hom. Letošnja trasa je vodila mimo partizanskih domačij. Zbrali so se pri osrednjem spomeniku NOB v KS Griže, tu je pohodnike pozdravil predsednik KK ZRB Griže Ludvik Kukovec. Orisal je tukajšnjo zgodovino NOB, v kulturnem programu pa so sodelovali godba na pihala, šolska mladina in Upokojenski moški pevski zbor. V Britnih selih je pred domačijo prvoborca Vinka Poteke spregovoril predstavnik planinskega društva, ki je bilo soorganizator pohoda. Tudi letošnji, osmi, pohod poteka na območju, kjer se je rudar že pred I. svetovno vojno boril za svoje pravice, kjer je bil avgusta 1941 napad na rudnik in preko katerega se je umikala Savinjska četa po vrnitvi iz Brežiškega pohoda. Spomladi ga organizira PD Polzela, jeseni PD Zabukovica, ki priskrbi tudi posebno legitimacijo, štampiljke in značke.

Spregovoril je o 7. januarju 1942, ko so domačijo obkolili Nemci, a jim je Vinko Poteko usel; odpeljali so ženo, ki je umrla v Auschwitzu, in 80-letnega očeta. Ta je v izgnanstvu pisal pesmi, ob tem pa govoril spregovoril o pomenu kulture, o pomenu pesmi med partizani, interniranci. Citiral je odlomek iz knjige »Auschwitz Birkenau«, ki govori o domačinki Dori Potrata, kako je s svojim petjem interniranke povezovala z domovino, vplivala jim je pogum, negovala čustveni svet jetnic, lajšala bolečine sebi in drugim, dotaknil pa se je tudi težav v današnji slovenski kulturi.

Kolona je nato krenila do Kotarjeve domačije, o katere deležu med NOB je spregovoril predsednik Obč. odbora ZRB Žalec Rado Cilenšek, solarji pa so si z zanimanjem ogledali razstavo orožja, ki jo je pripravila OO ZRVS Griže.

Na poti na Hom so se pohodniki ustavili še nad Ocepko domačijo, kjer je tov. Cilenšek spregovoril o ofenzivi, ki je tu divjala l. 1944. Na vrhu Homa pri planinski postojanki so proslavili obletnico Savinjske planinske poti. Pred 15 leti so pot uredili z namenom, da bi spoznali zgodovino obrobja Savinjske doline, in lepoto teh krajev. Zato je pot speljana čez partizanske Dobrovlje, vodi mimo spomenika na Jegriših pod Gozdnikom, in mimo drugih obeležij. V 15 letih je pot prehodilo 1242 pohodnikov.

Tovariš Jordan, avtor vodnika po poti, je spregovoril o informiranju v planinstvu in podelil značke Savinjske planinske poti in znački Jezerske planinske poti; žal PZS ni pravočasno dostavila značke za prehojeno slovensko transverzalo, zato te značke niso bile podeljene. Tako nismo mogli čestitati Srečku Kuretu, najstarejšemu aktivnemu planincu, planinskemu vodniku, ki kljub krepko preseženim šestdeset letom še vedno vodi izlete v hribe, lani in letos pa se je udeležil pohoda borcev na Triglav. Kot partizan je prišel iz Trsta, kjer je njegov dom, v Savinjsko dolino, tu ostal, si ustvaril dom in je eden tistih borcev, ki v našem društvu skrbi za ohranjanje tradicij NOB in ki vodi mladino po pote NOB. Dostojno zastopa tu, v Savinjski dolini, rod znanih tržaških Kuretov, ki so med drugim dali tudi španskega borca in brata, ki kljub terorju l. 1948 ni srič slovenske zastave na domačiji v predmestju Trsta.

Čas je hitro minil in vonj partizanskega golaža, ki so ga pripravili pripadniki teritorialne obrambe občine Žalec, je prijetno vabil. Tako je zopet ta pohod dokazal, da je tam, kjer se združijo društva, šola in politične organizacije, uspeh zagotovljen.

Franc Jezovnik

Dokumentarna razstava v Skopju

»Slovincite vo NOV na Makedonija, Grčija i Albanija 1941–1945«

V počastitev 11. oktobra – dneva vstaje makedonskega naroda in 50-letnice prihoda tovariša Tita na čelo KP Jugoslavije so 10. oktobra 1987 v Domu JLA v Skopju odprli razstavo Slovinci v NOV Makedonije, Grčije in Albanije 1941–1945. Razstava ima 93 velikih slik, 11 zemljevidov in 36 portretov (na 7 velikih kartonih 60 x 60 cm) ter 2 strani uvoda, skupaj 113 velikih slik, kaštranih na močni lepenci. Razstavo je tehnično pripravil Muzej ljudske revolucije Slovenije iz Ljubljane že leta 1984, doslej pa je bila postavljena že v sedmih občinskih središčih na Primorskem.

Otvoritve razstave v Skopju se je udeležilo več kot 170 ljudi, med njimi tudi vojaki 15. proletarske brigade JLA, ki nadaljuje tradicije NOB 1. makedonsko-kosovske udarne brigade (v kateri se je borila tudi slovenska četa v 3. bataljonu), člani sekcije borcev 1. makedonsko-kosovske udarne brigade iz Skopja, številni visoki predstavniki družbenopolitičnih organizacij Makedonije (člani CK ZK Makedonije, republiške konference SZDL, republiške konference ZSM Makedonije, republiškega odbora ZRB NOV Makedonije), JLA in drugi. O bojih slovenskih borcev v NOV Makedonije, Grčije in Albanije sta govorila Saltir Putinski, sekretar republiškega odbora ZRB NOV Makedonije in Bruno Čermelj, predsednik Skupnosti slovenskih borcev v NOV Makedonije, Grčije in Albanije iz Izole. Razstavo je odprl Vane Tamevski, predsednik sekcije borcev 1. makedonsko-kosovske udarne brigade iz Skopja. Posamezne slike in dokumente pa je razlagal Elio Sfiligoi, sekretar skupnosti omenjenih borcev iz Izole. Razstava je bila na ogled od 10. do 18. oktobra

1987 v Skopju, nato pa jo bodo postavili še v Kičevu, Debru, Prilepu in Ohridu. Za prevod uvoda in podnaslovov v makedonščino je poskrbel tovariš Alojz Pipan, ki živi v Skopju in je v NOV Makedonije (v 4. makedonsko udarno brigado) odšel iz makedonske vasi Bistrenca, kjer so pred vojno živeli in delali Primorci (emigranti), ki so zbežali v bivšo Jugoslavijo.

Naslednjega dne (11. oktobra) pa je bila slovesna zaobljuba mladih vojakov v vojašnici Tito v Skopju. Slovesnosti se je udeležilo veliko število ljudi, med njimi številni starši, iz Slovenije (tudi iz Izole, Kopra in Pirana). Med to slovesnostjo so predstavniki Skupnosti slovenskih borcev v NOV Makedonije, Grčije in Albanije (domicil imajo v Izoli) izročili Spominsko medaljo za »brigadno sobo« (brigadni muzej) 15. proletarske brigade JLA. Medaljo in listino je sprejel komandant enote podpolkovnik Peter Vižentin, rojen 1942 v vasi Bistrenca; to je sin Petra Vižentina, rojenega 24. januarja 1911 v Štandrežu pri Gorici, ki je v vasi Bistrenca živel od leta 1933 dalje in je udeleženec NOB od leta 1941 dalje. Tudi njegova žena je udeleženka NOB.

Po proslavi so delegacijo borcev iz Izole sprejela tudi poveljnik tamkajšnjega vojaškega območja general-podpolkovnik Života Abramović in njegov pomočnik general-major Ivan Ban, ki sta obujala spomine na skupen boj Slovinci v Makedoniji in Makedonci v Sloveniji (v sklopu 1. in 3. armade JA prve dni meseca maja 1945 v severni Sloveniji).

Postavitvi razstave v Domu JLA v Skopju in obisku borcev iz Izole so ustrezno pozornost posvetila tudi makedonska sredstva javnega obveščanja.

Albert Klun

Obletnica gasilskega društva iz Turiške vasi

Malo je takšnih slovesnosti, ki naredijo na človeka tako globok in izjemen vtis, kot ga je naredilo praznovanje 60. obletnice dela in obstoja gasilskega društva Turiška vas. Dolga doba je to in premoja je besed, s katerimi bi lahko opisali vse mejnike v njem. Naj povemo, da je praznovanje sovpadalo tudi s 50-letnico prihoda tovariša Tita na čelo naše partije.

Veliko gasilcev je sodelovalo na slovesnosti iz domala vseh koroških društev, bili so predstavniki družbenega in političnega življenja slovenjegraške občine, pa republiških in občinskih gasilskih zvez in predstavniki prostovoljnega gasilskega društva Matica Zemun Beograd.

Ob vsej tej pisani množici so na slovesnost prišli tudi ustanovitelji društva Urh Lužnik, Ferdinand Miheu in Jože Smonkar. V mislih so

Predsednik turiških gasilcev Franc Krajnc

korakali s parado, skupaj z dolgo vrsto ljudi te plemenite organizacije, ki pomaga sočloveku v kakršnikoli nesreči, tudi za ceno lastnega življenja.

Ko smo se ob tem jubileju pogovarjali s simpatičnim ter sila zgovornim predsednikom društva Francem Krajncem, sicer gasilskim

častnikom, je bil še vedno zadovoljen nad uspešnostjo proslave. Obenem se mu je tudi poznalo, da je imel za seboj dosti organizacijskega dela, kajti takšne manifestacije tudi niso od muh. Pri pripravah so sodelovali domala vsi, od vodstva do poslednjega člana. Franc s ponosom pripomni, da je društvo dobilo ob jubileju priznanje 3. stopnje Gasilske zveze Slovenije, s številnimi likovnimi deli pa so se mu zahvalili in oddolžili še predstavniki občine in krajevne skupnosti. Sicer pa sodi GD Turiška vas med uspešnejša društva v občinski gasilski zvezi Slovenj Gradec, saj so to tudi potrdili s številnimi doseženimi rezultati. Sploh pa namenijo posebno skrb mlademu kadru. In še z nečem se lahko pohvalijo; če ne bi bilo marljivosti in zagnanosti, bi ne bilo dveh gasilskih avtomobilov, nove

opreme ter lepega gasilskega doma. Dokončno ga bodo predali svojem namenu prihodnje leto, ob prazniku krajevne skupnosti Šmartno. Že sedaj pa so skoraj v celoti urejeni notranji prostori in večnamenska dvorana, kjer bodo svoj prostor našle številne družbene in politične organizacije kraja.

Se sva klepetala s Francem, stvari in dogodkov je bilo toliko, da vseh preprosto ne moremo napisati. Toliko akcij, toliko smelih načrtov imajo gasilci skupaj s Francijem pred seboj! Radi bi jih uresničili in tako dopolnjevali strani in vsebino svoje kronike, ki so jo izdali v posebnem biltnu in ki je hkrati neponovljiv pomnik gasilstva nekega kraja in obdobja.

Zatorej uspešno in smelo v novo desetletje, gasilci iz Turiške vasi!

Silvo Jas

Zakaj cesta, če lahko železnica

Člani aktiva ZB NOV železničarjev so imeli svojo redno letno skupščino v petek, 23. oktobra, na Jesenicah. Od še 120 se jih je zbrala skoraj polovica, ki pa so z zanimanjem poslušali poročila o delovanju, o zbiranju gradiva za izdajo knjige Zgodovina železnice Gorenjske 1941–45 ter sodelovali pri sestavi programa dela za leto naprej.

Pri tem so predvideli, da bodo še naprej čimbolj intenzivno zbirali gradivo za omenjeno knjigo, skrbeli bodo za spominska obeležja Kurirski prehod, ki so na Mlakah, pri Nomenju in v Globokem. Kot letos bodo tudi prihodnje leto pripravili dva izleta, enega maja, drugega septembra. Komisija za socialna vprašanja bo skušala pomagati trem socialno ogroženim družinam samo z eno nizko pokojnino. Izbrali bodo tovariše, ki bodo šli brezplačno ali za minimalno ceno na oddih v železniške počitniške domove. Še naprej bodo intenzivno sodelovali z vsemi organizacijami, predvsem pa z vodstvom TOZD, za železniški promet na Jesenicah, kjer imajo svoj domicil.

Zelo veliko pa so razpravljali tudi o prizadevanjih za boljše gospodarjenje in odpravo inflacije. Pri tem so sklenili, da bodo Komiteju za promet in Zveze pri ZIS poslali zahtevo, naj z ustreznimi ukrepi prispeva k uresničevanju sklepov o prometni politiki v državi. Že 1978 leta so namreč predvideli, da se bodo težki tovari in blago na dolge razdalje prevažali po železnici. Sedaj pa se dogaja pravo bratno, da se po železnici prevažajo slama in kamenje, po cesti pa jeklo ter izdelki visoke vrednosti. To neizkoriščanje železnice, ki jo povečini poganja domača električna energija, škoduje vsej državi. Težki tovari uničujejo ceste, v nič gredo številni litri nafte. Poleg omenjenega so izrazili tudi nezadovoljstvo o po hitrem postopku sprejetem določilu o pokojninah; pri tem bo namreč denarno prizadetih precej borcev, upokojencev, ki sicer živijo ali z nizko samo eno pokojnino v družini.

Branko Blenkuš

Kako varčujemo

Kako že gre tisto: Zrno na zrno – pogača, dinar na dinar – palača... Pri nas bi sicer zelo dolgo morali zbirati dinarje, da bi prišli do plače, ampak to je samo beseda. »Palača« je samo prispodoba nečesa, kar si nekdo želi imeti, pa mora zato skrbno varčevati in tesno zategniti pas. Poglejmo, kako varčujejo naši dopisniki iz Artič:

MARIJA MOLAN iz 6. b piše:

»Denar ni stvar, ki jo lahko najdeš kjerkoli, ampak si ga je treba pridobiti z delom ali kako drugače. Zato je treba z denarjem varčevati. To lahko storimo na različne načine. Najpomembnejše je, da ne zapravljamo, da ne porabimo denar za nepotrebno. Namesto da si kupiš sladkarije v trgovini, raje spravi de-

Tudi SAŠO PETAN iz 6. b. artiške osnovne šole varčuje:

Ko sem bil majhen, sem ves denar takoj nesel v trgovino. Nekega dne pa sem se premislil. Sosea mi je za rojstni dan kupila hranilnik. Bil je tako lepo rdeč in je imel črne pike. Imenoval sem ga »pikapolonica«. Ko sem dobil denar, sem ga vr- gel vanj. Čez nekaj mesecev,

»Nekega dne sta šla mama in oče v Avstrijo. Z bratom sva obljubila, da bova za večerjo spekla palačinke. Ko sta prišla zvečer domov, sta naju pohvalila. Prinesla sta nama nekaj čokolad in banan.

Po večerji sta šla oče in mama spat, ker sta bila utrujena. Z bratom pa sva pred spanjem še nekaj časa gledala televizijo.

Naslednji dan, ko je mama kuhala kosilo, je oče nekaj štel. Zanimalo me je, kaj ima, pa sem ga vprašala: »Oče, kaj pa je to, kar šteješ?« Povedal mi je, da je to avstrijski denar. Zanimalo me je, kako se imenuje, pa mi je povedal, da mu pravijo »šiling«. Obljubil je, da bo

nar za nujnejše potrebe. Tako sem tudi jaz varčevala. Mama mi je kupila hranilnik. Pa sem spravljala vanj vsak dinar, ki mi ga je podaril kdo od obiskovalcev. Včasih, ko sem pomagala teti ali sosedu pri delu, sem tudi kaj zaslužila. Velikokrat mi je tudi stara mama dala denar in mi rekla, naj ga shranim. Tako sem tudi storila. Včasih sem si tudi zaželela, da bi si kaj kupila, a kako naj si kupim, če imam denar v hranilniku? Pa sem ostala brez zaželenih sladice! Včasih mi je mama dala denar in mi dovolila, da si zanj kaj kupim. Bila sem vesela, saj se je sladkarij tako težko ubraniti. Če mi je kaj ostalo, sem seveda shranila.

Počasi se je začel hranilnik polniti. Nekega dne sem ga odprla in prešela denar. Sklenila sem, da si kupim kolo (op. ured. – to je bilo torej Marijina »plača«). Ker pa moj denar ni zadostoval, sta mi primaknila še oče in mama. Tako sem prvič pri varčevala za kolo. Tudi letos sem varčevala in privarčevala za nekatere šolske potreščine. Varčujemo pa lahko tudi s čim drugim in ne samo z denarjem. Tudi po televiziji sem že slišala o varčevanju.

ko je bil hranilnik poln, mi ga je oče odprl. Vsega skupaj je bilo 1000 din.

Kmalu se je začela šola. Potem, ko smo že nekaj dni hodili v šolo, smo dobili hranilne knjižice. Bile so tanke in rdeče barve. Na prvi strani je bilo napisano ime hranilnice, moje ime in priimek, dan, mesec, leto, kraj rojstva, kjer živim in hišna številka. Na drugih straneh je bil napisan datum, kdaj si vložil denar, pa datum, če si dvignil denar in seveda skupni znesek. Denar smo vlagali v knjižice in jih oddajali tovarišici. Nazaj smo dobili prazne knjižice in v njih je bilo že zapisano, koliko denarja imamo. Dobili smo tudi nagrade od hranilnice. To je bilo ravnilo in lonček. Kot vesten varčevalec sem dobil obe nagradi.

Veliko ljudi pa varčuje v devizah. To se še posebej spleča, saj vrednost dinarja pada, vrednost deviz pa raste. Tudi naše banke imajo raje devize kot dinarje. Za ANITO ROŽANC iz 5. a razreda osnovne šole Artič ne bi mogli reči ravno, da varčuje v devizah, vsekakor pa zbira vse vrste denarja. Takole pripoveduje.

Ziva

Tkemo prijateljske vezi

Novogoričani (odrasli in otroci) že več let negujemo prijateljske vezi s prebivalci San Vendemiana. Vsako leto preživi skupina novogoriških otrok z vrstniki tega prijateljskega kraja teden dni na morju, eno leto v Italiji, drugo pa pri nas. Prijateljstvo se ne tke samo med otroki, ampak se prenaša tudi na njihove družine.

Tesno sodelujejo tudi učitelji obeh mest. Oktobra so nas obiskali predstavniki takajšnje osnovne šole. Seznanili so se z našim šolskim sistemom, nato pa so si ogledali šolo. Posebej so jih zanimali učilnice za kabinetni

pouk. Povabili smo jih k uri angleščine in k fakultativnemu pouku italijanščine.

Ob tej priložnosti smo se z gosti pogovarjali tudi člani dopisniškega krožka. Povedali so nam, da se jim zdi naša šola zelo odprta in da skuša zbrisati socialne razlike med učenci. Občudovali so delo naših učiteljev, njihov trud, vztrajnost in doslednost pri posredovanju učne snovi. Ugajal jim je sproščen demokratičen odnos med učitelji in učenci. Tudi nas so pohvalili, da med poukom aktivno sodelujemo in se lepo vedemo. Zanimalo jih je, kako pote-

ka delo našega dopisniškega krožka in kako izdajamo šolska glasila. Izvedeli smo, da pri njih vsak razred izda svoje glasilo, nimajo pa skupnega šolskega glasila.

Med urami materinščine pogosto prebirajo različne časopise in jih kritično ocenjujejo. Večkrat obiščejo tudi uredništva lokalnih časopisov.

Presenetilo nas je, da imajo njihovi šolarji tedensko kar sedem ur materinščine. Pomislili smo, da tudi nam kakšna ura slovenščine več ne bi škodila. Mar ne?

NATAŠA FALETIČ, 8. b in
JURIJ BEDNARIK, 8. a,
OŠ 9. korpus NOVJ
Nova Gorica

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAMLJA

Jesen potrebuje pridne roke

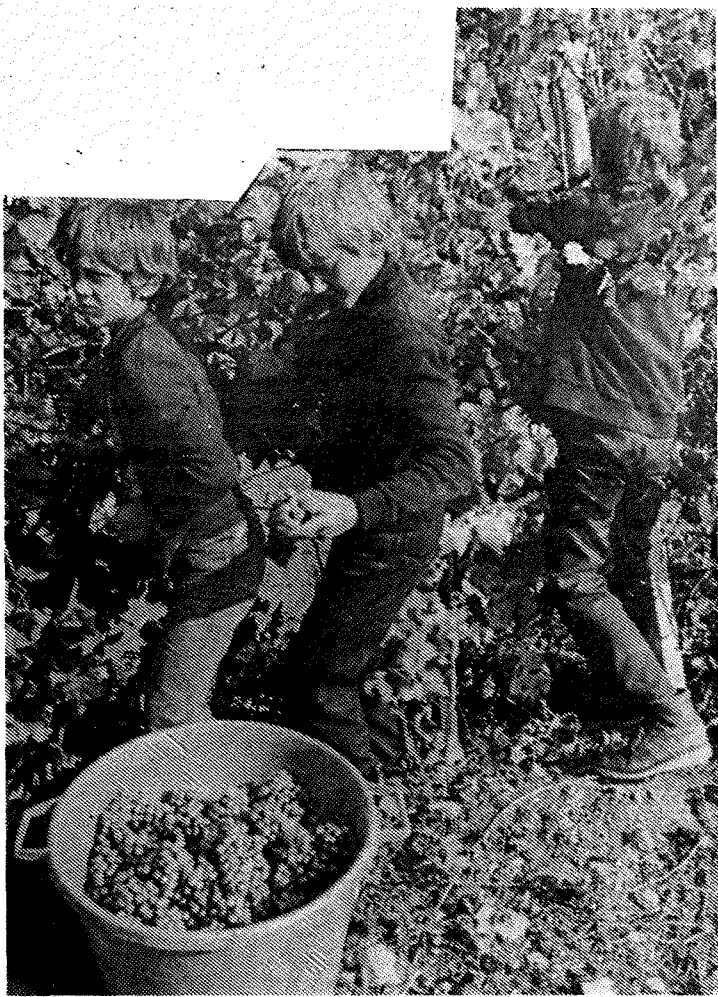
Kako je kmetu toplo pri srcu na jesen, ko s podbočenimi rokami stopi za hišo in se mu pogled razprostre po dolгих brazdah, tja dol do zahajajočega sonca, ki je sem od pomladi vlivalo življenje njegovi setvi! Nasmešek se mu zariše okoli ust ob pogledu na težko obložene trse v vinogradu in ko njegova roka seže pod težki grozd, ki kar poka od svoje polnosti, zadovoljno komaj opazno sam zase pokima. Da, to je letina! Saj ni vedno; včasih je grozdje kislo, kašče pa ostanejo napol prazne. Morda takrat še z večjo skrbnostjo pospravlja tisto, kar mu je dala zemlja in pač tako poplačala njegov celoletni trud.

Tako jesen – čas plačila – prinaša celo vrsto kmečki opravil: trgatve, grozdja in sadja, ličkanje koruze, luščenje fižola, kopanje krompirja, pobiranje pese, korenja in še in še. Tisti, dragi naši mladi prijatelji, ki ste doma s kmetov, to bolje poznate in veste tudi, da zna biti ob takšnih priložnostih zelo kratkočasno in zabavno. Skupaj pridejo sosede, prijatelji, sorodniki, si med seboj pomagajo, pa marsikatero zraven uženejo. Otroške roke so še kako dobrodošle, saj na primer ličkanje ni le za stare mame. Vem, da učenci iz nekaterih slovenskih osnovnih šol radi organizirajo skupine in priskočijo na pomoč pri teh jesenskih opravilih. Oglasili so se nam iz Ajdovščine, Vipave, Artič in iz Sežane.

Sežančani so bili kar malo razočarani. Helena Jazbec iz tamkajšnje osnovne šole Srečko Kosovel takole piše:

»Na Komenskem Kmetijska zadruga Sežana vsako leto najame sezone delavce za obiranje grozdja. To, da jim pridemo pomagat tudi mi, učenci osnovne šole v Sežani, je že tradicija. Zato smo pri trgatvi pomagali tudi letos, predvsem učenci osmih razredov.

V Komnu so nas čakali voditelji trgatve – delavci iz zadruge. Naj vam izrečem dobrodošlico, je začel eden glavnih in najprej hvalil učence drugih šol, ki so bili tu pred nami. Potem pa nam je strogo zabičal, da jagod, ki padejo z grozdja pri obiranju, nikakor ne smemo pustiti na tleh. To naj bi bila dobrodošlica? Kakšna neki! Kljub temu nam je dobra volja ostala. Polnili smo vedra in jih nosili k prikolic, kjer smo za vsako vedro dobili žeton (zanje bomo potem prejeli denar).

Jezili smo se nad mojstrsko zapletenimi grozdi in blatom. Kaj drugega bi nas še zadržalo tam kot smeh, dobra volja in seveda tekmovalni duh: V boj za žetone!

Malical smo na svoj račun. Dali so nam le eno vedro vode, v katerem se je pred malico in po trgatvi umilo približno sedemdeset rok. Kako higiensko! Sicer pa nam lani še tega niso dali.

Med vrstami trt smo po malici pozabili na krivico in se še naprej borili za žetone. Najbolj nam je šel na živce nekdo, ki je bil tam menda samo zato, da nas je kar naprej opozarjal. Najprej, naj jagod s tal ne pobiramo, ko pa je iz zadruge dobil nasprotno povelje, je zahteval, naj jih pobiramo.

Nekaj čez 13. uro, smo se odpravili domov, zadovoljni s številko: za toliko in toliko žetonov bomo dobili toliko in toliko denarja, ki ga bomo porabili za skupne izlete.

Tako na Primorskem. Anuška Motore pa se oglašja z drugega konca Slovenije s poročilom o zagnanosti mladih Artičanov pri pobiranju hrušk.

Osmošolci smo se kar nekam nezadovoljni odpravili v sivem jesenskem jutru na delovno akcijo. Ob pogledu na obširen sadovnjak in roso v njem smo bili kar žalostni. No, kmalu pa je slaba volja minila in že smo se zakadili po dolгих vrstah. Pobirali smo hruške po tleh. Bilo jih je kar precej. Zvedeli smo, da jih posestvo prodaja Dani, ki bo iz njih iztisnila hruškov sok. Po navodilih smo pobirali tudi nagnite hruške. Premišljali smo, če so take res dobre za sok, ki ga največ pijejo majhni otroci. Ni jih bilo veliko, pa še teh ne bi bilo treba, ker je bilo zdravih dovolj.

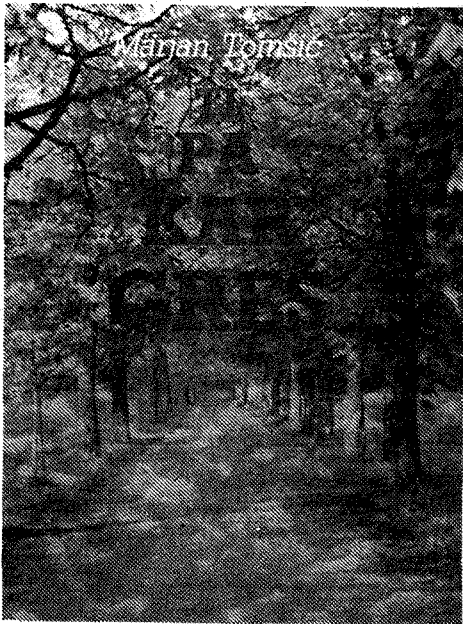
Že na koncu prve vrste smo imeli do kolen mokre noge. Nič nas ni ovirala voda v teniskah in čevljih. Hiteli smo in nam je uspelo nabrati približno pet ton hrušk, to pa ni malo za 27 pobiralcev in štiri ure dela.

Dragi mladi prijatelji, kako ne bodo starši veseli delovnih otrok!? Kako ne bo nanje ponosna šola?! Kako ne bo zadovoljna družba, ki jo gradi in bogati vsak par delovnih rok?! In kako ne bom ponosna na vas jaz, dragi moji mladi sodelavci, še posebej zato, ker znate mimo vseh navsečenosti obdržati svojo mladostno vedrino in delavnost!? In še nekaj naj vam povem: vedno znova me pojezi, ko naletim na omalovažujoč odnos do tistega, kar naredijo otroci. Vsako delo ima svojo vrednost in za njim je treba spoštovati delavca – velikega ali majhnega! Pa ne jezite se še vi. Pridnost se vam bo obrestovala.

Ziva

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAMLJA

V teh dneh, ko nas mraz vsaj ob večerih že priklepa k zapečku, so naši založniki pohiteli z izdajo nekaterih novih knjig – kljub črnim napovedim, ki jih je slišati iz uredniških pisarn, kajti tisk postaja neznansko drag, splahnela kupna moč nas sili h krčenju knjižnih nakupov, olajšav nad tem breznom ni in mnoge založbe resno premišljajo, ali bodo sploh lahko preživele. Predstavljamo troje novih knjig – vsako z izbranim odlomkom.

dejo k njemu vsako leto. Ampak vseeno, je rekel, bolje, da ne prideš več. Ha, ampak vsega niso našli, samo četrtno, ostalo imam pri Helgi, lepo na varnem. Oče je bil na policiji, se cmeril, jih prosil, naj mu pomagajo. Celo to je rekel, da bi se v celici spametoval. Povem ti, ga bom zadavil, mu pljunil v gobec. Naj me že enkrat pusti na miru!

Na policiji pa nesramni, surovi. Če ne boš povedal, od kod dolarji... Dve, tri po čeljusti, boš zdaj govoril? Noče. Še malo ga dajte, vendar pazite, da se mu ne bo poznalo. Odpri gofio, baraba!

Franc kar joka od vsega hudega. Rad bi ga tolažil, pa ne znam. Vidim, da je res mehka duša, kot je rekla Lidija. Ne morem mu pomagati.

– Jutri bova šla pogledat za tvojo sobo. Nekaj sem našel, ni ravno kaj, za silo pa bo. Bolj iz mesta, v Dravljah.

– Tam je pa moja teta. Ni slabo.

– Fant, danes sem čisto na psu z moralo, najraje bi se počil. Da ti tako ravnajo s poštenim človekom, in nič jim nisem storil. Staneta je tudi eden kar sunil v vrata, ko jih ni hotel odpreti. Stane zahteval dokumente, dovoljenje za preiskavo, ga niso imeli, in potem Stane klel, in jih zmerjal, oni pa so se smejali, rekli: Stari, kaj češ, pri tebi smo že abonirani. Lepo tiho bodi, če ne... Moram vse to prespati. Jutri bom spet na cesti, zdaj sem v jarku.

Špelco sem srečal pred Državno založbo. – Kam pa tako hitro, deklica?

Tako zelo blede je, zelena v obraz. Pred pol ure se je jokala. Jože ima drugo punco, videla je, držala ga je za roko.

Šla sta mimo mene, samo malo me je pogledal, potem pa se naredil, kot da me ni.

– Pridi, Špelca, sedi, in poslušaj me. Jože je trmast, kot jeklo hladen, razumeš, in ne bo popustil, ti moraš. Samo dva izhoda imaš: ali narediš splav in po spet hodil s tabo ali pa se mu odpoveš in rodiš otroka. Potem boš sama, nikoli več ga ne boš videla.

– Rada ga imam, tako zelo rada. Povej, zakaj je takšen?

– Tako se ne smeš spraševati. Ti si lepo dekle, boš že kako, tudi če ne splaviš. Pogum v srce in brez joka, poklic tudi imaš in delo, zaslužila boš dovolj zase in za otroka.

Špelca, moral bi te prej srečati. Kaj tako

Ti pa kar greš

Izšel je pri Borcu – »nad vse zanimiva pripoved o povsem vsakdanjih stvareh, ki smo jih doživljali ali jih doživljamo vsi.« (kot piše recenzent Peter Božič) – in skuša učinkovati kot filigransko natančno opazovanje notranjih in zunanjih dogodkov oseb našega razrvanega časa.

V restavraciji sem našel Franca iz Hrastnika. Pravi: sem slabe volje, fant, vse gre narobe.

– Kaj se je zgodilo?

– Pri Stanetu policijska preiskava.

Gleda žalostno in noslja: Vse so premetali, tudi delavnico njegovo. Potem sem jim moral pokazati svoj novi kvartir, tudi tam so vse obrnili na glavo, našli marke, dolarje, lire, šop pornografskih slik, vse so zaplenili.

– Kaj boš pa zdaj?

– Nič. Saj mi nič ne morejo. Pri Stanetu se ne smem več prikazati. Ni bil jezen name, besen samo na policaje. Pravi, da pri-

PLATOON — VOD SMRTI

Ameriški vojni roman VOD SMRTI je napisan po scenariju slavnega filma, nagrajenega s štirimi oskarji in zvenečimi mednarodnimi priznanji. Zaradi prednosti, ki jih ponuja žanr, roman VOD SMRTI še podrobneje razgrinja nekatere druge podobe ameriške vietnamske kalvarije.

Tiho je šepnil, blago spodbujajoč Taylorja k dejanju.

»Kar daj... kar daj...«

Chris je trikrat ustrelil Barnesja v srce. (Odlomek)

NAROČILNICA

Naročam knjigo Dale A. Dye: VOD SMRTI

Priimek in ime _____

Naslov _____

Poštna številka, pošta _____

Plačal(a) bom po povzetju

Naročilnice pošljite na naslov:

Založba Borec, Miklošičeva 28, Ljubljana, tel.: (061) 320-476

cena 13.000

gledaš? Zelo bi te imel rad, šel bi s tabo kamorkoli. Daj mi roko. Pogle, tako lepe roke ima malokatera ženska. Pa kaj bi zdaj? Nič. Vsak na svojo stran.

– Rekel mi je, da bo šel v Nemčijo.

– Vem. Šel bo.

– Kaj bo z mano?

– Rekel sem ti: Pogum!

– Ne morem, vidiš, sploh ne morem.

roman Marjana Tomšiča

Pod plaščem naivnosti

Izdala ga je Prešernova družba (v svoji zbirki Za lahko noč). V njem sledimo preprosti zgodbi neke mlade ljubezni, kakršnih je vse okrog nas iz dneva v dan na pretek, mnoge pa se, tako kot ta, končajo v medsebojni človeški oklenjenosti in celo razočaranju, ki je pravzaprav barva našega časa.

Marjana si je prižgala že drugo cigareto. Ko je puhnila prvi dim proti meni, sem pomahal z roko kot s pahljačo, se naslonil nazaj in stegnil noge daleč od sebe.

Marjana je rekla: »Ampak zdaj bi že lahko prinesel tisto usrano večerjo!«

»Kaj si že lačna?«

»Ja, zdaj sem pa že res.«

Nagnil sem se naprej in začel cingljati s priborom.

Marjana me je mrko pogledala. »Nehaj, ne bod tako živčen!«

Odložil sem pribor:

»Madona santa! Kdaj bo že prinesel tisto večerjo!« Znova sem stegnil noge, se z rokama oklenil naslonjala stola in ju zadaj sklenil ter se topo zastrmel v prt. Zdaj me je lakota že skorajda minila, ampak jedel bi kljub vsemu rad.

»Si slišal, Božo?«

»Hm, prosim?« Dvignil sem pogled in se vzravnal.

Marjana je bila nagnjena nad mizo in mi očitno nekaj rekla. Zdaj je ježno zamahnila z roko: »Bedak, a bi morala zjati, da bi me vsi slišali?«

Natakar se je znova pojavil, pred sabo je potiskal voziček, zdelo se mi je, da je vedno eden in isti.

Marjana se je hitro obrnila k njemu: »Poslušajte, midva že pol ure čakava na večerjo. Kdaj jo mislite prineset?«

»Bom, bom,« je odvrnil in neutrudno rinil svoje vozilo naprej. »Kaj ne vidite, da sem sam?«

Znova se je obrnila k meni: »Me nič ne briga, če je sam. Zaradi mene jih je lahko tudi deset. Hudič, kakšna postrežba pa je to, da moraš čakati pol ure! Zdaj bi lahko že pojedla.« Obraz se ji je spačil od jeze: »Jebenti boga, to je tipično balkansko!« Zmečkala je cigareto in odrinila pepelnik.

Natakar je pohitel. V nekaj minutah nama je nanosil na mizo vso večerjo, ne da bi črhnil eno samo besedo. Tudi midva sva bila tiho. Jedla sva hlastno in se tlačila s kruhom. Na pol litrčka tokaja se še spomnila nisva. Ko sem že skoraj pojedel, mi je kosček naravnega zrezka zdrsel v omako. Strahoma sem pogledal svojo belo poročno srajco. Bila je popackana.

Marjana je odložila vilice in nož: »Ah, veš kaj, pejt se solit! A ne znaš jest!«

Besno je pograbila prtček, si obrisala usta in ga vrgla na mizo. Zdaj je noga ni mogla spraviti v zadrego. Odotopotala je iz jedilnice, jaz pa sem sedel kot polit cucek. Preklinjal sem samega sebe in svojo nerodnost. Ampak, kar je bilo, je bilo. Marjana pa se tudi ne bi bilo treba tako razburjati. Saj se srajca lahko opere in madeži bodo izginiti. Ah, sem zamahnil z nožem in jedel dalje. Ko sem prišel v sobo, je Marjana že v postelji brala. Po prostoru je odmevala mučna tišina. Slekkel sem se, se umil in hotel zlesti k njej, tedaj pa je vrgla revijo k nogam in zavreščala, da sem otrpnil: »Zgin, zgin, da te ne vidim več!«

»Mačica, no!«

»Jaz nisem za tebe nobena mačica! Samo dotakni se me!« Gnev na njenem obrazu, ki ga je osvetljevala nočna svetilka, je bil tolikšen, kot še nikoli.

»Mi je že žal, da sem se sploh poročila s teboj. Kakšen si, nergač. Nisi mogel počakati lepo na tisto večerjo? Te že vidim, kakšen boš na stara leta. Siten kot stara baba pa ves popackan, ker ne znaš nič pazit. Neroden si kot vile v žepu. In kdo je kriv, da sem si zvila nogo? Ti! Nihče drug kot ti! U, mater!« Prijela se je za glavo in zatarnala: »Kaj sem le mislila, tudi ne vem!« Začela je smrkati: »Žal mi je, kolkr mam las na glavi, da sem se poročila s teboj! Kam sem le gledala!« Vrgla se je na stran, zarila obraz v blazino in še bolj zaihtela.

prvenec Staneta Padežnika

Mrtvo ladjevje

v romaneskni ponazoritvi
Aleksandra Marodića

Znani pisec A. Marodić je napisal roman o dramatičnih dogodkih v Boki Kotorski v aprilskih dneh enainštiridesetega, v trenutkih tragičnega sesutja stare Jugoslavije in njenega kraljevskega vojne ladjevja, ki se je klavarno predalo okupatorjem – ob hkratnem junaškem dejanju pomorskih častnikov Sergeja Mašera in Milana Spasića, ki sta šla s svojo ladjo raje v smrt, kot da bi se bila predala. Roman je izdala založba Borec.

»Ladjo bomo razstrelili,« je glasno rekel Mašera. »To je sklenjeno.«

»Dobro,« je Ljutić razširil roke, »kar, toda...«

Ker je nadaljeval nekoliko tiše, se je Šižgorić, da bi slišal, o čem govori, približal Alfeldiju, vzem naboj eksploziva in ga začel pripravljati.

»... to je vendar brez pomena,« je zaslišal tihi Ljutićev glas, ki je prepričeval tovariša, »napravili smo, kar smo mogli in tako izpolnili svojo dolžnost.«

»A ne do konca,« je odgovoril Sergej.

Tedaj je iz srednjega podkrovnja pritekel poveljnik Krizomali v vojaškem plašču in z aktovko v roki.

»Gospodje, opozarjam vas, ravnajte razsodno in pomislite na posledice!«

Takoj za njim se je prikazal Safanov in mu raportiral, da je ladja popolnoma prazna.

»Gospod kapitan bojne ladje, prosim vas, odidite,« je rekel Spasić. »Tako smo se odločili in pri tem ostanemo.«

»Se enkrat vas moram opozoriti, da je za takšno dejanje predvidena smrtna kazen,« je zvišal glas Krizomali, »tako je ukazal italijanski poveljnik za Boko Kotorsko!«

»Toda oni hočejo ostati na ladji,« je planil Ljutić, ki mu je šel poveljnik na živce, »mar tega res ne razumete, ali nočete razumeti?«

»Saj to, to bi bilo,« je izječljal osupli Krizomali, »sploh ne vem, kaj naj rečem in kako bi to imenoval.«

»Zapustite ladjo,« je vnovič zahteval Mašera, »določili smo tudi čas.«

»Ljutić,« se je Krizomali obrnil k prvemu častniku, »recite kaj, preprečite jim, to je... norost!«

»Zdi se, da ni mogoče ničesar več napraviti,« je priznal prvi častnik. »Res bo najbolje, da odidete.«

»Če je tako, bom moral obvestiti poveljnika divizije Šaškijevića.«

»To lahko napravite,« je soglašal Mašera, »za vse odgovarjamo samo mi.«

Poveljnik je za hip nepremično obstal, potem je dvignil roke in jih po vrsti pozdravil.

»A kako boste šli vi?« se je obrnil k Ljutiću. »Vsi ne moremo v čoln...«

»Naj vas ne skrbi za nas... Alfeldi, pojdite z gospodom poveljnikom.«

»Da, pojdite z mano, sam ne morem,« je pokimal Krizomali in pohitel na obrežje.

Alfeldi je stisnil roko najprej Spasiću, potem se Mašeri. Za hip se je ustavil, hotel je še nekaj reči, a ker ni našel besed, je samo pokimal in odšel za Krizomalijem.

Ljutić in Safanov sta še zmeraj stala pri Spasiću in Mašeri in ju kdove katerikrat znova poskušala pregovoriti, naj spremeni ta svojo odločitev.

»Tudi jaz sem za miniranje, a zakaj bi žrtvovali sebe?«

»Ali res ne razumeš?« je rekel Sergej Mašera. Če bi ladjo minirali in mirno odšli, bi to slišali samo v Boki, mi pa bi se morali skrivati, ves čas bežati. Jaz pa nočem v svojo domovino bežati pred tujcem!«

»Pravi pomen vidim samo v tem, če ostanemo!« je potrdil Spasić.

S tivtske strani je s polno hitrostjo pripeljal motorni čoln z Belega orla in pristal ob Zagrebu.

»Kdo hoče iti v Zeleniko? To je zadnja vožnja, Italijani so v Tivtu!« je zaklical iz čolna Vožljč.

»Pojdite!« je rekel Mašera.

»Čimprej odidite,« je za njim ponovil tudi Spasić, ko je pogledal na uro.

»Prosim vas, rada bi ostala sama,« je spet rekel Mašera.

Ljutić je nemočno razširil roke in pokimal.

»Če sta se tako odločila... zbogom!«

Žalostno ju je pozdravil, se naglo obrnil, stekel po stopnicah na obrežje, tam za hip počakal Safanova, ki se je še poslavljaj, potem pa skočil v čoln.

Obiskali smo RTV Ljubljana

Po programu dela ljubljanske sekcije vezistov NOB je na vabilo TOZD oddajniki RTV skupina vezistov iz Ljubljane obiskala novo hišo Televizije Ljubljana. Pod strokovnim vodstvom inž. Osane smo si ogledali najprej vse štiri studije in prislunili obrazložitvam vseh posebnosti dela, dobrih in slabih strani razpoložljivih aparatov, možnosti za nadaljnji razvoj televizije in vse večjih potrebah po visoko strokovnem kadru tako v

tehničnem, programskem, kot novinarskem področju. V studiju 1 smo si podrobneje ogledali pogoje snemanja in oddajanja Dnevnika in Obzornika, v studiju 3 pa so pripravljali sceno za snemanje Košnikove gostilne. Presenečeni smo bili nad ogromno zalogo vseh mogočih kulis in druge opreme za hitro menjavo scen v vseh štirih studijih.

Zelo zanimiv je bil ogled in z njim obrazložitev dela v »režijah« in spremljanje teh-

niki, ki omogoča izvedbo programa vseh vrst oddaj. V reportažnem avtobusu nam je inž. Osana v podrobnostih pojasnil postopek delovanja vseh kabin in njihovih aparatov in tu smo šele prav razumeli, kaj vse morajo in morejo narediti zaposleni strokovnjaki, ko na terenu spremljajo razne prireditve, slavnosti in posebej snemanja in prenose raznih tekmovalanj v športnih igrah, skokih v Planici in podobnega. Polni vtisov iz televizijske hiše

smo se nato prepeljali v Domžale, da bi si ogledali še radijski oddajnik srednje valovne dolžine. Tu nam je inž. Gorjan, vodja oddajnika, pokazal in strokovno obrazložil celoten razvoj tega oddajnika in vseh razpoložljivih aparatov in tudi samega stolpa. Polni zahval gostoljubnim domačinom iz RTV smo obljubili, da še pridemo k njim in omogočimo tudi drugim borce-vezistom, da si ogledajo te izredne zanimivosti.

Odbor sekcije vezistov

Za boljšo strokovno usposobljenost

Republiška konferenca ZRVS je prejšnji teden pripravila dva zelo zanimiva in pomembna seminarja. Na prvem so obravnavali izvedbo splošnovojaškega, idejno-političnega in obrambnosamozaščitnega usposabljanja članov ZRVS v tem šolskem letu. Udeležili so se ga nosilci usposabljanja na obrambnosamozaščitnem področju in nosilci dela na idejno-političnem področju. Seznanili so se z izhodišči pri izvajanju obveznega dela programa

usposabljanja rezervnih vojaških starešin in katero literaturo in drugo gradivo lahko uporabljajo pri teh usposabljanjih.

Drug seminar pa je bil namenjen izdelavi obrambnega in varnostnega načrta. Za to so se odločili, ker program dela RK ZRVS za letošnje predvideva, da bodo krajevne, občinske, mestni, obalna in republiška konferenca ZRVS izdelale in dopolnile svoje obrambne načrte, da bodo v skladu z novimi pred-

pis. Tako se bodo rezervni vojaški starešine lahko aktivno vključili tudi v izpopolnjevanje obrambnih in varnostnih načrtov v okoljih, kjer delajo in živijo.

Na seminarju so se udeleženci seznanili z aktualnimi nalogami organizacij in članov ZRVS pri uresničevanju zasnove SLO in DS ter novostmi, ki jih prinašajo novi predpisi pri obrambnem in varnostnem načrtovanju. Dogovorili pa so se tudi o oblikah in vsebini sodelova-

nja rezervnih vojaških starešin pri tem načrtovanju v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih.

Da je bil seminar res kakovostno opravljen, priča dejstvo, da so na njem kot predavatelji sodelovali predstavniki republiške konference SZDL, republiških sekretariats za ljudsko obrambo in notranje zadeve in RK ZRVS. Vsak udeleženec pa je dobil tudi teze za izdelavo obrambnega načrta.

B. K.

Preprečujemo nezgode in naučimo se pomagati!

Sedma, dopolnjena in predelana izdaja

Pravkar je izšla v založbi Rdečega križa Slovenije sedma, predelana in izpopolnjena izdaja priročnika za prvo pomoč, ki je namenjen predvsem udeležencem krajsih tečajev Rdečega križa in civilne zaštite, pa tudi za pouk v šolah ter za množično zdravstvenovzgojno izobraževanje občanov. Tudi to izdajo so pripravili naši priznani strokovnjaki s tega področja san. ppk. Miroslav Mižigaj, dr. Dušan Repovš in Polde Štukelj. Obsega 168 strani priročnega formata in 184 dvo- barvnih ilustracij ak. slikarja prof. Janeza Grušana. Obširna tvarina je sistematično razdeljena v 11 zaokroženih poglavij, ki jim sledijo še štiri iz področja prve pomoči v jedrski, kemični in biološki vojni. Po uvodnem prikazu prve pomoči in dela Rdečega križa na tem področju so opisane najpogostejše nezgode in ukrepi. Vsako poglavje obravnava vzroke, nastanek in prvo pomoč pri poškodbah, kot so rane, toplotne poškodbe, krvavitve in šok, poškodbe kosti in sklepov, zadušitve, nezavest in oživljanje ter zastrupitve.

Poudarek je na praktični prvi pomoči: obvezovanje, imobilizacija, umetno dihanje, transport.

Posebna oblika tega priročnika so pregledni opisi vzrokov najpogostejših poškodb (oziroma značilnih nevarnih situacij), saj njihovo poznavanje omogoča učinkovitejše preprečevanje. Dodano bogato stvarno kazalo s slovarčkom manj znanih pojmov pa omogoča hitreje iskanje ustreznih navodil in razumevanje strokovnih izrazov.

Z novim izidom tega že res ljudskega priročnika pošilja med nas Rdeči križ do danes preko 300.000 izvodov. To je prav gotovo pomemben prispevek, da se še več mladih in odraslih nauči predvidevati in preprečevati nezgode, če pa do njih že pride, pa tudi pravilno pomagati. To pa je eden izmed osnovnih ciljev Rdečega križa: podpirati splošna družbena prizadevanja za varnejši in bolj zdrav način življenja in dela.

D. Repovš

O čem se pogovarjamo v teh dneh – nam piše Mihael Slivar

Precej dogodkov se je zvrstilo v desetih dneh; kar težko jih je bilo vse registrirati.

Kot upokojenca me je močno prizadel ukrep ZIS, ki je ozakonił ropanje upokojencev. Sotrpin Berto mi je rekel, da so nemški fašisti 1935. leta uzakonili »rešitev židovskega vprašanja« (!) Torej je bilo pobijanje Židov v drugi svetovni vojni zakonito. Tako je tudi ZIS ozakonił tisto, kar bi se težko odločil tudi npr. Fikret Abdić, pravi Berto. Odgovoril sem mu, kako so zelo čudne te primerjave. Ali so res?

Nekje sem prebral, kako težko se merodajni odločajo, koga naj dajo na 10 in 50 ti-sočne bankovce – mislili so na V. Karadžića in N. Teslo. Nato pa je zabundal Milan: »Naši merodajni znajo ljudi, ki bi si zaslužili priznanja, samo poniževati. Na omenjene bankovce naj bi raje natisnili morilce, ki so na Golem otoku mučili in ubijali ljudi – njih ni škoda...«

Težko verjamem Slavi, ki pravi, da je zdravstveno osebje nevljudno in površno samo s tistimi pacienti, ki

imajo potrdilo, da so oproščeni participacije. Odgovoril sem ji, da močno dvomim v to, saj so tudi oni ljudje; tako kot upokojence tudi njih ZIS materialno močno prizadene. Pomirila se je.

Poslušaj oddajo Studio ob 17. in na ljubljanskem radiu, a ne razume pomena nekaterih vsiljevanj naš Jože, ki pravi, da je nek »pameten« strokovnjak 13. oktobra izjavil, da bi morali ozakoniti riziko na nekatere investicije oziroma vlaganja, kot bi pomenilo – zgrešene investicije. Moral sem mu »razložiti«,

da sedaj prihajajo učenci tistih, ki jih vsak dan imenujemo zaradi minulih zgrešenih investicij; so bolj izobraženi, a manj izkušeni. Med njimi so nekateri tudi pretkani: razmišljajo že, kako se bodo »izvlekli«, če bi kaj »zavozili«.

Neka profesorica na beograjski fakulteti je izjavila (to je bila Smilja Avramov), da je naša javnost šele po več kot dvanajstih letih izvedela, iz neke TV oddaje, da smo del našega ozemlja odstopili Albaniji za gradnjo njenega hidroenergetskega sistema. Pravi, da je to groba kršitev naše Ustave. Da, to se vse lahko dogaja v »Agrokomerciji«, kjer nenehno iščejo krivci krivce! Tega ona gotovo ne ve! Najbrž je še mlada...

Pri Murterju je potopljena

ladja »Brigite Montanari« s kompletnim zelo nevarnim vinili-klorid monomera, ki je zelo strupen plin. Ali ni potopljeno v naših vodah, se sprašuje Franc.

V neki anketi z ekonomisti o reformah, ki bi nas popeljale iz krize, je dr. Dragomir Vojnić pojasnjeval, »od kod strah pred bogatenjem«. Tu se je zopet oglašil »strupeni« Berto, ki pravi, da mu štiri-desetletne izkušnje kažejo, da so se socialistično-samoupravni bogataši obogatili v nekaj letih, fevdalec pa je bogatel iz roda v rod, tudi po več kot tristo let. Pomembno je »priti h koritu« oziroma na položaj. Potrebno je malo »Abdićeve« drznosti in morale, tudi lepljivi prsti niso odveč. Če pa preusmeriš še zakonodajo v svojo korist, lahko pričakuješ, da bodo sodišča izrekala rigorozne ukrepe za morebitno »žaljenje časti«. Kaj čemo, vse se hitro širi in razvija, sem mu odgovoril...

tv-15 naš TOVARIS

Za razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije je TV-15 prejel nagrado vstaje slovenskega naroda za leto 1978 – Časopisni svet TV-15 naš tovariš: MIRA SVETINA (predsednica); člani: DUŠAN BENKO, RASTKO BRADARSKA, MILAN FILIČIĆ, TONE GOŠNIK, FRANC KONOBELJ, MARIJAN LAH, FRANJO MAROŠEČ, IVO OREŠNIK, JOŽE OBLAK, ZORKA PERŠIĆ, IVAN REPINC, JOŠT ROLC, VANDA ŠKODNIK in delegati: BLAŽ LAVRIČ, RK ZRVS SLOVENIJE, VLADIMIR DEJAN, IS SKUPŠČINE SRS, MARINKA LEVIČNIK, SPIZ SRS. Glavni urednik: ZVONE KRŽIŠNIK; Odgovorni urednik: VIKTOR KONJAR; Novinarji – uredniki: ŽIVA DROLE – TV-15 za mladino; BOJAN KUNTARIĆ – notranja politika; MILENKO STRAŠEK – reportaža; BOJANA ŽOKALJ-JESIĆ – naša organizacija; Lektorica-redaktorica: MIRANDA MRČELA; Tehnični urednik: DRAGO SETNIČAR; Tajnica uredništva: MARA OKORN; Vodja uprave: BOJAN ZVONAR; Telefon uredništva: 327-780; Telefon uprave: 317-049 – Uprava in naročniški oddelk: Moše Pijade 24, p. p. 598, 61001 Ljubljana – Letna naročnina 4.400 din, posamezna številka v prosti prodaji 100 din – Tekoči račun: Založba Borec p. o. Ljubljana 50101-603-45772 – TV-15 izhaja vsak teden, izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28 – Rokopisov in fotografij ne vračamo – Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 42/1-72 od 12. 4. 1974 se za TV-15 ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov – Korektore in tisk: ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35.

Vabilo

Krajevna organizacija NOV Sora bo v sodelovanju z ostalimi krajevnimi organizacijami in društvi organizirala že 28. tradicionalno srečanje preživelih borcev in aktivistov NOB, v spomin na veliko nemško-domobransko hajko v novembru 1944. leta.

Tovariško srečanje bo v petek, 13. novembra 1987, začelo se bo ob 16. uri v dvorani doma krajanov v Sori pri Medvodah.

Vljudno vabljeni!

Krajevna organizacija ZZB NOV Sora

Poizvedbi

11. oktobra 1943 se je v ofenzivi slovenskih partizanskih brigad proti Zasavju Cankarjeva brigada tudi bojevala na Svibnem pri Radečah. Pod svibenskim župniščem je padel nek partizan, pokopali so ga borci brigade sami. Kasneje je šla proti Svibnem patrolja treh borcev in padla v nemško zasedo; patroljo so ujeli in jih takoj na Svibnem tudi ustrelili. Med njimi je bil borec po imenu in priimku Franc Mehle, menda je imel italijansko osebno izkaznico, izdano v Višnji gori. Rojastni in drugi podatki niso znani. Krajevni odbor ZB NOV in POJ naproša vse, ki bi karkoli vedeli o njem, naj to sporočijo našemu odboru. Vemo, da bo težko, saj je od tega že kar 44 let, morda pa še vedno živi kakšen bližnji sorodnik ali tovariš iz NOV, ki ga je dobro poznal.

KO ZB NOV in POJ RADEČE

Borce Cankarjeve brigade, ki ste poznali mojega očeta Jožefa Miklavčiča, rojenega 1906, iz Kožbane v Brdih, in se ga še spominjate, prosim, da me pokličete v jutranjih urah – telefon (065) 51-030 – ali se oglasite pismeno. Miklavčič Jožef je padel v boju pri Žužemberku med 24. in 25. julijem leta 1943.

Vsakega sporočila bom vesela. Lepo se vam zahvaljujem. JELKA TINTA Anhovo, Vojkova 67, 65210 ANHOVO

Krajevni praznik v Polani

Prebivalci krajevnih skupnosti Polana, ki združuje vasi Velika in Mala Polana ter Brezovica, so praznovali 34. krajevni praznik v spomin na žrtve madžarskih fašistov ob koncu septembra leta 1941, ko so bile v Polani prve aretacije. Velika Polana je znana po zavednih slovenskih prebivalcih, ki so že pred drugo svetovno vojno podpirali revolucionarno gibanje. Zato so danes posebej ponosni, ker je prav njihov kraj nudil zavetje revolucionarni »Ljudski pravici«. V vasi imajo hišo in muzej na prednega tiska pisatelja Miška Kranjca. Ob tem naj omenimo, da je krajevna skupnost Polana prva med 18. krajevnimi skupnostmi v lendavski občini začela praznovati svoj krajevni praznik. Na slavnostni seji skupščine

krajevnih skupnosti in DPO Polana je govoril član izvršnega sveta SO Lendava Štefan Cigut. Krajevna konferenca SZDL Polana pa je podelila tradicionalna priznanja OF. Letos so jih prejeli: Katarina Horvat iz Brezovice, Štefan Vuk in Jože Zver iz Male Polane ter OO ZSMS, Ingac Mertik in nogometna sekcija športnega društva Velika Polana. Bogat kulturni program pa so pripravili učenci polanske osnovne šole Miško Kranjec. Na obisk, na praznovanje krajevnega praznika Polana, pa so prišli tudi gostje iz pobratene krajevnih skupnosti Dolsko na Gorenjskem; v vasi Senožeti je namreč nekaj let živel in ustvarjal pisatelj Miško Kranjec.

Jože Žerdin

Slovenski gozdarji drugi na državnem prvenstvu

Drugo mesto ekipe Slovenije na 25. zveznem proizvodnem tekmovanju gozdarjev je predvsem zasluga naših dveh tekmovalcev, Ivana Srebre in Andreja Obratana. Ivan Srebre si je s posamično uvrstitvijo na 2. mesto prislužil tudi vstopnico na Norveško, kjer je bil član jugoslovanske ekipe na evropskem tekmovanju gozdnih delavcev.

25. proizvodno tekmovanje gozdnih delavcev Jugoslavije je bilo letos v Boru ob Borskem jezeru. Tekmovanje je bilo posvečeno petdeseti obletnici prihoda tovariša Tita na čelo Zveze komunistov Jugoslavije in 27. juniju, dnevu samoupravljalcev Jugoslavije.

Ekipe posameznih republik in pokrajin je sestavljalo šest članov, najboljših tekmovalcev iz republiških tekmovanj in vodje ekipe. Slovenijo so zastopali: Andrej Obretan iz Lesne Slovenj Gradec, Ivan Srebre iz Lesne Slovenj Gradec, Klemen Likar iz Soškega gozdnega gospodarstva, Boris Samec iz Gozdnega gospodarstva Postojna, Milan Roman iz Gozdnega gospodarstva Kranj, Janez Šolar iz Gozdnega gospodarstva Nazarje; (vodja ekipe Kazimir Komovec) Šolski center Postojna. Tekmovanje je potekalo po pravilih in je bilo razdeljeno na teoretični in praktični del. Ekipa Slovenije je zasedla drugo mesto, za ekipo Hrvatske, na tretje mesto so se uvrstili gozdarji iz SAP Vojvodine, četrta je bila ekipa Srbije, peta ekipa Bosne in Hercegovine, šesta Črna Gora, sedma SAP Kosovo in osma ekipa Makedonije. Med 48 najboljšimi gozdnimi delavci iz Jugoslavije se je naš Ivan Srebre uvrstil na drugo mesto, Andrej Obretan pa na deveto mesto.

Adolf Ankon

tv-15 naš TOVARIS